

”ישראל אשר בדך אתפאר”

על תורה י”ז

בספר הקדוש לקוטי מוהר”ן

**בעזרת השי”ת בלשון קצרה ביאורים וחידושים על כל המאמר ע”פ תנ”ך ומאמרי
חז”ל בדרך פרד”ס באופן הנוגע לעבודת ה’ לכל אחד ללכת עם התורה**

לקוטי מוהר"ן קמא סימן יז

וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שְׁקִיָּהֶם וְהִנֵּה אִישׁ צָרוּר כֶּסֶפוֹ בְּשָׁקוֹ, וַיֵּרְאוּ אֶת צָרוּת כֶּסֶפֵיהֶם
הֵמָּה וְאָבִיָּהֶם וַיֵּירְאוּ. וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אָבִיָּהֶם אֲתִי שְׁכַלְתֶּם, יוֹסֵף אֵינְנוּ וְשִׁמְעוֹן
אֵינְנוּ וְאֵת בְּנֵימָן תִּקְחוּ עָלַי הֵיוּ כְלָנָה (בְּרֵאשִׁית מ"ב):

אות א

[א] כִּי יִרְאֶה וְאֶהְבֶּה^א אִי אֶפְשָׁרִי לְקַבֵּל^ג, כִּי אִם עַל יְדֵי צַדִּיקֵי הַדּוֹר^ד, כִּי הַצַּדִּיק
הַדּוֹר^ה הוּא הַמְּגַלֵּה הַיִּרְאָה וְהָאֶהְבֶּה^ז:

ההקדמה - הצדיק

^א יראה ואהבה: תחלה באה יראה ואח"כ אהבה כדלקמן, כי דרכו של איש לחזר אחר אשה
(כמובא בס"י ז'), וכן בקרי"ס ומתן תורה נתגלה יראה ורק אח"כ באו המתנות האהבה שנתן לנו
התורה וא"י. ולקמן מבואר שהיראה והאהבה המדוברים כאן הם אור נפלא של התפעלות
הלב מרוב יופי ההתפארות שדרך המתפעל ביותר שמתמלא יראה ואהבה.

^ב אי אפשר: צריך עיון מנין שצריך לקבל יראה ואהבה, מאי שנא מכל המצוות שיכול כל
אחד לקיימם לבדו, אבל ידוע השאלה איך אפשר לצוות על יראה ואהבה שבאים ממילא
מתוך התפעלות הלב, לכן מוכרח לקבלו ע"י דבר שיעורר את לבו, וכמ"ש הרמב"ם בהלכות
יסוה"ת שכדי לבוא לאהבה ויראה מוכרח להתבונן במעשה בראשית ומעשה מרכבה.

^ג לקבל: צריך עיון איך יכול אחד לקבל מהשני אהבה ויראה שהוא דבר שבלב, ונראה
שהצדיקים משפיעים על בני הדור באופן שמחשבות כולם באים מהם והוא מדת היסוד
המשפיע ומחיה את כולם וכל הדור נחשב נוק' לגביה, והטיפה שנותן כלולה מחו"ג שהם
אהו"ר.

^ד צדיקי הדור: יש הרבה צדיקים בכל דור כידוע וכדכתב רבינו בכמה וכמה מקומות (כגון ע"ב
צדיקים - ח"ב סי' פג). ובאמת נקראים כל ישראל צדיקים.

^ה כי הצדיק הדור: בהא הידיעה משמע שיש צדיק אחד בכל דור יסוד עולם שהכל ממנו,
שמשפיע לכל הצדיקים והם מקבלים ממנו ומשפיעים לבני הדור. וכן נקודת צדיק שבכל
אחד מקבל מהצדיק יסוד עולם.

^ו המגלה: מכוסים וצריכים להתגלות, וכתב האר"י שאורות האהו"ר מכוסים במקומם
ומתגלים למטה ממקומם ע"י יסוד אבא המתגלה ביסוד ז"א, דהיינו הצדיק. כי מקום הלב
מכוסה ונסתר ורק למטה בכלי המעשה מתגלה, ששם מקום האכילה (איברי האכילה תחת הפרסא)
והיסוד וכן הפה והדיבור מגלה את הנעלם במחשבת הלב (כי הלשון בראש כיסוד בגוף)

^ז הוא המגלה היראה והאהבה: בלימוד מקופיא נראה כפילות, אבל באמת ברור שהכוונה
שיש יראה ואהבה הקיימים כבר אצל כל אחד שיש אהו"ר בין הקב"ה וכל יהודי, וצריך
רק להוציאם מהעלם אל הגילוי, וזה ע"י צדיק הדור וע"י נקודת צדיק של כל אחד שמגלה

כִּי הַצְדִּיק^ח מְבַקֵּשׁ וּמַחְפֵּשׁ^ט תְּמִיד^י לְגִלוֹת^{יא} הַרְצוֹנוֹת^{יב} שֶׁל הַשֵּׁם יְתְבָרָךְ^{יג}. כִּי יֵשׁ^{יד}
בְּכָל דְּבָר^{טו} רְצוֹן הַשֵּׁם יְתְבָרָךְ^{טז}, הֵן בְּכָל־הַבְּרִיאָה^{יז}, דְּהֵינּוּ מֵה שֶׁהַשֵּׁם יְתְבָרָךְ רָצָה

את האור הטמון בלב, ומזה לומדים שכדי להוליד יראה ואהבה חדשים - שבזה פתח
בתחלה - יראה ואהבה בלי ה' הידיעה - זה ג"כ ע"י צדיקים המולידים.

חלק א - חיפוש הרצונות

^ח כי הצדיק: זה שמוציא מהעלם אל הגילוי את אהבה ויראה הקיימת

^ט מבקש ומחפש: הן במקומות גלויים ומאירים הן במקומות חשוכים ואפלים שצריך חיפוש
בנרות למצוא איזה נצוץ אור הנעלם בו

^י תמיד: בלי שום הבדל בין זמן ומצב, כי זה החיות של כל הבריאה כולה המתחדשת בכל
יום תמיד ושל כל דור ודור.

^{יא} לגלות: שמע מינה שהוא מכוסה וצריך לגלותו, וזהו האמור ביוסף הצדיק צפנת פענח
ותרגומו דמטמרין גליין ליה, גם מה שנסתר בתכלית ההעלם מגלה הצדיק, והוא הרצון
הנעלם וגנוז למעלה מטעם ודעת.

^{יב} הרצונות: יש כמה רצונות אצל השי"ת, רבים מאד, ויש רעוא דכל רעוין.

^{יג} של השם ית': כל הגלויים הם בשמו, כי עצמותו ית' מופשט אף מבחינת רצון, ורצון גי'
שמו שהוא תחלת גילוי הראשון. ומאוחד בו בתכלית האחדות כי הוא ורצונו אחד (כמ"ש
בתניא) הוא ושמו אחד (פדר"א).

^{יד} כי יש: כאן מבאר יסוד גדול וחזק באמונה

^{טו} בכל דבר: כולל הכל (כידוע צדיק נקרא כל שכולל הכל), ורמז לדיבור כי כל העולם נברא בדיבור שבו
מלובש הרצון.

^{טז} רצון: בכל פרט עד פרט האחרון - יש רצון פרטי - ולכן יש רצונות רבים אצל השי"ת
לכל הפרטים כולם, ובזה רואים גדולת הבורא שאי אפשר לבאר עד היכן הרצונות
הקדושים רבים כ"כ וטמונים בכל הבריאה להחיותה ולקיימה, ואפילו במלך בשר ודם
נאמר שמים לרום וארץ לעומק ולב מלכים אין חקר, ק"ו במלך מלכי המלכים הקב"ה לאין
ערוך כלל

^{יז} הן בכלל הבריאה: זה נקרא 'דבר כללי' והוא עצם מה שרצה שיהיה בריאה יש מאין

לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם^י בְּכֹלל, וְכֵן בְּפִרְטֵי הַבְּרִיאָה^ט, בְּכֹל דָּבָר וְדָבָר בְּפִרְט, יֵשׁ רְצוֹן
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, דְּהֵינּוּ שְׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ רְצָה שְׁזָה הַדָּבָר יִהְיֶה כֶּן: בְּתִמּוֹנָה הַזֹּאת וּבְכַח
הַזֶּה וּבְטִבֵּעַ הַזֹּאת, וְדָבָר אַחֵר יֵשׁ לוֹ תִמּוֹנָה אַחֶרֶת וְכַח אַחֵר וְטִבֵּעַ וְהִנְהָגָה
אַחֶרֶת^כ:

וְהַצְדִּיק מְחַפֵּשׁ^{כא} וּמְבַקֵּשׁ תְּמִיד אַחֵר אֵלּוֹ הַרְצוֹנוֹת, לְהַשִּׁיג וְלִידְעֵיב רְצוֹן הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ בְּכֹל דָּבָר, כְּגוֹן: מִפְּנֵי מָה הָיָה רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁהָאֲרֵי^{כב} יִהְיֶה לוֹ כַּח
וּגְבוּרָה כְּזוֹ, וּבְזוֹ הַתִּמּוֹנָה, וּבְזֹאת הַטִּבֵּעַ וְהִנְהָגָה שְׁיֵשׁ לְאֲרֵי; וְלִהְפֹךְ, יִתּוּשׁ^{כד} קֶטָן
~~~~~

^י דְּהֵינּוּ וְכוּ': שַׁעֲלָה בְרִצּוֹנוֹ לְבְרוּא הָעוֹלָמוֹת, וּמְבוֹאָר בַּעֲץ חַיִּים הַטַּעַם כְּדֵי שִׁיקְרָא רַחוּם
וְחִנּוּן וְכוּ' וּבִסְפָרִים מְבוֹאָר שֶׁהַטַּעַם הָאִמְתִּי סָבָה רֵאשׁוֹנָה אִי אִפְשָׁר לְהַבִּין כֹּלל כִּי מִתְחִיל
בְּרִצּוֹן פְּשׁוּט שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּם טַעַם וְרַק אַח"כ נִתְהוּוּ וְנִשְׁתַּלְשְׁלוּ כֹל הַטַּעֲמִים, וְהוּא שֶׁאִמְרוּ
נִתְאֹוֶה הַקַּב"ה לְהִיּוֹת לוֹ דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים, וְזֶה א"א לְהַבִּין בְּאִמְת.

^ט וְכֵן בְּפִרְטֵי הַבְּרִיאָה: הוּא מָה שֶׁנִּבְרָא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וְיוֹם שֵׁנִי וְכוּ' שֵׁשׁ בֵּהֶם פִּרְטִים רַבִּים
מֵאֲד.

^כ תִּמּוֹנָה, כַּח, טִבֵּעַ: יֵשׁ מֵרָאָה וְצוּרָה בְּכֹל דָּבָר, וְיֵשׁ כּוֹחוֹ, וְטִבֵּעוֹ וְהִנְהָגָתוֹ, וְנִרְאָה שֶׁהֵם
בְּחִינַת ג' הַחֲלָקִים נִרְ"ן שֶׁבְּכֹל דָּבָר: נִשְׁמָה- מֵרָאָה, רוּחַ- כַּח, נֶפֶשׁ- טִבֵּעַ, וְהֵם חִב"ד חֲגִ"ת
נִה"י.

^{כא} וְהַצְדִּיק מְחַפֵּשׁ: כִּבְר נַעֲלַם הַרְצוֹן בְּכֹל הַפִּרְטִים וּבְפִרְט בְּטִבֵּעַ שֶׁהַטִּבֵּעַ מַעֲלִים אֶת הַרְצוֹן
(וּכְמִבְּוֹאָר הַיֵּטֵב בַּח"ב ס' ד'), וְלִכֵּן צָרִיךְ חִיפּוּשׁ לְגִלוֹתוֹ, וּבִקְשָׁה לְקִרְוֹא אֶת הַרְחוֹק כְּמוֹ תַעֲיִתִי כִּשֶׁה
אוֹבֵד בְּקֶשׁ עִבְדֶּךָ. [וְהוּא עֵנִין דְּלִקְמֵן לְהוֹצִיא אֶת הַטוֹב שֶׁנִּפְלַל לְאִפִּיקוֹרְסוֹת עִ"ש]. וְהַכֹּלֵל
שֶׁהַרְצוֹנוֹת נִתְעַלְמוּ לְגַמְרֵי וְאֵין אֶף אֶחָד יוֹדֵעַ אוֹתָם.

^{כב} לְהַשִּׁיג וְלִידְעַ: מִטְרַת הַצְדִּיק הוּא שְׁרוּצָה לְהִתְחַבֵּר לֵה', כִּי יִדְעָה הִיא חִיבוּר וְרוּצָה לְדַעַת
וְלִהִתְחַבֵּר לְרִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכֹתֵב רַבִּינוּ בְּתוֹרָה כ"א שֶׁאֵילוֹ יִדְעָתוֹ הֵייתִיו שְׁמִי שִׁיּוֹדֵעַ אוֹתוֹ
יִת' הוּא נִכְלָל בּוֹ יִת', לִכֵּן כְּשִׁיּוֹדֵעַ הַרְצוֹנוֹת הוּא נִכְלָל בְּרִצּוֹנוֹ יִת' וְנִכְלָל בּוֹ יִת'.

^{כג} אֲרֵי: בַּעֲלֵי חַיִּים הֵם מְדֻרְגָה אַחַת לְפָנֵי בְּנֵי אָדָם בְּסִדְר דְּצַח"מ, וְכִשְׂאָדָם מְחַפֵּשׁ בְּדִצ"ח
מִתְחִיל הַחִיפּוּשׁ בְּחֵי, כִּי אָדָם בְּיוֹם שֶׁנִּבְרָא קָרָא שְׁמוֹת לְכֹל הַבַּעֲלֵי חַיִּים, הֵינּוּ גְלוּי הַרְצוֹנוֹת
הַמְּלוּבָשִׁים בְּאוֹתִיוֹת דָּבָר ה' הַמְּקִיִּימִים כֹּל חֵיה וְחֵיה, כִּי אָדָם חִיפֵשׁ וּמִצָּא אֶת כּוֹלָם. וְהָאֲרֵי
רֵאשׁוֹן לְכוֹלָם כִּי הוּא חֵיה רֵאשׁוֹנָה שֶׁבְּמִרְכָּבָה - שׁוֹרֵשׁ לְכֹל הַחַיּוֹת, וְהוּא הַיּוֹרֵד לְאֹכֹל
הַקְּרַבְנוֹת, הַמְּבוֹאָר לְהֵלֵן סוּד הָאֹכִילָה וְהַמְּזַבֵּחַ שֶׁהָאֲרֵיה הוּא רֵאשׁ הָאוֹכֵלִים בְּבִרְיָאָה, וְלִהֵלֵן
יִתְבָּאָר אִי"ה שֶׁהָאֹכִילָה מֵרָאָה אֶת הַרְצוֹן שֶׁל כָּל נִבְרָא.

גַּם אֲרֵיה אוֹתִיוֹת יִרְאָה, שֶׁהַכֹּל מִתְחִיל בִּירְאָה שְׁבָה תְּלוּיִים הַרְצוֹנוֹת כְּדִלְקָמָן.

^{כד} יִתּוּשׁ: הוּא הַחֲלֵשׁ מְכוֹלָם, וְאֵין לוֹ שׁוּם אֹכִילָה עַד שֶׁמוֹכְרַח לְמִצּוֹץ מַעֲט דָם מֵאַחֵר, הַיִּפְךְ
הַגְּמוּר מֵאֹכִילַת אֲרֵיה הַטּוֹרֶף. וְאִמְרוּ חז"ל שֶׁנִּאֲמַר לְאָדָם יִתּוּשׁ קִדְמָךְ, כְּדֵי שִׁיבִין חֲסָדֵי ה'

הוא חֶלֶשׁ פֶּחַ מְאֹד, וַיֵּשׁ לוֹ טֹבַע וְתִמּוּנָה וְהִנְהִיגָה אַחֲרָת. וְכֵן בְּפִרְטֵי פְרָטִיּוֹת^{כה}, כְּגוֹן בְּהֶאֱרִיָּה בְּעֶצְמוֹ: מִפְּנֵי מָה זֶה הָאֵיבָר שֶׁל הָאֲרִיָּה צוֹרְתוֹ כֶּךָ, וַיֵּשׁ לוֹ פֶּחַ וְטֹבַע כְּזֹאת, וַאֲיבָר אַחֵר יֵשׁ לוֹ צוּרָה אַחֲרָת וְלֶחַ וְטֹבַע וְהִנְהִיגָה אַחֲרָת. וְכֵן בְּשֵׁאֵר כָּל הַבְּרוּאִים שֶׁבְּעוֹלָם דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חִי, מְדַבֵּר^{כו} שֶׁבְּכֻלָּם יֵשׁ שְׁנוּיִים רַבִּים לְאִין מְסֻפְרִי^{כז} בֵּין כָּל אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, וְכֵן בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּעֶצְמוֹ יֵשׁ בּוֹ שְׁנוּיִים רַבִּים בְּפִרְטֵי פְרָטִיּוֹת בֵּין כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר, וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה בְּעֵשְׂבִים וְאֵילָנוֹת וְשֵׁאֵר פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, שֶׁבְּכֻלָּם יֵשׁ שְׁנוּיִים רַבִּים מְאֹד בְּתִמּוּנוֹתֵיהֶם וּבְלַחּוֹתֵיהֶם וְהִנְהִיגוֹתֵיהֶם; וְהַכֹּל הִיא מַחְמַת רְצוֹן הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, שֶׁרְצָה שְׂזָה יִהְיֶה כֶּךָ וְזֶה כֶּךָ. וְהַצְדִּיק מַחְפֵּשׁ תְּמִיד

שגם הרצון שביתוש הוא לטובתו.

ועוד - אריה הוא אכילה כנ"ל, ויתוש שתיה כי הוא אותיות וישת כאמור בשתיה ראשונה בתורה שאצל נח, והענין כי אכילה צריכה כח הגוף ומתיש את כל הגוף כידוע, אבל שתיה היא בלי שום כח, וליתוש יש רק שתיה (ובתורה נקרא יין דם ענבים). נמצא בכליות באכילה יש כח הרצון הגנוז באריה ובשתיה יש כח הרצון הגנוז ביתוש. וראה בסוף התורה נפלאות בענין זה.

^{כה} פרטי פרטיות: הוא ההרכבה של החומר והצורה והיסודות של כל הנבראים (ולכן יש בו בחינה שסמוך יותר אל הכלליות כי בעצם החומר היסודי כל הנבראים באים משורש אחד וכפירוש הרמב"ן בתחלת התורה איך נברא כח היולי ונתהוו היסודות ומהם נעשו פרטי חלוקי הנבראים, נמצא הפרטי פרטיות בפנימיותו קרוב יותר לגלות את הכלליות, והבן)

^{כז} דומם צומח חי מדבר: פירט כל הנבראים שבארץ התחתונה, ולא הזכיר נבראים גבוהים יותר, הטעם כי הקב"ה הלביש כל רצונותיו למטה בארץ כדי שיוכל האדם שנברא מאדמה וכלול מדצח"מ להשיג כל הרצונות כולם, כי לא בשמים הוא וכו'.

^{כז} שנויים רבים לאין מספר: שורש כל השנויים הם ברצון, כי ידוע לשון רצון הוא "רצה עושה כך רצה עושה כך" כח הבחירה שבו שורש כל השנויים לעשות כך או כך, כי ברצון הוא הפלא של פעולות משתנות היוצאים כולם מאחדות הפשוט, ודוק.

צריך עיון, הרי הרצונות הם בתורה, ומדוע צריך לחפש אותם בבריאה, ויש ליישב - א. החיפוש אכן הוא בתורה שבתוך התורה מחפש ומבקש ושם מוצא הרצונות ולא שמשוטט בחוצות. ב. אחר שהשיג את התורה צריך ללמוד על ידה את כל מעשה בראשית (כדאמרינן שלא הניח דבר גדול ודבר קטן וכו') שנברא כולו בשם אלקים באותיות התורה ובהם נעלם הרצון, והוא כדי להעלות הכל לה' שיתגדל ויתקדש שמייה רבא בעלמא, כשיתגלה בעולם שמו ורצונו ית'.

וכן יוסף הצדיק עסק להביא את כל הבריאה אליו כל הדצח"מ כדי לגלות הרצונות שבה, כי הוא צפנת פענח כנ"ל. והכל לצורך אכילה שע"ז מעלים כל הבריאה כדלקמן

אַחַר אֱלוֹ הַרְצוֹנוֹת, וּמִשִּׁיג וּמוֹצֵא אוֹתָם עַל יְדֵי הַהֲתַפְּאוֹרוֹת^{כח} שֶׁמוֹצֵא בְּיִשְׂרָאֵל^{כט}
בְּכָלל וּבְפֶרֶט וּבְפֶרֶטִי וּבְפֶרֶטִיּוֹת:

כִּי כָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לֹא נִבְרָא אֶלָּא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל^ל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ: 'בְּרֵאשִׁית בְּשִׁבִיל

חלק ב - ההתפארות

^{כח} וּמוֹצֵא אוֹתָם ע"י הַהֲתַפְּאוֹרוֹת: ידוע שממדת התפארת של העליון יוצא הכתר של התחתון וממנו נבנה כל בנין התחתון, כך מהתפארת של ישראל נתהווה הרצון שהוא בחינת היחידה והכתר של הבריאה שהבריאה כולה מתחלתה ועיקרה באה רק מהתפארת של ישראל, וכל שכן המחשבה והרצון של ישראל גבוה לגמרי לגמרי מכל התחלת רצון הבריאה.

^{כט} שֶׁמוֹצֵא בְּיִשְׂרָאֵל: לכאורה הרי חיפש בבריאה, ואיך מוצא האבידה במקום אחר - בישראל שלא חיפש שם, אבל נראה דפשיטא שהצדיק מגלה את היופי והתפארת של ישראל, וממילא ע"ז מוצא את הרצונות כי הת"ת הוא כמו נר המאיר בחשכת הבריאה למצוא שם את הרצונות. או שע"י החיפוש בלבד מבין ששורש הרצון גנוז בהתפארות, והוא באמת פלא אם אפילו את הרצון א"א להשיג בשכל אנושי כלל ק"ו השורש מהיכן בא הרצון, אבל כח הרצון להתחבר לשרשים שלמעלה מהשכל.

ויתכן שמרוב חיבור הצדיק לבני ישראל ואהבתו אותם הוא מעיין תמיד ביופי של ישראל ושם מוצא את הכל כי שם גנוז ומושרש הכל, כי עיקר כל גילוי אלקות הוא באדם באיש הישראלי. ובפרט לפי המבואר לקמן שהצדיק הוא העושה צדקה ושלווה בין כל ישראל ומחתבר באהבה עם ישראל ממילא ע"י החיבור עמהם מתגלה ומאיר ונמצא הטוב ויוצא מכסויו. [וכתב האריז"ל שבתפארת מסתיים המכסה ומתחיל הגלוי].

^ל כִּי כָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לֹא נִבְרָא אֶלָּא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל.... ובשביל זה ברא את כל העולם: צריך עיון, איך בריאת העולם דצח"מ מועיל בשביל ההתפארות שמקבל מישראל. ונראה כי כמו באדם שהתפעלות לבו מדבר מפואר ביותר גורם לו התרחבות הלב לעשות טוב, כך הקב"ה רוצה לתת ולהשפיע ע"י שעשועיו כביכול מישראל, וכמבואר לקמן שהמלך נותן מתנות ומראה רצונו וכו', ויתבאר יותר ע"פ משל לאב הרוצה להראות לבנו גודל אהבתו לכך נותן לו מתנות כדי שיתגלה גודל ההתפארות שיש לו מבנו, אבל כל מתנה שנותן לו מגלה חלק אהבה ורצון מיוחד מהנאה שקיבל מאיזה מעשה מיוחד שעשה בנו, כגון שבאותה מתנה יש גוון הדומה במקצת דמקצת לגוון היופי של הבן. כך ההתפארות שמקבל הקב"ה אפילו שהיא גבוה מעל גבוה, הלביש להראותה ולגלותה במקצת ע"י הגוף הנברא.

עוד יש לומר חידוש, שכל דבר נברא באמת הוי חציצה והסתרה וגורם ריחוק, כי כשרואה אדם יופי הבריאה נופל מהתורה - מאהבת ה' ויראתו לאהבות ויראות חצוניות, וכדאמרו המפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה וכו', אך דיקא מזה בלבד נעשה כל ההתפארות ע"י שמתגבר אפ"ה מתוך העולם הזה ופונה לה', ע"ז מברר האהבות ויראות הנפולות ומעלה מ"ן בבחינת חזי במה ברא קאתינא לגבך ומביא התפארות למעלה, ששום מלאך וכו' אינו יכול להביא, ולצורך זה ההתפארות שצפה הקב"ה ברא את כל העולם. על כן בכל

יִשְׂרָאֵל, שְׁנִקְרָא רֵאשִׁית^{לא}. כִּי יִשְׂרָאֵל עָלָה בַּמַּחְשְׁבָה תַּחְלָה^{לב}, דְּהִינּוּ שְׁהֵשִׁם

דבר שרואה אדם יתבונן איזה שורש רצון ואהבה אלקית גנוז בזה שנפל ונשתלשל לאהבה חצונית וזה ע"י ההתפארות שיש לה' מישראל שע"ז יתחזק להתגבר על הגשמיות לשבר הקלי' ולהעלות הטוב הוא הנצוץ הק'.

וכן כל יראה נפולה היא כדי שהאדם יתיירא רק מה' מגודל פלאי התפארותו של ה' שלגודל התלהבות הלב נופל יראה (לא של עצבות וריחוק ח"ו אלא יראה שמבטאה את גודל רוממות האהבה העצומה כדרך המתבהל ומשתומם מדבר נאה ונורא), וכך ישבר קלי' היראה המרחיקה ויתקרב ליראה הקדושה, והבן. וכל שכן העלאת ההתפארות גופא לשרשה לפאר את ה' בבחינת ישראל אשר בך אתפאר. [ובזה נראה הטעם שהת"ת מקום סיתום וגילוי, כי עיקר יופי כל דבר הוא ממה שחלקו חשוך יותר וחלקו מאיר דהיינו גוונים שונים, ולכן מוכרח להיות שם כסוי וגלוי שכך הוא היופי שהיה מכוסה ומתגלה, ודוק].

^{לא} בראשית בשביל ישראל: תחלת התורה הוא ישראל ואח"כ בא כל התורה, וכידוע נעוץ סופו בתחלתו שאחר לעיני כל ישראל מתחיל בראשית כי כל הבריאה באה אחר היופי של ישראל, ואיתא בתנא דבי אליהו שמחשבת ישראל קדמה למחשבת התורה כי כל התורה מדברת מישראל שמע מינה שישראל קדם, ולכל המורא הגדול היינו היראה הנופלת ע"י התפארות, אשר עשה משה הצדיק, לעיני כל ישראל עין הוא היופי והמראה, כל ישראל בלי יוצא מן הכלל, ואז בראשית עלה במחשבה לברוא את העולם. ואז תהו ובהו כי התחיל העלמה והסתרה, ויאמר אלקים יהי אור הוא אור הצדיק וכו'. ויהי ערב ויהי בקר יראה ואהבה יום אחד יחוד השלם כי יראה ואהבה מביאים לחיבור אחדות אחד.

^{לב} עלה במחשבה תחלה: סוף מעשה במחשבה תחלה, במעשה נברא אדם לבסוף ובמחשבה הוא תחלה, כי דוקא המעשים שבעקב וסוף מעלים שעשוע עד הראש בחי' ישראל.

וראה מגיד דבריו ליעקב (אות ט) ממרן המגיד הק' זי"ע: הנה נודע שכאשר עלה ברצון לברוא העולמות הי' בשביל ישראל, כמ"ש בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית. וקודם עלה ברצונו מה שיהיו ישראל בעולם, והשעשוע והתענוג שיקבל מהם בהמליכם אותו ית' עליהם. ואח"כ כדי לגמור מחשבה זו ברא כל העולמות בשבילם. ונודע שסוף מעשה במחשבה תחלה... ועד"ז היה בבריאות העולמות, שהאדם שהיה סוף המעשה היה במחשבה תחלה... וכן עד"ז כיון שהאדם הוא תחלת המחשבה לכל העולמות, א"כ הוא שורש להם, לכן א"א להיות ברצונם אלא מה שברצונו לבד. לכן מצינו אצל ר"ח בן דוסא שהיה מוריד גשם ומפסיקו ברצונו לבד, שהיה מגלה רצונו לפני הש"י והטעם הוא כנ"ל ודו"ק...

וז"ש בן חכם ישמח אב. דאי' בגמרא גבי ר' יהושע שאמר אין משגיחין בבת קול, קב"ה קא חייך ואמר נצחוני בני, וסיבת הנצחון הי' לפי שהי' צדיק מושל וכו'. וז"ש בן חכם ר"ל שהוא ירא כמש"ל. ישמח אב, פי' שאז יכול לנצח אביו שהוא קדום לכל העולמות כנ"ל, וגורם שמחה כנ"ל אצל ר' יהושע קא חייך וכו'. ונחזור לענין, כי הכל תלוי בידי אדם, א"כ זה שכתוב וכ"ל בניך, ר"ל מי שהוא על דרך הכל בן. שיש אדם שלפעמים עובד מאהבה הנקרא בן ולפעמים אפי' עבד אינו. אבל מי שהוא הכל בן, הוא למודי ה' כביכול, כאלו מלמד להש"י האיך לעשות כר' יהושע וכר"ח בן דוסא ודו"ק

יְתַבְרַךְ צָפָה^{לג} הַהֲתַפְאָרוֹת וְהַשְׁעוּעִים^{לד} שִׁיקְבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל^{לה}, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁעִיָּהוּ מ"ט):
"יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֲתַפְאֵר", וּבְשִׁבִיל זֶה בָּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָם. נִמְצָא, שֶׁכָּל הָעוֹלָם
כָּלוּ נִבְרָא רַק בְּשִׁבִיל הַהֲתַפְאָרוֹת שִׁיתַּפְאֵר בְּיִשְׂרָאֵל, וְזֶה הָיָה כָּלֵל הַבְּרִיאָה, דְּהֵינּוּ
שֶׁכָּלֵל הַבְּרִיאָה הָיָה בְּשִׁבִיל כָּלֵל הַהֲתַפְאָרוֹת שִׁיקְבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל^{לו}:

וְכֵן פְּרִטֵי הַבְּרִיאָה הוּא בְּשִׁבִיל פְּרִטֵי הַהֲתַפְאָרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. כִּי יֵשׁ בְּכָל אֶחָד

^{לג} צָפָה: רומז למש"כ לקמן שישראל קפוי וצף למעלה מכל העולמות, צפה לשון צף כי הוא
סוד נקודה זאת שהיה קודם לפני הכל, ושם עבר הווה עתיד כולו אחד. ושם סוד ידיעה
ובחירה שא"א לחשוב בזה.

^{לד} שעשועים: שעשוע אותיות ש"ע אותיות ע"ש עשיה כדאיתא באר"י בכוונת שעשה נסים
ובעוד מקומות, כי מהעשיה דיקא עולים שעשועים למעלה וכמבואר לקמן שהכל תלוי
בכלי המעשה ואפילו מחשבה העליונה תלוי דוקא בעשיה התחתונה כי סוף מעשה
במחשבה תחלה. והפסוק ישראל אשר בך אתפאר נאמר ע"י ישעי"ה הנביא שהוא סוד
שעשועי ישראל להקב"ה, ולקמן אי"ה יתבאר עוד הפסוק. וכן כתוב ועמך כולם צדיקים
וכו' מעשה ידי להתפאר.

^{לה} שיקבל מישראל: שכביכול הקב"ה מקבל וישראל המשפיע, וכדכתב רבינו (סי' טו, עג) שע"י
תפלה נעשה הקב"ה בסוד נקבה תסובב גבר כי ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים, וזה
ההתפארות הגדול ביותר שלו ית' שנעשים ישראל כדוגמתו כביכול כי כל אב מתפאר
כשהבן דומה אליו, והיינו כשנעשים עטרה לראשו, בחינת לא אז מחבבה עד שקראה אמי
שהוא תכלית המעלה, והוא השורש הראשון שהעיר רצון לברוא העולם.

וזהו "וקבל ברחמים וברצון את תפלתנו", וכן "ותפלתם באהבה תקבל ברצון", כשהקב"ה
מקבל התפלה אז נעשה אצלו רצון ע"י ההתפארות הזאת. וזהו האמור בקרבנות שעולים
לרצון כי הם אשה ריח ניחח לה' שכביכול נעשה בסוד אשה מקבל וזה עולה לרצון.

^{לו} כלל ההתפארות שיקבל מישראל: יש מציאות כלל ישראל שהוא הצבור כולו יחד כמו
שיש קרבן צבור וכו'. והתפארות הזאת עולה על הכל כי היא גרמה רצון הראשון של כל
הרצונות שהוא הרצון הקדום, והשאר הם פרטים ברצון הכללי הזה. וזה גודל המעלה
בצבור כי ההתפארות הוא דוקא מגוונין סגיאין וכרבוני הגוונים כך גודל התפארת, וזהו
המבואר לקמן שככל שמרבה בצדקה ושלום ליותר רעים מתגלה יותר יותר אור הצדיק כי
אז ההתפארות גדול יותר. וצדיק נקרא "כל" כנ"ל ונקרא "שלום" שכולל ומחבר כולם
בשלמות.

וְאֶחָד^{לז} מִיִּשְׂרָאֵל הַתְּפָאָרוֹת בְּפִרְטִיּוֹת, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְּפָאֵר עִמּוֹ בְּפִרְטִיּוֹת^{לח},
וְאֶפְלוּ בַּפְּחוֹת שְׁבִישְׂרָאֵל, אֶפְלוּ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל^{לט}, כָּל זְמַן שֶׁשֵּׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא
עָלָיו^מ, כִּי נִקְרָא פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ בּוֹ הַתְּפָאָרוֹת פְּרִטִי, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְּפָאֵר
עִמּוֹ בְּפִרְטִיּוֹת. וְכֵן בְּפִרְטֵי פְּרִטִיּוֹת^{מא}, כִּי יִשְׁמַבּ בְּכָל אֵיבֵר וְאֵיבֵר^{מג} וּבְכָל תְּנוּעָה
~~~~~

^{לז} כִּי יֵשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד: הַצְדִּיק אֵינוֹ מוֹתֵר עַל אֵף אֶחָד כִּי כַח ה"כ"ל" הוּא רַק כְּשֵׁאִין חֹסֵר
כְּלוּם וְרַק אִז הוּא שָׁלֵם, וְכִמּוֹ כְּשֹׁחֵסֵר אוֹת אֶחָת בַּתּוֹרָה כּוֹלָה פְּסוּלָה, כֵּךְ כְּשֹׁחֵסֵר פְּרִט אֶחָד
חֹסֵר גַּם בַּהַתְּפָאָרוֹת הַכְּלָלִית. וְלִקְמֵן יִתְבָּאֵר שֶׁהַצְדִּיק אֵינוֹ מְנִיחַ לֵאבֹד שׁוּם טִיפָה נִדְחַת
וְכו'. וְעַל כָּל אֶחָד נֹאמֵר אֶתְּהָ אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד וְמִי כַעֲמֵךְ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְץ.

^{לח} שֶׁהַשֵּׁי"ת מִתְּפָאֵר עִמּוֹ בְּפִרְטִיּוֹת: הַפְּרִטִיּוֹת הוּא שֶׁהוּא בֶן יַחִיד אֲצִלוֹ ית', כָּל אֶחָד בְּפִרְטִי
הֵינּוּ הַשְּׂגָחָה פְּרִטִית וְקִשְׁר פְּרִטִי וּמִיּוֹחַד.

^{לט} וְאֶפְלוּ בַּפְּחוֹת שְׁבִישְׂרָאֵל אֶפְלוּ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל: כֵּאֵן מִחֻדַּד הַהַבְדֵּל בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים,
שִׁישְׂרָאֵל יִהְיֶה מִי שִׁיְהִיָּה הוּא הַתְּפָאָרוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ וְכָל הַמַּעֲלוֹת אִמּוֹרוֹת בּוֹ, וְשֹׂאֵר גּוֹיִם יִהְיֶה
מִי שִׁיְהִיָּה אֵין לוֹ חֵלֶק כָּלֵל בְּכָל מַעֲלוֹת אֱלוֹ. [וְלִקְמֵן יִדְבַר מִסּוּגִיַּת הַגְּרִים]. כִּי הַתּוֹרָה נִיתְנָה
לְכָל יִשְׂרָאֵל שִׁמַּע מִינָה שֶׁהַקַּב"ה מִתְּפָאֵר בְּגּוֹפוֹ, וְאִדְרָבָה אִם לוֹ הִיָּה שִׁיֵּךְ לַתּוֹרָה אֵין שִׁיֵּךְ
לְקִרְאוֹתוֹ פּוֹשַׁע אֲלֵא כָּל יְהוּדֵי מֵאֶחָד שֶׁהַתּוֹרָה נֹאמְרָה גַּם אֵלָיו א"כ ה' מִתְּפָאֵר גַּם בּוֹ וְגַם
הוּא סָבָה וְשׁוֹרֵשׁ לְרִצּוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁי"ת.

^מ שֵׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עָלָיו: שֵׁם יִשְׂרָאֵל הוּא גִלּוּי שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ כִּי שְׁמוֹ מִשׁוֹתֵף בְּשִׁמְנוֹ ו'כָּל
הַנִּקְרָא בְּשִׁמִּי' כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שִׁישׁ לוֹ שֵׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא בְּשִׁמִּי, 'לְכַבּוּדֵי בְּרֵאֲתִיו יִצְרָתִיו
אֵף עֲשִׂתִּיו' כָּל הַבְּרִיאָה כּוֹלָה בְּשִׁבְלֵוֹ, כִּי כַבּוּדֵי הֵינּוּ יִשְׂרָאֵל כְּדִפְרִשׁ רַבִּינוֹ בְּסִי' צ"ד. וְלִפִּי
הַנ"ל שְׁבִישֵׁם גִּנוּז הַרְצוֹן נִמְצָא כָּל שִׁישׁ לוֹ שֵׁם יֵשׁ לוֹ עֲדִיין רְצוֹן. וְכֵן מוּבָא לְקַמֵּן הַפְּסוּק כִּי
שֵׁם הוִי"ה נִקְרָא עָלֶיךָ.

^{מא} וְכֵן בְּפִרְטֵי פְּרִטִיּוֹת: כֵּאֵן נִכְנַס כְּבֵר לְמִקּוֹם הַבְּחִירָה שֶׁהִיא רַק בְּפִרְטֵי פְּרִטִיּוֹת דֵּהֵינּוּ
הַתְּנוּעוֹת וְהַהֲנַהגוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד.

^{מב} כִּי יֵשׁ: מִגְּלָה כֵּאֵן יִסוּד גְּדוּל.

^{מג} בְּכָל אֵיבֵר וְאֵיבֵר: כּוֹלֵל רַמ"ח אֵיבֵרִים וְגַם אֵיבֵרִים הַפְּנִימִיִּים. וַיְדוּעַ שֶׁהִיִּסוּד צְדִיק כּוֹלֵל
כָּל הָאֵיבֵרִים. וַיְדוּעַ שֶׁרַמ"ח מִצְוֹת עֲשֶׂה הֵם רַמ"ח אֵיבֵרִים (וְהַפְּנִימִיּוֹת הוּא מִצְוֹת אֶהְבֵּה וִירָאָה), נִמְצָא
כָּל אֵיבֵר וְאֵיבֵר הוּא תְּפָאָרְתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה וְלִכֵּן כְּשֶׁעוֹשֶׂה בֵּהֶם מִצְוֹת הוּא מִשְׁעֵשֶׂע לְהַקַּב"ה.

ותנועה^{מד} של ישראל התפארות אחר^{מה}. ויש לפעמים שאיזה פחות^{מו} שבישראל עושה נענוע^{מז} עם הפאה שלו^{מח}, והשם יתברך יש לו התפארות גדול גם מזה^{מט}:

והצדיק^נ, על ידי שמבקש ומחפש תמיד, ומוציא ההתפארות שיש בישראל בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, בכל איבר ותנועה של כל אחד ואחד מישראל^{נא} כנ"ל, על ידי זה יודע ומשיג כל הרצונות של השם יתברך^{נב} שהיה לו בכל הבריאה,

^{מד} ובכל תנועה ותנועה: משמע אפילו סתם תנועה לא רק של מצוה.

^{מה} התפארות אחר: ישתומם אדם איך בכל תנועה נעשה התפארות שונה למעלה ומחדש רצון אצלו ית', והבן עד היכן הדברים מגיעים.

^{מו} יש לפעמים שאיזה פחות: לקמן כתב "לפעמים יש שנחשך אצל אחד אור הצדיק", וי"ל דהיינו לפעמים האמור כאן, שהפחות נפל לחשכה, והנה על הפאה נאמר קווצותיו תלתלים שחורות היינו חושך השחרות שנחשך לו, מזה יש ג"כ התפארות בחינת תלי תלים ותגי וכתרי תורה ותפארת.

^{מז} נענוע: נע נע - תנועה כפולה וחוזר מיד למקומו בלי שנוי.

^{מח} הפאה שלו: נראה דנקט פאה לחדש שאפילו שהוא הקל לנוע מכל האיברים אפילו בתנועה קלה כזאת מתפאר ה' במיוחד. ואפילו שערות בעלמא שהם פסולת יש בהם ג"כ התפארות, והא ראייה שיש בהם מצוה בתורה, ע"כ גם שלא בזמן קיום מצוה מהותם הוא כבוד ה' כמו כל איברי היהודי. אך הנה יש לו ג"כ מקור בפסוק כי פאה באילן ילפינן מדכתיב "לא תפאר אחרך" לא תטול תפארתו ממנו, הרי בהדיא שנאמר פאר בפאה. ועוד י"ל כי הם מעל הראש במקום הנזר והכתר של ההתפארות. וי"ל ששתי הפאות יוצאים משתי השינין דתפלין של ראש כי האריז"ל כתב פאה סוד מצפ"ץ גי' ש'. פאת ראש אותיות תפארת שפר.

^{מט} והש"י יש לו התפארות גדול: בחינת גדלות בחינת יתגדל ויתקדש שמייה רבא

^נ והצדיק: כאן מתבאר שהצדיק תפקידו רק לגלות את מה שקיים ואינו מחדש עדיין דבר, וכידוע מדת היסוד אינו מדה בפנ"ע רק כולל שאר המדות ונותן למקבל.

^{נא} בכל איבר ותנועה של כאו"א מישראל: וזהו בכל דרכיך דעהו שיהודי עובד את ה' בכל תנועה ובכל דבר שבעולם. ואפילו יושב ואינו עושה כלום יש התפארות מעצם איבריו, אבל כשעושה תנועה מתחדש התפארות לה', וכפי עבודתו כך מתקן את מדת התפארת של הש"ת.

^{נב} יודע ומשיג כל הרצונות של הש"ת: נמצא שכל פרט של יהודי הוא גילוי לרצון ה', שהקב"ה הלביש כל רצונותיו בתוך בני ישראל בכלל ובפרט ובפר"פ. ויתכן שזה נקרא ושכנתי בתוכם שרצון הקב"ה שוכן בתוך בני ישראל ממש בכל פרט שוכן רצון מיוחד של

בְּכֹל וּבְפָרֵט וּבְפָרֵט פְּרָטִיּוֹת, כִּי כָּל הַרְצוֹנוֹת שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה, הַכֹּל הִיא בְּשִׁבִיל הַהִתְפָּאוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּנ"ל, וְכָל דָּבָר וְדָבָר נִבְרָא בְּרָצוֹנוֹ, בְּזֶה הַכַּח וּבְזֶה הַטְּבַע וְהַנְּהִיגָה, כְּפִי הַהִתְפָּאוֹת שֵׁישׁ בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל¹¹. נִמְצָא, כְּשִׂיּוּדֵעַ וּמוֹצֵא הַהִתְפָּאוֹת שֵׁישׁ בְּיִשְׂרָאֵל, בְּכֹל וּבְפָרֵט וּבְפָרֵט פְּרָטִיּוֹת, יוֹדֵעַ כָּל הַרְצוֹנוֹת שֵׁישׁ בְּכֹל הַבְּרִיאָה וּבְפָרֵטֵי הַבְּרִיאָה וּבְפָרֵטֵי פְּרָטִיּוֹת:

[כִּי הַהִתְפָּאוֹת שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר בְּיִשְׂרָאֵל הוּא שְׂרֵשׁ הַבְּרִיאָה¹², הֵינוּ: כְּלָלִיּוֹת הַהִתְפָּאוֹת שֶׁל כְּלָלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל מֵה שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שְׂרֵשׁ כְּלָלִיּוֹת כָּל הַבְּרִיאָה בְּכֹל; וְכֵן פְּרָטִיּוֹת הַהִתְפָּאוֹת, מֵה שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּפָרֵטִיּוֹת, זֶהוּ שְׂרֵשׁ שֶׁל אוֹתוֹ דָּבָר הַפְּרָטִי שֶׁל הַבְּרִיאָה, שֶׁנִּבְרָא בְּשִׁבִיל זֶה הַהִתְפָּאוֹת; וְכֵן בְּפָרֵטֵי פְּרָטִיּוֹת, שֶׁהַהִתְפָּאוֹת שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מְקַבֵּל בְּפָרֵטֵי פְּרָטִיּוֹת מְכַל אֵיבָר וְתַנּוּעָה שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, זֶהוּ שְׂרֵשׁ שֶׁל פְּרָטִי פְּרָטִיּוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה, דְּהֵינוּ שֶׁל כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר בְּפָרֵטֵי פְּרָטִיּוֹת שֶׁל כָּל נִבְרָא וְנִבְרָא:

וְהַכֹּל, כִּי עֵקֶר הַבְּרִיאָה הִיא בְּשִׁבִיל הַהִתְפָּאוֹת שֶׁיִּתְפָּאֵר עִם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה הַהִתְפָּאוֹת הוּא הַשְּׂרֵשׁ וְהַחִיּוֹת שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה בְּכֹלִיּוֹת וּבְפָרֵטִיּוֹת וּבְפָרֵטֵי פְּרָטִיּוֹת, כִּי כָּל הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּבְרִיאַת עוֹלָמוֹ, בְּכֹל וּבְפָרֵט וּבְפָרֵטֵי פְּרָטִיּוֹת, הִיא כְּפִי הַהִתְפָּאוֹת שֶׁמְקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל בְּכֹל וּבְפָרֵט וּבְפָרֵטֵי פְּרָטִיּוֹת¹³.

ה', והבן.

¹¹ וְכָל דָּבָר וְדָבָר נִבְרָא בְּרָצוֹנוֹ בְּזֶה הַכַּח וּבְזֶה הַטְּבַע וְהַנְּהִיגָה כְּפִי הַהִתְפָּאוֹת שֵׁישׁ בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל: כָּל הַטְּבַע שֶׁבְּבְרִיאָה וְהַכּוּחוֹת שֶׁבְּבְרִיאָה תְּלוּיִים בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּעֵלֵי בַחִירָה לְשָׁנוֹת הַטְּבַע, וְכָל הַכּוּחוֹת בְּבְרִיאָה וְהַטְּבַעִים אֵין לָהֶם שׁוֹם כַּח בְּעִצְמָם (נִגְדַּת דַּעַת עוֹבְדֵי אֱלִילִים וּמֵאִמִּינֵי הַטְּבַע) וְהֵם רַק בְּרָצוֹנוֹ יִתְּ הַתְּלוּי בַתְּפָאוֹת יִשְׂרָאֵל בְּעַל הַבַּחִירָה, וַיִּתְּכֵן שִׁמְזָה נִמְשַׁךְ טְעוֹתָם שֶׁל עַ"ז כֵּאלֹלוֹ יֵשׁ כַּח בַּחִירָה - כִּי בְּאַמַּת הַרְצוֹן הָאֱלֹקִי הַמַּחִיָּה אֵת הַכֹּל תְּלוּי בַּבַּחִירָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שִׁצְפָה ה' מֵרֵאשׁ, וְהַבֵּן.

¹² הַהוֹסְפָה שֶׁל מוֹהַרנ"ת: הַתְּלִמִּיד הוּא הַכֹּלִי לְגִלוֹת אֵת אוֹרוֹת הַרַב, וְכֵאֵן חוֹזֵר וְשׁוֹנָה אֵת דְּבָרֵי הַרַב כְּדִי לְהַרְאוֹת עַד כִּמָּה דְּבָרָיו עִמוּקִים מְאֹד וַיֵּשׁ לְהַבִּינֵם הַיֵּטֵב, וּמוֹסִיף לְדִיּוּק שֶׁהַהִתְפָּאוֹת הוּא מִמֵּשׁ ה"שׁוֹרֵשׁ" שֶׁל הַרְצוֹנוֹת, עִמוּ אֵילָן הַצּוּמַח מֵהַשׁוֹרֵשׁ כַּךְ מֵהַתְּנוּעָה שֶׁל יְהוּדֵי צִמַח הַרְצוֹן הָאֱלֹקִי.

¹³ כִּי כָּל הַרְצוֹנוֹת... הֵיוּ לְפִי הַהִתְפָּאוֹת שֶׁמְקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל: פִּירוּשׁ הַלְשׁוֹן "לַעֲשׂוֹת רָצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ - עוֹשֵׂי רָצוֹנוֹ": בְּפִשְׁטוֹת מִבְּנִינִים שֶׁהַקַּב"ה רוֹצֵה וְהָאָדָם עוֹשֵׂה, אֲבָל בַּתּוֹרָה זֹאת מִתְּבָאֵר לְהִיפָךְ שֶׁהָאָדָם עוֹשֵׂה וְעַ"ז הַקַּב"ה רוֹצֵה, כִּי מִמַּעֲשֵׂי יִשְׂרָאֵל עַל בְּרָצוֹנוֹ הַבְּרִיאָה, וְזֶהוּ וְנַעֲשֵׂה רָצוֹנִי - שֶׁמֵּהַמַּעֲשִׂים נִתְּהוּהוּ רָצוֹנִי. כִּי הַמַּעֲשֵׂה עוֹלָה לְמִקּוֹם גְּבוּהָ אֵפִילוֹ יוֹתֵר מֵהַרְצוֹן. וְזֶהוּ נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע, עֵיקֶר הַתּוֹרָה תְּלוּיָהּ בַּמַּעֲשֵׂה, עַי' צְרוּר הַמֵּר פ' יִתְּרוֹ בַּפְּסוּק

כִּי כָלֵלִיּוֹת הַבְּרִיאָה נִבְרָאת בְּזֹאת הַתְּמוּנָה וּבְזֶה הַסֵּדֶר וְהַנְּהִיגָה שֵׁשׁ לְכָלֵלִיּוֹת הַבְּרִיאָה, כִּפִּי כָלֵלִיּוֹת הַהִתְפָּאֲרוֹת שֶׁמִּקְבֵּל מִכָּלֵל יִשְׂרָאֵל; וְכֵן כָּל דְּבַר בְּפֶרֶט נִבְרָא בְּזֶה הַתְּמוּנָה וּבְזֶה הַטֵּבַע, כִּפִּי פְּרִטִיּוֹת הַהִתְפָּאֲרוֹת שֶׁמִּקְבֵּל מִכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּפֶרֶט וְכֵן בְּפֶרֶט פְּרִטִיּוֹת כַּנִּ"ל. וְעַל כֵּן הִצְדִּיק, עַל יְדֵי שְׁמוּצָא הַהִתְפָּאֲרוֹת שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מִקְבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל תְּמִיד, בְּכָלֵל וּבְפֶרֶט וּבְפֶרֶט פְּרִטִיּוֹת, עַל יְדֵי זֶה הוּא יוֹדֵעַ טַעַם כָּל הַרְצוֹנוֹת שֶׁהָיָה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל הַבְּרִיאָה, בְּכָלֵל וּבְפֶרֶט וְכו', כִּי כָל הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה בְּכָלֵל וְכו' הָיָה כִּפִּי הַהִתְפָּאֲרוֹת שֶׁיִּקְבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָלֵל וְכו' כַּנִּ"ל:

וְהֵבִן הַדְּבָרִים הַיָּטִב, כִּי הֵם דְּבָרִים עִמָּקִים מְאֹד, וּמֵהֶם תּוֹכֵל לְהֵבִין גְּדֻלַּת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת יִשְׂרָאֵל וּגְדֻלַּת הַצְּדִיקִים אֲמִתִּיִּם, אִיךָ הֵם מְסַתְּפָלִים בְּעוֹלָם, שִׁיּוּדָעִים בְּכָל עֵשֶׁב וְעֵשֶׁב וְכֵן בְּכָל נִבְרָא שֶׁבְּעוֹלָם טַעַם תְּמוּנָתוֹ וְכַחוֹ וְהַנְּהִיגָתוֹ בְּפֶרֶט פְּרִטִיּוֹת, וְכַנִּזְכָּר לְעֵיל עַל כֵּן הָאֲרָכְתִּי לְחֹזֵר הַדְּבָרִים, מְגַדֵּל דְּקוּתָם¹¹ וְעִמָּקוּתָם¹²:

וְעַל יְדֵי זֶה שֶׁהִצְדִּיק מְגַלָּה הַהִתְפָּאֲרוֹת שֶׁל הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁמִּתְפָּאֵר עִם עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלֵּין כָּל הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה כַּנִּ"ל, עַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלָּה הַיְרָאָה וְהָאֱהָבָה. כִּי עַל יְדֵי הַתְּגִלוֹת הַהִתְפָּאֲרוֹת נִתְגַּלָּה הַיְרָאָה¹³. וְכִמוֹ שֶׁעַל יְדֵי הַתְּגִלוֹת

~~~~~  
"נעשה", ועשיה קודם לכל שהכל תלוי בזה בעשית התורה. ואח"כ בא נשמע הוא השכל, וכן מפורש לקמן שע"י מעשה המצוה בא שמיעה עי"ש.

<sup>11</sup> דקותם: דברים דקים היינו שכל שמדברים מהם אי אפשר לבטא את נקודה העמוקה שיש בזה בדקות הנפש בינו לבין קונו ומלבא לפומא לא גליא, וכל מה שמבואר לקמן שהולך ונשמע בכל העולם הכל הוא לצורך קירוב הרחוק אבל נקודת ההתקרבות עצמה היא נקודה דקה שבלב.

<sup>12</sup> ועמקותם: בזה מובן כל עסק האר"י הק' לדבר למעלה מדמות אדם בפרטי פרטיות, כי כל רצונות הבריאה נמשכים מהתפארות ישראל דהיינו מה שקודם לבריאה, ונמצא שקודם הבריאה היה רק האיברים והתנועות של ישראל, נמצא דכל איבר ותנועה של ישראל הוא שורש אלקי למעלה מהבריאה, במחשבה עליונה. וזה נקרא אצילות כי הבן נאצל והופרש ממש מאביו כך ישראל אצולים מאיתו יתברך, ורק אח"כ התחיל רצון הבריאה, ופשוט.

### חלק ג - היראה

<sup>13</sup> נתגלה היראה: הנה ההתפארות היא שורש מדת היראה, והיא קיימת תמיד בכל אחד כמו שההתפארות קיימת תמיד כמו שהרצון של הבריאה קיים תמיד, אלא שכל אלו נסתרים מאתנו והצדיק מגלה אותם מהעלם אל הגלוי, שיהיה ההתפארות והיראה בהתגלות לבו ועי"ז גם הרצון העליון של ה' מתגלה אלינו.

אקדים ביאור יראה ששמעתי לפי דרך רבינו ז"ל שכתב בכמה מקומות שיראה היא החיים

הַהִתְפָּאָרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מִתְפָּאָרִים עִמּוֹ יְתַבְרַךְ<sup>ט</sup>, עַל יְדֵי זֶה נוֹפֵל יְרָאָה, כִּי הַהִתְפָּאָרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת תְּפִלִּין<sup>ס</sup>, שֶׁנִּקְרָאִים פְּאָר (בְּרִכּוֹת יא), וְעַל יָדָם

והיא אריכות ימים להוסיף תמיד יראה והיא חיות הנשמה והתחדשות וכו' כיוצ"ב, מכל זה מובן שהיראה אינה כמו שסוברים העולם אלא היא ביטול הבא מתוך תענוג נורא שאין כלי המכיל אותו רק מתבטא ביראה, כגון המתלהב מאד בלבו מדבר חידוש נורא מרבה בתנועות של יראה, כך החי בהתחדשות שהקב"ה מחדש את עולמו וכו' ומשיג תמיד חידושים בגילוי אלקות וקרבת ה', הוא חי תמיד ביראה שהיא סימן על חיות עצום, כי מי שאין לו התחדשות החיות הוא רגיל למה שיש לו ואינו מתיירא, אבל החי הוא הירא באמת, יראת ה' היא אוצרו כמוצא שלל רב והיא ביטוי ההתקרבות. כי ידוע שאהבה גי' אחד כי האוהב דבר היינו שמאוחד עם הדבר, אבל באמת המתירא הוא יחוד יותר גבוה שאינו מתבטא אלא ביראה, והבן כי עמוק הוא.

והוא המתבאר כאן שההתפארות מביאה יראה, שהנפש מתפעלת כ"כ מהתפארת שהיהודי מפאר את ה' וה' מקבל ממנו, זה מפיל יראה כמשל המלך שכתב.

ועוד י"ל שבראות יהודי איך כל מציאותו הוא מפאר לה' גורם ביטול נפלא שמתבטל לגמרי לה' ונכלל בו וזה נקרא יראה.

ועוד, יראה לשון ראייה, כי יראה הוא שרואה ברור בעיניו את הדבר כמו שעומד לפניו, משא"כ אהבה הוא יותר גנוז בלב.

<sup>ט</sup> וכמו שע"י התגלות ההתפארות של ישראל שהם מתפארים עמו יתברך: כל מה שנאמר לעיל איך ה' מתפאר בישראל כמו"כ ישראל מתפאר בה' ובזה עצמו שה' מתפאר בנו מתפארים אנחנו בו לגודל רחמיו וכו'. וכל הבריאה כולה היא לגלות שם תפארתו ית' כדי שאנחנו נתפאר בו. והתפארות זו היא מכוסה כי יופי אלקותו ית' נסתר בבריאה וצריך לגלותו ואנו מגלים אותו.

<sup>ס</sup> הוא בחינת תפלין: תפלין נקראים פאר כדאמרו חז"ל. כי הם כמו כתר ועטרה. לא תפאר אחרך תרגומו לא תפלי. ובגמרא ברכות נאמר על כך - את ה' האמרת וכו' וה' האמריך וכו', והכל אחד - אתה אחד ושמך אחד ועמך ישראל גוי אחד, - שמע ישראל ה' אחד - ומי כעמך ישראל גוי אחד, מתפארים ונכללים בחטיבה אחת.

ובתפלין נאמר יציאת מצרים כי אז הוציאנו ה' מחכמת הטבע למקום שלמעלה כי ישראל קודמים לכל הבריאה כנ"ל.

נתגלה יראה<sup>סא</sup>, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (ברכות ו): 'מנין שהתפלין הם עז לישראל<sup>סב</sup>, שנאמר: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך"<sup>סג</sup>. נמצא, שעל ידי התגלות ההתפארות שמתפארים ישראל עמו יתברך, על ידי זה נופל יראה<sup>סד</sup>, כמו כן על ידי התגלות ההתפארות של השם יתברך שמתפאר בישראל, שזה בחינת תפלין של השם יתברך<sup>סה</sup>, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (שם) (מנין

<sup>סא</sup> ועל ידם נתגלה יראה: בעצם היה ראוי לכל הנבראים להתיירא מישראל שהם כתר המלך, רק שזה נסתר ונעלם ומתגלה ע"י התפלין שאנו נושאים בגלוי את שם ה' כתר על ראשינו ומתפארים בו, והוא כתר המלך שהקב"ה מניח תפלין שהם ישראל, זה מגלה היראה.

<sup>סב</sup> עוז לישראל: הוא עזות דקדושה ולכן הוא על המצח מקום העזות והבושה (כמ"ש תורה לח אות ה' מהפסוק ומצח וכו' מאנת הכלם) וכתיב לבש ה' עז התאזר שהעוז הוא לבוש מלכותו ית' ואמרו במדרש (פ' וארא) שהקב"ה נקרא מלך הכבוד לפי שחולק כבוד ליראיו שנאמר ה' עוז לעמו יתן שנותן את לבוש מלכותו לעמו, וכן כתיב תנו עוז לאלהים על ישראל גאותו וכו' הוא נותן עוז ותעצומות לעם, כדלקמן.

ותפלין הם כתנות עור כדאמרו חז"ל שאותם הלביש הקב"ה לאה"ר כשהיה מתבושש ונתן לו עזות עי"ז, וכן הם בגדי כהונה כדאיתא בחז"ל שנאמר בהם לכבוד ולתפארת, וכל הכבוד שלנו הוא רק כבוד המלך שאנו מפארים אותו.

<sup>סג</sup> וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך: כמו שמסר לבושו לעמו כך מסר שמו לעמו כמשרז"ל ישראל נקראים בשמו של מקום וכן הצדיקים נקראים הוי"ה וכו' וכן יעקב נקרא אל וכו' וזה בחינת תפלין שלובש היהודי את שם ה' והרי לבוש הוא שם כי הלבוש מגלה ומראה מהותו של אדם וכיון שרושם שם ה' עליו מעיד שנקרא בשם ה'. כי ישראל מרכבת ה' וכמ"ש בסי' ל"ח (בסוף) שהתפלין נקראים מרכבת ה'. "וראו" הראיה הוא הגילוי לעינים, אז "וראו" כי תמיד יראה הוא תוצאה מראיה, ותפלין בחי' ראייה בין עיניך (וכ"כ תורה ל"ח הנ"ל), גם ציצית וראיתם אותו הוא ג"כ לבוש כבוד ה'. וגם בו נאמר ענין גרים שיאחזו בכנפות כנפי השכינה, היינו שעמי הארץ כולם יכנעו ויבואו לישראל כי יבינו שהבריאה כולה רק בשבילם, ויבינו יקר תפארת מלכות ה' ויתייראו.

ובשירת הים נאמר עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו, שנתגלה עוזו ותפארתו ית', ויראו העם את ה', ומיד כל האומות פחדו שמעו עמים וכו' אז נבהלו וכו'.

<sup>סד</sup> נופל יראה: בתפלין יש אותיות נפילה, כמו תפול עליהם אימתה ופחד, בגדול זרועך - ובברכות שם דרשו זרוע עזך אלו תפלין.

<sup>סה</sup> ע"י התגלות... תפלין של הש"י: כשראה משה רבינו את התפלין של ה', מיד נאמר "נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים", כי חידוש הבריאה ע"י ההתפארות שיש לו מישראל, "וראה על העם" שנתגלה ונראה "אשר אתה בקרבו" משה הצדיק המגלה את ההתפארות, "את מעשה ה' כי נורא הוא" היראה. "אשר אני עושה עמך"

שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנַיֵחַ תְּפִלִּין וְכוּ'. וְאֵיתָא שָׁם, שְׁהַתְּפִלִּין שֶׁל הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ כְּתוּב  
בָּהֶם הַהִתְפָּאָרוֹת, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מִתְּפָאֵר עִם עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, כְּדֹאֵיתָא שָׁם, שְׁתְּפִלִּין  
דְּמֵאֵרִי עָלְמָא כְּתִיב בְּהוּ: וּמִי כְּעַמְךָ יִשְׂרָאֵל וְכוּ', כִּי מִי גוֹי גָדוֹל וְכוּ' (עַל יְדֵי  
~~~~~

י"ל עמך בשותפותך כי הצדיקים שותפים כביכול למעשי ה'.

הַהִתְפָּאָרוֹת הַזֹּאת מִתְגַּלֶּה הִירָאָה שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, דְּהֵינּוּ לִירָאָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ^{טו},
וְעַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלֶּה הִירָאָה אֲפִלוּ עַל שְׁנֵאֲנֵי^{טז} שִׁחֻק^{סח}:

^{טו} לִירָאָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ: כְּתִיב לִירָאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וּפִירוּשׁוֹ יֵרָאֵת הַרוממות, ומגלה רבינו מה פירושו, שהוא הכבוד והרוממות שיש לו מישראל - רוממות זו היא הגורמת יראת ה', נמצא כשרוצה לזכות ליראת ה' יגלה את ההתפארות שיש להש"י ממנו שהם התפלין העליונים. [ובפרט בהנחת תפלין הזמן גרמא להתחבר להתפארות ההיא].

^{טז} אֲפִילוּ עַל שְׁנֵאֲנֵי: שְׁנֵאֲנֵי נֹאמְרוּ בַפְסוּק בַּמִּתֵּן תּוֹרָה רַכַּב אֱלֹהִים רַבּוֹתִים אֶלְפֵי שְׁנֵאֵן אֲדֹנָי בִּם סִינֵי בַקֶּדֶשׁ, שֶׁהַשֵּׁי"ת יֵרֵד לַגְּלוֹת וּלְהִרְאֹת תְּפֹאֲרוֹתָיו בְּיִשְׂרָאֵל בְּסִינֵי, וְהִרְאָה זֹאת עַיִי אֶלְפֵי שְׁנֵאֵן - כ"ב אֶלְפֵי (ו"א י"ח אֶלְפֵי) מִלְּאֲכִים הַרוֹעֵדִים וּמִתֵּיִרָאִים מִפָּנָיו. וְאֵמְרוּ בַפְסִיקְתָּא: "מִהוּ אֶלְפֵי שְׁנֵאֵן הַנֵּאִים וְהַמְשׁוּבָחִים שְׁבֵהֵן. אֵמַר רַבִּי יוֹסֵי בִי רַבִּי חֲלֶפְתָּא אִילוּ שְׂרֵי אֹמוֹת הָעוֹלָם הָיוּ, וְלִמָּה יֵרְדוּ, ר' חֲיִיאָ בַר רַבָּא לְכַבּוּדָה שֶׁל תּוֹרָה, וְר' חֲיִיאָ בַר יוֹסֵי אֵמַר לְכַבּוּדָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל". וּבִילְקוּט אֵיטָא דְעָה שִׁירְדוּ כ"ב אֶלְפֵי מִרְכָּבוֹת וְכַתּוּב וּבְכָל אַחַת וְכוּ' וְאֵמְרוּ "רַבּוֹתִים אֶלְפֵי שְׁנֵאֵן, שְׁאִינֵן, מִיֵּלֵי מִלִּיאָרְדִין עַד שְׁאִין פְּסוּפִיסְטוּס יָכוֹל לְחַשֵּׁב". וְכֹל זֶה מֵרָאָה קִצְתָּ כִּמְהָ נֹרָא תְּפֹאֲרוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בְּיִשְׂרָאֵל. וְהַכֹּל כְּנֶגֶד פְּרֻטֵי יִשְׂרָאֵל - דְּגָלִים כְּנֶגֶד דְּגָלִים וְכוּ'.

וּבֵיעֶקֶב אֲבִינוּ שֶׁאֵמַר מִה נֹרָא כְּתִיב מַחְנֵה אֱלֹהִים וְיֹאמַר יַעֲקֹב כְּאִשֶּׁר רָאִם וְכוּ' וְאֵז וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלְּאֲכִים וְכוּ' וְאֵז זָכָה לְשֵׁם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִית עִם אֱלֹהִים, הֵינּוּ שֶׁהִתְגַּבֵּר עַל הַמְּלָאֲכִים וְנִתְגַּלֶּה מִדְּרַגַּת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בֶּן אֶתְפָּאָר, וְאֵמְרוּ בַּמְדַּרְשׁ שֶׁהַמַּחְנֵה הָיוּ אֶלְפֵי שְׁנֵאֵן הָאֲמוּרִים.

וְהֵנָּה אֵמְרוּ חַז"ל שֶׁמִּלְּאֲכִים אֱלוֹהִים קִשְׁרוּ הַכְּתָרִים בְּרֹאשׁ כָּל אֶחָד, הֵינּוּ כְּתָרֵי הַהִתְפָּאָרוֹת וְהַתְּפִלִּין (תּוֹרָה ל"ח) שֶׁמִּפִּילִים הִירָאָה עַל כָּל הָעַמִּים. וְאֵחָ"כּ בַּחֲטָא שֶׁנִּפְּלוּ וְנִכְנְעוּ לְמִלְּאֲכִים כִּי לִקְחוּ אֶחָד מֵהֶם שְׁנֵאֵן פְּנֵי שׁוֹר מִהַשְּׂמַאל כַּמ"ש בַּמְדַּרְשׁ, וּבְזוֹה"ק אֵיטָא - שְׁנֵאֵן ר"ת שׁוֹר נִשְׂרָ אֲרִיָּה אָדָם - חֵיּוֹת הַמִּרְכָּבָה (וּבַח"ב ק"ח שֶׁהֵם חֵיּוֹת דְּסִט"א בְּסִדְרָ זֹה), וְזֶה טְעוּת כִּי הָרִי יִשְׂרָאֵל לְמַעַל מִכָּל הַנְּבִרָאִים וְרַק אֲנִכֵי הוּי"ה אֶלְקִיךָ מִתְּפָּאָר בֶּךָ. אֵז וַיִּתְנַצְּלוּ אֶת עֵדִים, וְזָכָה מֹשֶׁה וְנִטְלָם, וְהֵם אֹרוֹת הַתְּפִלִּין שֶׁזָּכָה כִּשְׂרָאָה אֶת הַתְּפִלִּין הָעֲלִיוֹנִים, וְהוּא מֵאִיר תְּמִיד לְיִשְׂרָאֵל אֶת הַהִתְפָּאָרוֹת הַזֹּאת כִּי הוּא רָאָה זֹאת וְעִי"ז מַחְזִירִם תְּמִיד בְּתִשׁוּבָה. וְזֶהוּ וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁתֵּי אֱלֹהִים עַיִי אֹר הַתְּפָּאָרָת.

וְע"פ מִה שֶׁנִּתְבָּאָר שֶׁהַתְּפִלִּין הֵם הַמִּרְכָּבָה מוּבֵן דְּדוּקָא רַכַּב אֶלְקִים רֹכֵב עַל אֶלְפֵי שְׁנֵאֵן וְכֵן אֵמְרוּ רֹכֵב עַל כְּרוֹב וְשֵׁט בַּח"י אֶלְפֵי עוֹלְמוֹת שֶׁל שְׁנֵאֵן רַכַּב אֶלְקִים וְכוּ', וְכִפֵּי רֹב הַהִתְפָּאָרוֹת מִיִּשְׂרָאֵל בְּבַחֲיִנַת רַבּוֹת כֶּךָ נַעֲשֶׂה רֹב רַבּוֹתִים וְכוּ' גְדוּלַת הַמִּרְכָּבָה וְהִירָאָה.

גַּם שְׁנֵאֵן לְשׁוֹן שְׁנֵאֵן כִּי מִהַשְּׁתַלְשְׁלוֹת הִירָאָה יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁנֵאֵן אִם אֵינוּ נִמְתַּק בְּאַהֲבָה הַמְּבֹאָר לְקַמֵּן. גַּם סִינֵי לְשׁוֹן שְׁנֵאֵן כַּמְשַׁרְז"ל כִּי יֵרְדָה שְׁנֵאֵן לְאֹמוֹת הַיַּפֶּךְ הָאַהֲבָה שְׁבִין יִשְׂרָאֵל, וּמִצַּד זֶה לֹא נִתְגַּיְרוּ הָאֹמוֹת כִּי יֵשׁ לָהֶם שְׁנֵאֵן, כַּמְּבֹאָר לְקַמֵּן אִיךְ גְּרִים עַיִי אַהֲבָה.

(כ"ב אֶלְפֵי כְּנֶגֶד כ"ב אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וְשֵׁרְשָׁם אֶל"ף וְזֶהוּ אֶלְפֵי, וְאֶלְפֵי בְּכַפְלִיִּים רַכ"ב) (שְׁעַר הַפְּסוּקִים תְּהִלִּים סח) כִּי עַיִי הָאוֹתִיּוֹת רֹכֵב וְכוּ'. וְעִי' מִה שֶׁכְּתִבוּ עַל אֶלְפֵי שְׁאִינֵן שֶׁהֵם כְּתָר וְחַכְמָה

כִּי בַּאֲמַת מְלֶפְנֵי הַמֶּלֶךְ^ט בְּוֹדָאֵי הַכֹּל יֵרְאִים וְחֹרְדִים, אֲךָ אֵף עַל פִּי כֵן בְּיוֹם הַלְדָת הַמֶּלֶךְ^ע, בְּיוֹם גְּנוּסִיָּא דְּמֶלְכָא^א, שְׁלוּבֵשׁ הַמֶּלֶךְ בְּגֵדֵי הַתְּפָאָרוֹת^ב, אֲזִי נִתְגַּלָּה הַיְרֵאָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר^ג. כִּי אֵף עַל פִּי שְׁגָם קִדְּם הַכֹּל הָיוּ יוֹדְעִים מֵהַמֶּלֶךְ, עִם כָּל זֶה מִתְפַּעֵל נֶפֶשׁ הַרוּאָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר^ד, כִּידוּעַ:

שנעלמים. גם שנאנים שאננים והם מצד החסד).

^{סח} שחק: בתורה נזכר פעם אחת "רוכב שמים בעזרך ובגאותו שחקים" שהקב"ה רוכב על ישראל ומתפאר בהם כי שמים הם ההתפארות והשחקים הם גילוי גאותו על ישראל. (מקור הלשון שנאני שחק הוא בפזמון לראש השנה ה' מלך וכו').

^{סט} מלפני המלך: כמ"ש בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'. [ובמגלת אסתר נזכר הרבה הלשון לפני המלך]. מבאר לקמן כי אין מלך בלא עם ומציאות המלך הוא מתוך התפארותו בישראל. וכתוב כי תפארת עוזמו אתה בתרועה של ראש השנה שבו ממליכים אותו ית'. בקרן השופר, שהוא לשון שופרא ותפארת, כי גם הוא קרן המאיר במצח כמו תפלין, ובו מתפאר ה', כמו במתן תורה שהתפאר בקול שופר, וכמו שאומרים בשופרות.

^ע ביום הולדת המלך: כאמור בפרעה (כמבואר במדרש פ' וישב גנוסיא). מולד הירח בראש חודש, הוא בחינת לידת המלכות, בפרט ר"ח ניסן. גם בשביעי של פסח היה לידת המלכות כי אז אמרו ה' ימלך לעולם ועד. ובראש השנה לידת המלכות מצד שנולד בה אדם הראשון (מלבד מולד הירח) וכידוע. ולפי האמור שלידת המלכות היא לידת ישראל נמצא אכן כל יציאת מצרים וכו' הימים של לידת ישראל הוא הוא לידת מלכות ה'.

^{עא} ביום גנוסיא דמלכא: בפירוש גנוסיא דנו בגמרא (ע"ז דף י') והמסקנא שהוא יום שממליכים את בן המלך, כלשון רש"י "הא דידיה הא דבריה - כשמעמיד בן מלך בחיי אביו להחזיקו במלוכה שמח האב ועושה אותו יום איד". ולענייננו י"ל כי בנים אתם לה' אלהיכם והקב"ה מסר מלכותו לבני ישראל כמ"ש ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, וזה במתן תורה אנא נפשי כתבית יהבית, בו ביום שנתן לנו התורה והכתרים הלביש אותנו בלבוש מלכותו (ועי' בשור"ע או"ח סי' ש"א שמותר לצורך להתעטף בספר תורה כמלבוש כי הוא באמת עור לבושו של הקב"ה ושל ישראל).

^{עב} שלוש המלך: כמ"ש ה' מלך גאות לבש.

^{עג} נתגלה היראה יותר ויותר: כידוע עוצם היראה בראש השנה. גם לעיל מדובר מאריה והוא הראשון שבשנאני המרכבה ואריה אותיות יראה אריה שאג מי לא ירא וכתוב היתקע שופר וכו' יחרדו, ויחרד כל העם אשר במחנה, כ"ז מרוב התפעלות התגלות התפארת.

^{עד} מתפעל נפש הרואה יותר ויותר: התפעלות הנפש היא יציאת כוחותיה מן הכח אל הפועל, ובכל נפש יש יראה ואהבה גנוזים, ויוצאים לפועל ע"י הראיה בעינים, ע"י ראית ההתפארות שעיקרו בראיה ואור דוקא ולא בידיעה בשכל, ע"י שהצדיק מראה את החשיבות של ישראל וזה נראה ממש בעינים. אבל הוא פלא בגשמיות איך יכול להראות

(פְּרוֹשׁ, כִּי כָּל דְּבַר שְׂרוּאִים בְּעֵינַיִם, מִתְּפַעֵל נִפְשׁוּ מִזֶּה יוֹתֵר מֵאֵם הִיא יוֹדֵעַ אוֹתוֹ בְּיַדֵּיהָ לְבַד, בְּלִי רְאִיָּה גְמוּרָה בְּעֵינַיִם^ע, כְּמוֹבֵא בְּסִפְרִים. כְּגוֹן: כְּשִׂמְסִפְרִים לְאָדָם גְּדֻלַּת הַמֶּלֶךְ, אֵף עַל פִּי שִׂיּוּדֵעַ הַדְּבָרִים בְּבִרְוֹר, אֵף עַל פִּי כֵּן אֵין מִתְּפַעֵל נִפְשׁוּ כָּל כֶּךָ לְהַתִּירָא כָּל כֶּךָ מֵהַמֶּלֶךְ כְּמוֹ בְּעֵת שְׂרוּאָה בְּעֵינָיו מִמֶּשׁ אֶת גְּדֻלַּת הַמֶּלֶךְ, כְּשֶׁהוּא לְבוּשׁ בְּבִגְדֵי הַתְּפָאָרוֹתוֹ וּמְנַהֵיג חֵילוֹתָיו וְכוּ', שְׂאֵז נוֹפֵל עָלָיו יִרְאֶה יוֹתֵר, כִּי הַנֶּפֶשׁ מִתְּפַעֵל יוֹתֵר עַל יְדֵי הַרְאִיָּה):

וְעַל כֵּן עַל יְדֵי שֶׁהַצְּדִיק מְגַלֶּה הַהִתְפָּאָרוֹת שֶׁמִּתְּפָאֵר בְּיִשְׂרָאֵל, שְׂזֵה בְּחִינַת יוֹם הַלְּדַת הַמֶּלֶךְ, יוֹם גְּנוּסִיָּא דְּמִלְכָּא, דְּהֵינּוּ שְׁנוּלֵד בְּחִינַת הַמְּלָכוּת^ע. כִּי עֵקֶר בְּחִינַת הַמְּלָכוּת הוּא רַק עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל^ע, שֶׁמְקַבְּלִין מְלָכוּתוֹ, כִּי אֵין מֶלֶךְ בְּלֹא עִם^ע. וְאֵז, בְּיוֹם הַלְּדַת הַמְּלָכוּת^ע, יוֹם גְּנוּסִיָּא דְּמִלְכָּא, דְּהֵינּוּ שְׁנַתְּגַלֶּה הַהִתְפָּאָרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֵז מִתְּפַעֵל נִפְשׁ הַרוּאָה, וְנִתְּגַלֶּה וְנוֹפֵל יִרְאֵתוֹ עַל כָּלָם, וְאֶפְלוּ עַל שְׁנֵאֲנֵי שְׁחָק. וְזֵה בְּחִינַת (תְּהִלִּים ס"ח): "עַל יִשְׂרָאֵל גְּאֹתוֹ" כְּשֶׁנִּגְלֶה גְּאֹתוֹ וְתִפְאָרְתוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, אֵז: "וְעִזּוֹ בְּשְׁחָקִים". 'עִז' זֶה בְּחִינַת יִרְאֶה^פ כְּנִזְכָּר לְעִיל: מִנֵּין שֶׁהַתְּפָלִין

דבר כזה עד שתתפעל נפשו, אלא זה כח אור הצדיק המגלה אור התפארת.

^ע ידועה בלבד וראיה גמורה: כמ"ש אתה הראת לדעת שהקב"ה רצה להראותינו בעינים בהר סיני, ואז נאמר בעבור תהיה יראתו על פניכם (ופירש רבינו סי' ל"ח שהם העדיים).

^ע ע"י שהצדיק מגלה ההתפארות... נולד בחינת המלכות: ידוע שפרצוף מלכות נולד ויוצא מתוך פרצוף התפארת, וזה ע"י היסוד צדיק העליון הגנוז שם, (וגם לידת בני ישראל ע"י צדיק סוד נחש דקדושה הנושך לאילה).

^ע עיקר בחינת המלכות הוא רק ע"י ישראל: ולא האומות, כי השי"ת פשוט בתכלית ואין שייך להמליכו רק מחמת שבחר בישראל שימליכו אותו.

^ע עיקר בחינת המלכות הוא רק ע"י ישראל: ולא האומות, כי השי"ת פשוט בתכלית ואין שייך להמליכו רק מחמת שבחר בישראל שימליכו אותו.

^ע יום הולדת המלכות: יש לומר שבכל יום ויום נולדת המלכות, כי בכל יום מזכירים יציאת מצרים וקריעת ים סוף וה' ימלוך כיון שבכל יום מוסר הקב"ה מחדש את מלכותו לעמו ומניחים תפלין מחדש על שם ההתפארות החדשה שנתגלתה. כמו בששת ימי בראשית שהיה בכל יום בריאה אחרת כדי לגלות התפארות אחרת, כך ממשיך תמיד שהרי בטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית.

^פ עוז זה בחינת יראה: כי עוז הוא הכח להראות ולגלות את ההתפארות והמלכות, כמו לבוש שמתלבש ומראה יפיו, וזה מפיל יראה, כגון יהודי עושה מצוה זה עוז דקדושה ומראה את המלך בלבושו וזה מפיל יראה, וכן המלך ית' בעצמו מתלבש בישראל שהם כביכול לבוש אליו, וזהו תנו עוז לאלקים לתת לו לבוש, וזה מפיל יראה.

הם עז וכו', דְּהִינוּ שְׁנַתְּגַלֶּה יְרֵאתוֹ אֶפְלוּ עַל שְׁנֵאֲנֵי שַׁחֲקָא^{פא}, כִּי מִתְּפַעַל נֶפֶשׁ הַרְוָאה כְּנִ"ל:

וְעַל יְדֵי הַתְּגַלּוֹת הַהִתְּפָאָרוֹת, שְׁזָה בְּחִינַת הַתְּגַלּוֹת הַיְרָאָה, עַל יְדֵי זֶה נִתְּגַלֶּה הַרְצוֹן^{פב}, שְׁזָה בְּחִינַת אֲהַבָּה^{פג}. כִּי כֵן דְּרָךְ הַמֶּלֶךְ בְּיוֹם גְּנוּסִיָּא דְּמַלְכָּא, שְׁלוּבֵשׁ בְּגָדֵי הַתְּפָאָרוֹת, שְׂאֵז נוֹפֵל יְרָאָה גְּדוּלָּה עַל כָּלֵם וְהַפֵּל חֲרָדִים וְזוּחָלִים מִפְּנֵיו, שְׂאֲחַר

^{פא} יְרֵאתוֹ אֶפְלוּ עַל שְׁנֵאֲנֵי שַׁחֲקָא: נמצא שאפילו היראה בעליונים תלויה בהתפארות במעשה התחתונים. וידוע מאמר הרה"ק ר' אלימלך מהי יראתו יתברך שמתירא כביכול שיהודי לא יחטא, כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, נמצא שע"י תפלין של ישראל כביכול גם השי"ת מתיירא כי מי כמוהו בוחן לבבות ורואה גודל תפארתם של ישראל שמתפארים בה' בגאווה קדושה (בחי' תפלין כמ"ש תנינא ה') עי"ז כביכול אפילו רוכב שמים בגאותו שחקים מתיירא שלא יחטא ויפסיד התפארת [עי' ביאור הלכות שהעיר בזה שלא שייך יראה אצלו ית' וע"פ מהר"א מיושב].

חלק ד - האהבה

^{פב} עי"ז נתגלה הרצון: עתה חוזר לבאר איך מוצא עי"ז את רצונותיו יתברך, שכמו בשורש אחר ההתפארות בא הרצון לברוא את העולם, כך כשמגלים את ההתפארות מתגלה הרצון.

^{פג} שְׁזָה בְּחִינַת אֲהַבָּה: הרצון הוא אהבה, כמ"ש אהבת אותנו ורצית בנו, והוא האהבה שאוהב עמו ישראל, ולעיל דבר מהרצון לבריאת העולמות וכאן מדבר מהאהבה לישראל (שאהבה שייך רק לישראל וכמ"ש בבה"ל) שבאמת בשורש הוא קודם לכל, כי מהיכן בא שמתפאר בישראל וצפה וכו' הרי הכל מחמת אהבה, וזה נעלם שאי אפשר להשיג והוא מדת טובו יתברך שהאציל אהבה לאהוב את ישראל ובשביל זה רצה לברוא כל העולמות, כי בודאי האהבה לישראל קודם לרצונות של כל הבריאה. אלא שאח"כ בסדר הבריאה תחלה נתגלו כל הנבראים ורק אח"כ לקח את עמו ישראל באהבת עולם ביום גנוסיא דמלכא כשהתחיל הגילוי.

ונמצא שהצדיק המחפש את הרצונות באמת הוא מחפש בעיקר את הרצון של ה' לישראל אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו, ולבסוף מוצא ומגלה את האהבה והרצון, והוא התכלית כדפתח - יראה ואהבה אי אפשר לקבל וכו' שאחר יראה בא אהבה והוא התכלית. שבסדר הגלוי בא יראה תחלה כדביאר במשל.

כָּךְ מְגַלֶּה הַמֶּלֶךְ רְצוֹנוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד^{פד}, וּמְחַלֵּק^{פה} וְנוֹתֵן מִתְּנוּת^{פו} לְכָל אֶחָד וְאֶחָד^{פי} לְפִי כְבוֹדוֹ^{פח}, כְּפִי רְצוֹן הַמֶּלֶךְ וְאַהֲבָתוֹ שֵׁישׁ לוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שְׁזֵהוּ בְּחִינַת אֲהָבָה^{פט}. וְכִמוֹ שֶׁעַל יְדֵי הַתְּגָלוֹת הַהִתְפָּאוֹרוֹת שֶׁמְגַלִּין הַצְּדִיקִים, שֶׁמִּתְפָּאֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי זֶה הֵם מְגַלִּין הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֵׁישׁ בְּכָל דָּבָר וְדָבָר כִּנ"ל, כִּן בְּיוֹם גְּנוּסִיָּא דְּמִלְכָּא, שְׁאֵז הוּא הַתְּגָלוֹת הַהִתְפָּאוֹרוֹת, אֲזִי הוּא הַתְּגָלוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ^צ, כִּי אַחֵר כָּךְ הוּא מְגַלֶּה רְצוֹנוֹ^{צא} לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְנוֹתֵן לָהֶם

^{פד} מגלה המלך רצונו לכל אחד ואחד: כמו שהצדיק זוכה לגלות את הרצון זוכה כאו"א שהמלך מגלה לו רצונו, כי בכל דבר יש כלל ופרט ופרטי פרטיות הרצון שבכל איבר ותנועה שרוצה בנו, והרצון מה רוצה מכל הבריאה, הכל מגלה לנו כי תלוי בנו. כי הוא רוצה בנו שנפארו כמ"ש כי רוצה ה' בעמו יפאר ענוים בישועה וכמ"ש רוצה בעמו ענוים יפאר יושב תהלות בם להתפאר. וה' רוצה גם את הפחות שבישראל וכו'.

^{פה} ומחלק: כי חלק ה' עמו, הקב"ה חולק מכבודו ליראיו, נותן לכל אחד חלק ונחלה באלקינו.

^{פו} ונותן מתנות: ה' נתן לנו את השבת ואת התורה, והם מתנותיו, גלוי אהבתו ורצונו אלינו. ולכן ברכות אהבת עולם או אהבה רבה הם ברכות התורה.

^{פי} לכל אחד ואחד: לכל אחד חלק מיוחד בתורה, כיון שמכל אחד עולה התפארות מיוחד ממילא כל אחד מקבל מתנה מיוחדת כפי האהבה שנתעוררה.

^{פח} לפי כבודו: ה' הוא מלך הכבוד והכבוד שלנו הוא רק מהכבוד שלו שיש לנו חלק בזה, וכל אחד כפי שמכבד את ה' זוכה לקבל מתנות, ורצונו זהו כבודו שמחפש הרצונות של ה' ומחפש ההתפארות, שזה עבודת הצדיק שעובד לחפש כבוד ה' בכל דבר כדי לעטרו ולפארו וזוכה למתנות הרבה לגלות ולהמשיך אהבה רבה.

^{פט} יראה ואח"כ אהבה: הוא סדר היחוד, שבתחלה מתבטלים לגמרי מרוב כלות הנפש ליופי והחן, וזה שלמות העלאת מ"ן במסירות נפש, ואח"כ מקבלים מתנת האהבה היא בחי' שפע מ"ד שמקבלים (כמבואר בתורה "ג דקבלת התורה היא המ"ד), ופשוט.

^צ הוספת מוהרנ"ת - רצונות הבריאה ורצונות דישראל: כאן רומז לקושיא, דלעיל משמע שהתפארות ישראל גבוה מכל הרצונות של הבריאה, וכאן מבואר שהרצון גבוה מהכל שהוא ההתקרבות שמקרב אותנו ("שמתרצה המלך לכאו"א ומקרבם ברצונו"). אבל התירוץ הוא שבתחלה כשהיה נעלם היה זמן ריחוק ואז ראו רק את רצונות הבריאה בהתלבשות הנבראים ועדיין היו רחוקים מההתקרבות והאהבה, אך אחר שמצא ההתפארות ("התגלות ההתפארות הזאת...") וכו' אז מתגלה אמתת פנימיות הרצון שהוא התקרבות ודביקות ה' וישראל והוא ענין אחר לגמרי ואז כבר אינו מתעסק ברצונות של דצח"מ כי כבר הגיע לרצון העיקרי.

^{צא} גלוי רצון המלך: אחר שלקח אותנו לעם לעשות לו שם תפארת לכאורה היה יכול להסתיים בזה שמתפאר בנו תמיד ומדוע הוצרך לתת התורה, אבל התורה היא רצונו של

מתנות ומרומם קרנם, לכל אחד ואחד כפי רצונו כנ"ל. וזה בחינת התגלות האהבה, כי מתחלה, בעת התגלות ההתפארות, נפל פחדו ויראתו על כלם; ואחר כך, כשרואים רצון המלך וקרבתו לכל אחד ואחד, על ידי זה מתקרבים אליו ואוהבים אותו:

(פרוש: כמו שעל ידי ההתפארות שהשם יתברך מתפאר עם ישראל, על ידי זה היו כל הרצונות של הבריאה כנ"ל, כמו כן על ידי היראה שנעשה מהתגלות ההתפארות הזאת כנ"ל, על ידי זה נתגלה אחר כך הרצון, שמתרצה המלך אחר כך לכל אחד ואחד ומקרבים ברצונו וכו' כנ"ל, שזה בחינת אהבה כנ"ל. נמצא שיראה ואהבה נמשכין על ידי הצדיק, שמגלה ההתפארות, שעל ידי זה מוצא כל הרצונות שהיה להשם יתברך בכל הבריאה וכו' כנ"ל, שעל ידי זה נעשה יראה ואהבה כנ"ל):

וזה בחינת (תהלים פ"ט): "כי תפארת עזמו אתה, וברצונך תרום קרננו"^{צב}. "תפארת עזמו" זה בחינת היראה, שנתגלה על ידי התגלות ההתפארות כנ"ל, כי עז הוא בחינת יראה^{צג} כנ"ל; ואזי "ברצונך תרום קרננו", כי מגלה רצונו, ומרומם קרנם

מלך שבאהבתו מגלה לעמו את רצונו הגנוז וזה המתנה הגדולה ביותר שלא זכה אליה שום מלאך ושרף. ומבואר איך רצון העליון ומעשי התחתון מחוברים כדלעיל.

^{צב} כי תפארת עוזמו אתה וברצונך תרום קרננו: פתח שהקב"ה הוא התפלין של ישראל וכן מסיים תרום קרננו הוא התפלין שלנו. אבל רבינו מפרשו על התפלין של הקב"ה שישראל הם התפלין שלו עוזו ותפארתו ואז מגלה רצונו ומרומם קרננו, כי ע"י שנעשה כתר להשי"ת הוא נותן גם לנו כתר. וכנ"ל שאחר שמשה רבינו ראה הכתר של ה' קיבל קרני הוד וכתר.

^{צג} כי עוז הוא בחי' יראה כנ"ל: בגמרא שם - נשבע ה' בימינו זה תורה ובזרוע עוזו זה תפלין, זרוע היינו יד שמאל שהיא מדת היראה הבאה מהתפלין, וימינו הוא האהבה שנותן התורה. [ומה שאמרו עוז אלו תפלין שבראש, פירוש כי כתב האריז"ל שתפלין של יד הוא באמת ג"כ תפלין של ראש להמלכות העומדת תחתיו, כי הכתר וההתפארות של ישראל בחי' המלכות הוא בזרוע היראה של הקב"ה, והתפלין של ראש שלמעלה הוא מהזרוע של מדרגה שלמעלה יותר, כי כל התפארות היא יראה וביטול להעליון המתפאר.

שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כִּנְ"ל, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הִתְגַּלְתָּ הָאֱהָבָה כִּנְ"ל נִמְצָא שֶׁהַצְּדִיק מְגַלֶּה הִירָאָה וְהָאֱהָבָה צ"ה:

צ"ד ומרומם קרנם של כל אחד ואחד: כל אחד זוכה לקירון אור העדיים כמו במתן תורה. והנה סדר התפלה הוא כך: אחר על הצדיקים שנתגלה אור הצדיק, נאמר בונה ירושלים היא היראה השלמה כי תחלה מתגלה יראה. אח"כ מצמיח קרן ישועה וקרנו תרום בישועתך שהקב"ה מאיר אהבתו וישועתו לרומם קרננו, וכן שומע תפלותנו ונותן בקשותנו ומקבל עבודתנו באהבה וברצון. ואז מודים שהוא טוב כי כל זה נקרא הטוב שאין טוב אלא צדיק (כדלקמן), ומסיימים בשלום שהוא עיקר התפשטות אור הצדיק (כדלקמן).

צ"ה נמצא שהצדיק מגלה היראה והאהבה: יש לומר מה שכתוב במשה כי מצאתי חן בעיניך כי מצאת חן בעיני, הוא כי משה חיפש וביקש בתפלותיו ותחנוניו עד שגילה את התפארת והרצון - היראה ואהבה, והוא מציאת החן ועי"ז זכה כי קרן עור פניו והאיר לכל ישראל את הכתרים. וכל פעם שנחשך האור ע"י חטא התחיל משה לבקש ביותר עד שחזר ומצא. ועיקר טענתו היה שכבוד ה' בעולם תלוי בישראל, כי הם בגדי התפארותו ומלכותו בעולם.

תורה ומצוות

כתב בלקוטי הלכות שהאהבה והיראה כוללים כל המצוות כידוע שהיראה כלליות השס"ה לאוין והאהבה כלליות רמ"ח מצוות עשה, והם אנכי ולא יהיה לך. כי כל הלאוין הם מתוך התפארות ה' ששומר שלא לעכר ולהסתיר ח"ו את תפארת ה' ורצונו, וכל העשין הם מתוך הרצון והאהבה שה' נתן לנו מתנות הוא התורה שנותן לנו בכל יום תמיד.

בענין מראה יחזקאל וישעיה

הצדיקים שגלו ההתפארות - יחזקאל ראה השכינה בגלות בבל וישעיה ראה השכינה בביתה בירושלים עיה"ק. והנה יחזקאל ראה בחינת שנאני שחק הם א'ריה ש'ור נ'שר א'דם. וישעיה ראה גלוי מדרגה שמעליהם שהוא ההתפארות של המלך בביתו בלבושיו ויראה גדולה יותר של שרפים ואז נופלת היראה גם על שנאני שחק ונכנעים לפני גדולת המלך, ואראה את אדנ"י ראייה בעינים והתפעלות, וכן מראות אלקים וכו'.

אות ב

[ב] וְכִשְׁנַחֲשָׁךְ^{צו} אֶצֶל אֶחָד^{צז} הִירָאָה וְהָאֱהָבָה^{צח}, בְּבַחֲיִנַת (ישעיהו ו): "אֶלְבִּישׁ שָׁמַיִם קְדָרוֹת וְשֶׁק אֲשִׁים כְּסוּתָם"^{צט}. "שָׁמַיִם" זֶה בְּחִינַת אֲשֶׁר^ק וּמִיָּם^{קא}, הֵינּוּ יִרְאָה וְאֱהָבָה,

אות ב

חלק א - החשכת האור

^{צו} וכשנחשך: אמרו רז"ל חושך זה יון, הם החכמות הטבעיות המחשיכים על אור רצונו ית' המסתתר בבריאה, כדכתב לקמן שהתגברותם בשכליים ומחשבות, והם היפך מהצדיק המחפש רצון ה' המסתתר בטבע הם מחפשים רק את הטבע. ואמרו כתבו לכם על קרן השור אין לכם חלק באלקי ישראל, קרן דיקא נגד קירון אור המגלה שהשי"ת רוצה בנו וחולק ונותן לנו מכבודו, השור דוקא כנגד שור שבמרכבה שהוא ראש השנאנ"ם וממנו נמשכים הנבראים דצד שמאל ויראה, והוא מלך הבהמות וראש לקרבנות, ששם העבודה להעלות הבהמיות ולקדשה לעשות התפארות למעלה, והם מתנגדים למזבח כדלקמן ומעוררים החטא של שור כדי להחליש ההתפארות, כי החטא גרם הסרת קרני האור והחשכת העור הגשמי והסרת יפיו, כדלעיל. ושור לשון ראייה והסתכלות 'אשורנו' ששם אור הצדיק והסתרתו. ויון הם בני יפת לשון יופי והתפארות הגשמיות זה לעומת זה. [לקח את השמלה - לבוש כבוד]. ונקרא "פר" ובתוספת א' נעשה "פאר".

^{צז} אצל אחד: שאצל כל אחד יש קרן אור מיוחד כנ"ל.

^{צח} היראה והאהבה: הקיימים ונטועים בכל אחד מישראל לעולם אבל אינם מאירים בהתגלות.

^{צט} שמים היינו יראה ואהבה: לעיל מיירי מהארץ ותולדותיה דומם צומח חי מדבר, וכל אלו הכל תחת השמים שהם מדות האהו"ר והתפארות, המשפיעים לרצונות של הבריאה, כי הרצונות של כל הבריאה נמשכים מאהבה ויראה הבאים מההתפארות שהוא ג"כ סוד שמים - תפארת כידוע, והוא בחינת יעקב וישראל כדאיתא במק"א, בחינת אהל ואור כדאיתא במק"א. ולכן השמים מאירים להארץ, כי ארץ לשון רצון כי בה טמונים הרצונות המחיים את כל הנבראים, ורצונות אלו תלויים בהארת השמים המשפיע את הרצונות. וכתב עוד (תורה ו) - מלך הוא בחינת רקיע וכו', וכאן מבואר איך המלך לובש בגדי התפארותו ועי"ז מתפעל נפש הרואה, בזה מובן מש"כ שהשמים נחשכים וכו' שהמלך מתכסה.

^ק אש: האש לא נראתה בתחלת בריאת העולם, כי אש יוצא מההתפארות שמפיל יראה, וההתפארות תלויה באיברי האדם ותנועותיו שצפה הקב"ה, וצפיה זאת עדיין היתה נעלמת, ורק ע"י אדם נתגלה. (ועי' פסחים נד שאור גיהנם נברא במעשה בראשית והיא יראה הנפולה שהיתה מיד בתחלה קודם גילוי הפאר). כגון אחר שנעשה לו תפלין כתנות עור שמהם בא היראה. ועיקר האש מלמעלה ירדה בהר סיני כי שם עיקר גילוי התפארות שמתפאר מישראל ע"י התורה, שהם ממלכת כהנים וגוי קדוש ממליכים אותו ית' בגופם בכל איבר ואיבר, לכן אז נתגלה היראה הגדולה והעצומה מרוב התפארות. [והוא אור הצדיק מאור אש - אי"ש].

נְתַלְבְּשִׁים בְּקִדְרוֹת וְנַחֲשָׁכִים^{קב} וְנִתְכַסִּים בְּשֵׁק, דְּהֵינּוּ שְׁנַחֲשֵׁךְ אֶצְלוֹ הִירָאָה
וְהָאֵהָבָה זֶה מַחְמַת שְׁנַחֲשֵׁךְ אֶצְלוֹ אֹר הַצְּדִיק^{קג}, שְׁמִמְנוּ מְקַבְּלִין יְרָאָה וְאֵהָבָה
כַּנ"ל:

כִּי לְפַעְמִים יֵשׁ שְׁנַחֲשֵׁךְ אֶצְל אֶחָד אֹר הַצְּדִיק, וְאֵינוּ זֹכָה לְהֵבִין וְלִרְאוֹת^{קד} אֹר
הַגְּדוֹל; וְאֵף שֶׁהוּא אֶצְל הַצְּדִיק, אֵינוּ יָכוֹל לְטַעַם^{קה} וְלְהֵבִין וְלִרְאוֹת אֹר הַגְּדוֹל

והנה אחר שגלה אדם את הרצונות של כל החיות וכו' ולאדם לא מצא עזר שעדיין לא
נתגלה העיקר שהוא התפארות האדם, כי לא שייך להתפאר עד שיהיה לו במי להתפאר
והיינו שאין מלך בלא עם, ולכן הוצרך לבנות אשה כעין יום הולדת המלך. ולכן כשמצא
אשה מיד אמר לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת, לשון אש ואש, הוא אש היראה
המתלקח מאור התפארת, והוא חמימות אור הציס"ע.

^{קא} ומים: מים נתגלו בעולם מיד בתחלת הבריאה, כי מיד כשהתחיל רצון הכללי התחיל
בריאת העולם בכלליות, שהוא המים שהם כלליות הבריאה בכלל, ומים סוד האהבה שהיא
מהרצון, והיינו אור הצדיק המשפיע אהבה מים חיים אל כלי. [כי גם מטר נקרא אור באיוב]

^{קב} בקדרות ונחשכים: כתיב שחורה אני ונאווה בנות ירושלים - הם האומות המתייראים
משם ה' הנקרא עלינו, כאהלי קדר כיריעות שלמה, לבושים נאים לעומת חשוכים. אל
תראוני שאני שחרחרת ששזפתני השמש אור - הטבע המדומה, ובאמת ידוע כי כל חושך
בא מרוב אור כך מרוב אור שמש האהבה נפל כי חפש האור ונפל לחכמות חצוניות.

^{קג} שנחשך אצלו אור הצדיק: שנופל עליו עפרוריות הנחש ואינו נותן לו להאמין בחשיבותו,
כי הצדיק תמיד מגלה לאדם חשיבותו שהוא מרכבה עליונה והוא צדיק, כדי שיחיה אדם
במוחין דגדלות קרבת ה', ומצד שני הנחש תמיד מקטרג ומדבר רעות שיזלזל אדם
בחשיבותו ובנקודת צדיק שבו.

^{קד} אינו זוכה להבין ולראות: אין שכלו זך להבין וממילא אינו רואה.

^{קה} אינו יכול לטעום: כמו מאכל שטועמים אותו, ובטעם נמצא הרצון והאהבה של הדבר.
ועי' לקמן סוף הספר, טעמה כי טוב סחרה תיכף שטועמים מעט אור הצדיק, לא יכבה
בלילה נרה אפילו שנתרחק לא יכבה, כי הוא סוד טיפה אחת שטועמים והולך ומאיר
לעולם. והוא שכתב לעיל שהצדיק יודע "טעם כל הרצונות" אע"פ שברצון אין טעם יש בו
בחינת טעם עליון שאפשר לטעום.

שֶׁל הַצְּדִיק, שֶׁעַל יָדוֹ יוּכַל לָבוֹא לְתַכְלִית הַטּוֹב^{ק"ו}. וְכִמוֹ שֶׁמְצִינּוּ גַבֵּי עֶפְרוֹן^{ק"ז},
שֶׁמְקוֹם מְעֵרַת^{ק"ח} הַמְּכַפְּלָה^{ק"ט}, שֶׁהוּא שַׁעַר גֵּן עֵדֶן^{ק"י}, שֶׁדָּרָךְ שָׁם עוֹלִין כָּל הַנְּשָׁמוֹת^{ק"יא},

^{ק"ו} שֶׁעַל יָדוֹ יוּכַל לָבוֹא לְתַכְלִית הַטּוֹב: כִּמ"ש וִירָא אֱלֻקִּים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, אוֹר זֶה צְדִיק
כִּמ"ש וְתִרְא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא, אִמְרוּ צְדִיק כִּי טוֹב, שֶׁנִּתְמַלֵּא הַבַּיִת כּוֹלוֹ אוֹר וְכוּ', הַצְּדִיק
מֵאִיר לְמִצּוֹא וּלְרֵאוֹת נְקוּדוֹת טוֹבוֹת בְּחוּשׁךְ וּלְטַעֵם מַעֲט טוֹב וּבְמַעֲט הַטּוֹב שֶׁשָׁם אִינוּ
רֹשַׁע שָׁם הוּא צְדִיק וְזוֹכֵה לְתַכְלִית הַטּוֹב שֶׁהוּא צְדִיק, כִּי עַל יָדוֹ חֵי כָל אֶחָד בְּבַחֲיַנֵּת צְדִיק

^{ק"ז} עֶפְרוֹן: לְשׁוֹן עֶפֶר, הוּא נֶחֱשׁ עֶפֶר לְחַמוֹ שֶׁטּוֹעֵם תְּמִיד רַק טַעַם עֶפֶר דֵּהֵינּוּ חוֹשֶׁךְ הַעֲצָבוֹת
כְּדַכְתָּב בְּמִקּוֹם אַחֵר. הַחֲתִי לְשׁוֹן מַחְתָּה יִרְאֶה וְשִׁבְרָה. אוֹלָם רְמוֹז בְּשֵׁמוֹ אוֹתִיּוֹת תַּחֲיָה.

נֶחֱשׁ הַקְּדֻמוֹנִי הַחֲשִׁיךְ אוֹר תְּפֹאֲרָתוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁהִיא עֵקְבוֹ מִכָּהָה גִּלְגַּל חֲמָה לְרֹב יִפּוֹ,
וּבַתְּחִלָּה הָיוּ לוֹ בְּגַדֵי הַתְּפֹאֲרוֹת עַלְיוֹן קֶרְנֵי כְּתָנוֹת אוֹר, וְהַנְּחֹשׁ גֵּרָם בּוֹשָׁה וְהוֹצֵרֶךְ מִכֶּסֶה,
וְגֵרָם לְהַשְׁפִּילוֹ מִשָּׁמַיִם לָאָרֶץ, לְכַסּוֹת אוֹר אָדָם וּלְטַמְּנוֹ בְּעֶפֶר תַּחַת כָּל הַדְּצַח"מ, עַד שֶׁנִּרְאֶה
שֶׁהוּא פָּחוֹת מִכָּל הַבְּרִיאָה, עַל אֵף שֶׁבְּאֵמַת הוּא הַשּׁוֹרֵשׁ לְכָל הַבְּרִיאָה. וְזֶה כַח הַתְּאוּוֹת
וְהַחֲכָמוֹת שֶׁגֵּרָם הַנְּחֹשׁ לְעֵינַיִם שֶׁמֵּרָאָה אֶת יוֹפֵי הַבְּרִיאָה וּמַחֲשִׁיךְ הַיוֹפִי הָאֵמֶתִי, כִּי ע"י
וּתְפַקְחָנָה עֵינַי שְׁנִיָּהֵם נַעֲשׂוּ בַּחֲיַנֵּת חֲכָמִים לְהִרְעֵ וּלְהִיטִיב לֹא יִדְעוּ לְרֵאוֹת הַטּוֹב, כִּי זֶה
נִקְרָא טוֹב וְרַע שֶׁבְּמִקּוֹם לְרֵאוֹת טוֹב נַעֲשֶׂה רַע. וְרַע אוֹתִיּוֹת עוֹר שֶׁמֵּתַקֵּן אַחֵר הַחֲטָא.

וְהִנֵּה אוֹתִיּוֹת פֶּאֶר הוּא אֶפֶר כְּאִמּוֹר פֶּאֶר תַּחַת אֶפֶר, וּמֵהָאֵלֶף נַעֲשֶׂה עֵין - עֶפֶר, נִמְצָא פֶּאֶר
נִהְפֵךְ לְעֶפֶר, ע"י הַחֲשִׁכָה הָאוֹר, כִּי מִמְּאֹרֵי אוֹר שֶׁהִיא יִרְאֶה מֵתוֹךְ נוֹרָאוֹת הַהֲתַפְּאֲרוֹת,
נַעֲשֶׂה מְאֹרֵי אֵשׁ שׁוֹרֶפֶת שֶׁל יִרְאֶה רַע הַמְּכַלָּה וּמִשְׁפִּילָה עַד עֶפֶר. וְאַבְרָהָם אָמַר וְאֵנֹכִי
עֶפֶר וְאֶפֶר מִצַּד עֲצָמֵי תַכְלִית גְּשָׁמִיּוֹת הַעֲשִׂיָה הַתַּחְתּוֹנָה, אֲבָל הַקְּב"ה לּוֹקַח מִשָּׁם דִּיקָא
וּמְקִיִּים אִמּוֹנָתוֹ לִישְׁנֵי עֶפֶר לְהַחֲיֹתָם וְלְהַקְיָמָם לְתַכְלִית הָעֲלִיָּה לְהִיּוֹת פֶּאֶרוֹ הָעֲלִיוֹן.

^{ק"ח} מְקוֹם מְעֵרַת: מְעֵרָה לְשׁוֹן עוֹר וְאוֹתִיּוֹת עֶרְמָה, כִּי הַנְּחֹשׁ הִיא עֶרוֹם בְּחֲכָמוֹת וְע"ז הַחֲשִׁיךְ
הָאוֹר וְהָעוֹר וְנַעֲשֶׂה עִיּוֹר מִלְּרֵאוֹת וְנַעֲשֶׂה עוֹר גַּס, מִשְׁכָּא דְּחִוּיָא שֶׁל טוֹמָאָה, צְרַעַת הַבֹּאֶה
עַל לְשׁוֹן הָרַע שְׁדִיבֵר, וְהִנֵּה אוֹר הַצְּדִיק מֵאִיר אֶת הָעוֹר וּמִזְכְּכּוֹ כְּמוֹ ר' מֵאִיר שְׁבַתּוֹרָתוֹ
כְּתוּב כְּתָנוֹת אוֹר, כִּי מֵהָעֵין עוֹשֶׂה אֵלֶף כִּי רוֹאֵה בְּעֵינָיו נִפְלְאוֹת אֵלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְקִלִּי
הַנְּחֹשׁ הוּא עַר עֵרוֹה דְּקִלִּי הַנִּקְרָא רַע הֵיפֵךְ טוֹב זֶה צְדִיק, וְהִנֵּה הַצְּדִיקִים שְׁאִין בֵּהֶם מִיתָה
וְתִמִּיד חַיִּים הֵם אַחֵר מוֹתָם נִכְנָסִים לְמַעֲרָה כְּמַעַר אִישׁ וְכוּ' וְדְבוּקִים לֵה' גַּם בְּתוֹךְ הַסְּתֵרֶת
חוֹשֶׁךְ חַיִּים בְּקִדּוּשַׁת עוֹר עִיר וְקִדִּישׁ וְדִי לְמַבִּין.

^{ק"ט} הַמְּכַפְּלָה: זֶה לְפָנִים מִזֶּה, אוֹ כְּפּוֹל בְּזוּגוֹת, וְרֵאָה סוּף הַתּוֹרָה עַל יוֹסֵף וְכֹסֵף תּוֹעֲפוֹת
שֶׁהוּא סוּד הַמְּכַפְּלָה שֶׁשָׁם גִּנוֹז הָאוֹר.

^{ק"י} שַׁעַר גֵּן עֵדֶן: אָדָם הִרְאִשׁוֹן נִתְגַּרֵּשׁ מֵהַגֵּן שֶׁלֹּא יוּכַל לְטַעֵם וּלְאֲכוֹל מֵעֵץ הַחַיִּים, וְנִתְגַּרֵּשׁ
לְאֲדָמָה שְׂאוּכְלִים שָׁם מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, וְעַדן הוּא עֵין לֹא רֵאָתָה מְרֹב אוֹרוֹ, וּבִגֵּן אוּכְלִים
מֵאֲכָלִים הַמְּאִירִים אֶת הַשֶּׁכֶל וְאֶת הַגּוֹף בְּהַתְּפֹאֲרוֹת נוֹרָא וּנְפִלָא, וְעַתָּה זָכָה אֲבָרָהֵם אֲבִינוּ
בְּזָכוֹת הַמִּילָה וְהַסְּתֵרֶת עוֹר הָעֵרְלָה לְגַלוֹת אוֹר הַגּוֹף לְחַזּוֹר לְמִקּוֹם הַקְּדוּשָׁה מִקּוֹר הַנְּשִׁמָּה
בִּיחּוּד וְאֵהָבָה עַלְיוֹנָה כִּי הַנְּשִׁמָּה יוֹצֵאת וְנוֹלַדֶת מֵאֵהָבָה. וְנֹאמַר שָׁם הַשְּׂדֵה וְכוּ' וְכָל הָעֵץ,

וְאוּרוֹ גָדוֹל מְאֹד, אֵף עַל פִּי כֵן אֶצְלוֹ הָיָה מְקוֹם חֲשׂוֹךְ וְאַפְלָה קי"ב, וְעַל כֵּן מְכָרוּ בְשִׂמְחָה רַבָּה לְאַבְרָהָם קי"ג, כְּמִוְבָּא (זֶהר חַי שְׂרָה קכ"ח). וְכִמוֹ כֵּן כְּשִׁנְחַשְׁךְ אֹרֶךְ הַצְּדִיק, שֶׁהוּא מְאִיר בְּכָל הָעוֹלָמוֹת קי"ד, מְכַל שְׁכֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה קט"ו, וְאֵף עַל פִּי כֵן אֶצְלוֹ אֵינוֹ מְאִיר כָּלֵל, אֲדָרְבָּא הוּא חֲשׂוֹךְ אֶצְלוֹ קט"ז וְזֶה מַחְמַת עֲכִירַת הַמַּעֲשִׂים קי"ז וְכִסְיֹלוֹת

כי היה שם כח האכילה דקדושה כמו גן עדן. ותחית המתים נמשל לחיטה כי אכילה הוא החייאת אדם ע"י העלאת חלקים ממיתה לחיים כידוע.

קי"א עולין כל הנשמות: שיצאו ממחשבה העליונה חוזרים למקורם

קי"ב מקום חושך ואפלה: הבעש"ט אמר, במקום שחושב השכל שם כל האדם. לכן אם שכלו מאיר נמצא במקום אור, ואם שכלו חשוך נמצא בחשוך, הכל תלוי במחשבה.

קי"ג מכרו בשמחה רבה לאברהם: בכל הפרשה שם מדובר מתורה זאת, אברהם פתח ואמר גר ותושב אנכי, וענין גר מבואר לקמן. תנו לי אחוזת קבר, לתקן המיתה שהביא הנחש ולזכות שם לאור שמאיר אפילו בשעת מיתה בתכלית החושך אור גדול, כי הקב"ה מתפאר בישראל גם במותו, צדיקים במיתתם קרויים חיים. כי גם בחייהם ממיתים עצמם לכבוד ה'. ואז אומר "שמעוני" לשמוע קול הצדיק מרחוק, כי הם היו בחושך גדול והיו צריכים לשמוע, כי ראייה אין להם אך לכל הפחות שמיעה, וזה ע"י אהבת אברהם שיכול להשמיע גם לרחוקים כאלו, כדכתב מורנ"ת שאברהם יש לו חסד וצדקה ואהבה ועשה נפשות וגרים הרבה עי"ז. ושקלי הכסף עושה שלום ואהבה כדי שישמע הקול. וכמובן כאן אין המטרה לאהוב את עפרון רק לגרום לכלי המעשה שלו שיכנע אליו.

בשמחה רבה - אע"פ שמדת הנחש עצבות כמ"ש הרבה ארבה עצבונך בעצבון תאכלנה, הועיל קולו של אברהם עד כדי ששמח למכור את שדהו, ובזה התחיל קנין ארץ ישראל אדמת קודש קדושת הגוף והאכילה כדלקמן. וכתב החת"ס שרק אחר שמצא אברהם את מקום הר המוריה מקום המזבח ע"י שהראה לו הקב"ה את המקום, רק אז התחיל לקנות את ארץ ישראל, מבואר שע"י המזבח זכה לארץ ישראל ולמערת המכפלה, ראה לקמן.

קי"ד שהוא מאיר בכל העולמות: כדלקמן שנשמות ישראל גבוהים למעלה מכל העולמות, וכל העולמות מקבלים מהם. וז"ש שאורו גדול מאד.

קט"ו וכל שכן בעולם הזה: שנמצא כאן הצדיקים וישראל.

קט"ז אעפ"כ... אדרבה הוא חושך אצלו: משמע שהצדיק גופא נראה אצלו חשוך, וזה גורם לשה"ר ומחלוקת על הצדיק, כמו והביטו אחרי משה שנאמר בו ותמונת ה' יביט, כי אצלם אדרבה נדמה לחושך יותר ונדמה לו טוב לרע וכו' וזה בחינת ערב רב שהיו אצל הצדיק ולא ראו אורו והיו דוברים עליו רעות. שהצדיק רואה התפארות בכל אחד מישראל והם רואים היפך התפארות, וצ"ע. ועל זה נאמר אל תראוני שאני שחרחורת וכו' כפרש"י.

חלק ב - עכירת המעשים והכסילות

קי"ז וזה מחמת עכירת המעשים: עכור היפך מנאה, כי נוי הוא התפארת והיופי שהקב"ה

הַשְּׁכָל^{ק"ח}, שְׁעַל יְדֵי מַעֲשִׂים רָעִים נִתְחַשֵּׁךְ שְׁכָלוֹ בְּכִסְיֵלוֹת^{ק"ט}, דְּהִינּוּ דְעוֹת נְפֻסוֹת^{ק"ב} וְחֻכְמוֹת נְכָרִיּוֹת^{קכ"א}, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (דְּרַמְיָה ז'): "חֻכְמִים הֵמָּה לְהִרְעִיק^{קכ"ב}, וְלְהִיטִיב לֹא יִדְעוּ^{קכ"ג}", כִּי עַל יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים אֵינָם יְכוּלִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ כָּלֵל בְּשְׁכָלָם לְהִיטִיב,

מתפאר במעשינו, ומעשים עכורים מסתירים את יופי ההתפארות ומחשיכים העין.

ק"ח עכירת המעשים וכסילות השכל: מעשים ושכל הם גוף ונשמה, יופי הגוף מאיר את הנשמה, כמו כשהצדיק מוצא ההתפארות בגוף ישראל עי"ז מגלה בנשמה את אור היראה ואהבה, אבל אם ההתפארות שבגוף נעלמת ממילא גם אור הנשמה נעלם. כמו"כ כשהגוף של כל אחד מואר ביופי אז נשמתו מלאה יראה ואהבה ושכלו בחכמה אמתית של תורה, ולהיפך להיפך. כי החידוש בתורה כאן הוא שהכל תלוי בגוף הגשמי, שהרי עיקר מתן תורה הוא "נעשה" עשיה גופנית רמ"ח איברים.

ק"ט נתחשך שכלו בכסילות: כמו שהמחשבה העליונה דקוב"ה תלויה במעשיהם של ישראל שעלה במחשבתו תחלה, כך גם למטה המעשים גורמים החשכת השכל, כי סוף מעשה במחשבה תחלה. ודע כי נשמות ישראל נמשכים ממחשבה העליונה ושכל עליון, ולכן בכל מקום שמדובר כאן ממחשבה ושכל תדע שהוא משורש ישראל שעלו במחשבה תחלה.

ק"ב דעות נפסדות: דעת וידיעה הוא חיבור שהצדיק יודע ומשיג את רצון ה', והפסד הדעת הוא שיודע דברים אחרים.

קכ"א וחכמות נכריות: חכמה הוא מה שמקבלים מלמעלה כגון קבלת התורה חכמת ה', ונכריות שמקבלים ממקומות זרים.

קכ"ב חכמים המה להרע: חכמת הצדיק הוא לגלות ולמצוא הטוב, וחכמה להרע כמו הנחש שמדבר לשון הרע שע"י חכמתו מוצא חסרונות ופגמים בכל דבר ודובר עליו רעות.

קכ"ג ולהיטיב לא ידעו: אין לו דעת לייצר טוב, כח הצדיק והאדם ידע הוא להוציא מציאות טוב מצא אשה מצא טוב, ולהיפך מצורע מוציא רע.

ברכות יוצר אור ואהבת עולם וק"ש

יוצר אור זה אור הצדיק, ובורא חושך זה החשכת האור ע"י גשמיות הבריאה, עושה שלום זה הצדקה והיה מעשה הצדקה שלום - צדקה נקראת מעשה ועל ידה נעשה שלום וחוזר להתגלות אור הצדיק, ובורא את הכל כי עי"ז ברא את כל העולם.

וברכת יוצר המאורות בכלליות היא גלוי ההתפארות והיראה, כנזכר בה כמה פעמים לשון התפארות ויראה. ואז ברכת אהבת עולם היא האהבה, ולכן נזכר בה לעשות רצונך בלבב שלם שהקב"ה רוצה בנו, וההתקרבות וקרבתנו מלכנו וכו'. ומזה מגיעים לייחד שמו כי תכלית יראה ואהבה הוא היחוד כי אהבה בגי' אחד. וזה כל ענין הצדיק להביא יחוד השלם.

ובערב מברך המעריב ערבים שנחשך האור ומתערב הראיה והדעת כי תמיד בתחלה הוא חושך ואח"כ מתגלה, וגם זה הוא בדברו ובחכמה, ושם לא נזכר ענין הפאר והיראה וכו' כי עדיין כל האור נסתר, אבל אהבת עולם מברכים כי גם בהעלמה אהבתו אלינו כי נתן

כִּי אִם לְהִרְעוּ, וְעַל יְדֵי כְּסִילוֹת הַשֶּׁכֶל, עַל יְדֵי זֶה אֵינּוּ יְכוּלִים לְרַאוֹת וּלְהִבִּין אֹרֶךְ הַצְּדִיק:

אות ג

[ג] וְהִתְקוּן לְזֶה, לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל כְּסִילוֹת הַשֶּׁכֶל^{קכד}, הוּא עַל יְדֵי בְּחִינַת מְזֻבְחֵי^{קכה}, כִּי עֵקֶר יְנִיקַת הַכְּסִילוֹת, דְּהֵינּוּ הַקְּלָפוֹת, הוּא רַק מְבַחֲשֵׁת מְזֻבְחֵי (עֵין זֶהר תְּרוּמָה קל"ט), הֵינּוּ

לנו התורה ואהבתך לא תסור ממנו לעולמים בכל מיני העלמות (ובבוקר י"א אהבה רבה כי אז הוא בהתגלות ולא בהעלמה וי"א גם אז אהבת עולם כי מגלים האהבה שקיימת גם בהעלם) אלא שלא נתגלה כ"כ. ובהם נהגה יומם ולילה - גם בלילה. בערב "אוהב" וביום "הבוחר" כי אז נתגלה אור הרצון ונתברר מהחושך, שה' בוחר ורוצה בנו.

ולכן בערב מדליקים המנורה במקדש, הוא אור הצדיק המאיר בחושך, יחד עם ההקטרה שהקטורת מוציא הנצוצות מהקלי' בחינת גרים. וזה ענין נר חנוכה שמדליקים הנרות בלילה אפילו בחוצות. להעלות רגלי דתרמודאי.

האכילה

קכד להכניע ולבטל כסילות השכל: שהוא בחינת בהמיות, שכל של בהמה שכולה רק טבע ורחוקה משכל העליון של התורה וישראל.

קכה בחינת מזבח: לזבוח את הבהמה לחתוך ראשה שהוא הכסילות ומתבטל, ואז מעלה הדם והחלב לה'. כי כמו שפגם השכל הוא ע"י עכירות המעשה, גם הכנעתו ע"י מעשה. המאמר נאמר בחנוכה, חנוכת המזבח שחוזרים כל החלקים שנפלו בקלי' בגזירות הגוים וחכמותיהם עתה חוזר הכל ונשלם המזבח.

בְּחִינַת אֲכִילָה קכ"ב, כִּי 'שֶׁלַחְנוּ שֶׁל אָדָם קכ"ז מְכַפֵּר קכח כְּמִזְבֵּחַ' (בְּרִכּוֹת נ"ה), וּמִשָּׁם עָקַר
יְנִיקָתָם קכט. וְעַל כֵּן אָפְלוּ אַחַר אֲכִילַת אִישׁ הַפֶּשֶׁר קל, בְּהִכָּרַח שְׁיֵהִיָּה לוֹ בְּלִבּוֹל

קכ"ב בחינת אכילה: בכל מציאות האכילה עולה הקושיא מאליה - הרי כל העולם תלוי רק בגוף היהודי, וא"כ איך שייך שהאדם צריך לקבל חיות מהבריאה באכילה. והתירוץ הוא דהא גופא התירוץ דכיון שהכל נברא בשבילי לכן אני אוכל אותו כדי שיחזור ויכלל בי כי אני שורש המאכל, ולפי זה האכילה היא טובת המאכל, אבל ידוע הרי שהאכילה טובת האדם וקיומו.

אלא צריך לבאר כי האכילה הרי מתחלקת לכל חלקי הגוף והנפש, יש בו חלק גופני ממש יש בו פסולת ועשיה וכו', ומפליא לעשות, ויש בו חלק למח ושכל ויש בו נצוץ אלקי מוצא פי ה', אבל בכלליות חלק המעשה משפיע על חלק הרוחני, כי כך הוא בשורש שמעשה ישראל שבעולם העשיה משפיע על מחשבה העליונה כביכול, לכן גם באדם שהוא המרכבה והתפארת העליונה - אכילתו הגשמית משפעת על שכלו.

כי אע"פ שמחשבת ההתפארות קודמת לרצונות הבריאה, סוף סוף בפועל יצא ונעשה הבריאה לפני מעשי האדם, אלא שהקב"ה צופה נסתרות קורא הדורות מראש, אבל ההתפארות יוצאת לפועל ע"י שיש בריאה ובה מסתתר תפארת הקב"ה בלבוש גשמיות ושק, והיהודי מחפש את האלקות שבה ומעלה מ"ן, מגלה ההתפארות המכוסה ומוציאה מהעלם אל הגלוי, כגון ע"י ברכות שהם אמרי שפר, שכתב רבינו (ח"ב סי' טז) שנעשה מהם עטרה למלך העליון להיות ביופי ונוי עי"ש, וזה עבודת צדיק וכל יהודי הנקרא צדיק, שמחפש ומוצא ומגלה את אור המחשבה והרצון הנעלמים וטמונים בזה העולם, כי צדיק נשלח לעולם העשיה לעבוד את ה' בגשמיות למטה, וכך מגלה את ההתפארות והיראה ואהבה.

לכן ע"י שלוקח את הבריאה שהיא בחינת העשיה כלפי ערך האדם, ואוכל אותה דהיינו שמבררה ומגלה הרצונות שבה, ע"י ההתפארות של היהודי - שהוא חלק מחשבה העליונה - בפרט ע"פ התורה שהיא החכמה העליונה, שהקב"ה מתפאר בכל איבר ותנועה שלו ובודאי גם באכילתו, ולוקח המאכלים עם הרצונות שבהם וכוללם בגופו המפואר של היהודי, בזה מגלה את התפארות הקב"ה מהעלם אל הגלוי, ומעלה שעשוע נפלא.

וזה עבודת הקרבנות, שלוקח בהמה גשמית ומקריב אותה בעולם העשיה, וזה מעלה התפארות עד למעלה עד אין סוף, ומעורר רצונו הפשוט ית' שרוצה ומתרצה אליו, נמצא שהעשיה התחתונה גורמת הרצון העליון. וכדברי רשב"י "וברזא דקרבנא כד סליק וכו' סליק ברעותא עלאה וכו' דלא אתידע כלל וכו' לעילא לעילא עד אין סוף" וכו'. ואכילת ישראל היא כמזבח.

וישע ה' אל הבל שהיה לו שעשוע מקרבן הגשמי, והנה עש ושע אותיות שוות כי מלמטה למעלה הוא עוש"ה ואז נעשה מלמעלה למטה הארת פנים ולתפלתם שע"ה, כי ממעשינו נעשה למעלה שעשוע אלינו. ונראה דשעשוע הוא חיבור העשיה והשעיה יחד בבחינת פנים בפנים, ולכן בהר סיני היה גילוי פנים בפנים כי שם ענו כל העם יחדיו נעשה ומזה

הַדַּעַת קִצָּת^{קלא} אַחַר הָאֲכִילָה, וְזֶה מַחְמַת שְׁיִנִּיקַת הַכֶּסֶּלּוֹת^{קלב} הוּא מְשֶׁם. אֵךְ צָרִיךְ
שֶׁלֹּא לִתֵּן חַיּוֹת לְהַקְלָפוֹת, כִּי אִם כְּדֵי חַיּוֹנוֹ בְּצִמְצוּם וְלֹא יוֹתֵר. וְאִז כְּשֶׁהַמְזַבֵּחַ

הַשֵּׁיב הַקֵּב"ה שַׁעִיָּה, וְנִתְחַבְּרוּ לֵהוּיֹת שַׁעֲשׂו"ע.

וּלְכֵן הַנְּדִיב הַעוֹשֶׂה צְדָקָה נִקְרָא שׁוֹעֵ, כִּי הָעֲנִי מִשׁוֹעֵ לִקְבֹּל עֲשִׂיָּה לַחֵם לֹאֲכֹל, וְהַעֲשִׂיר
שׁוֹעֵה חוֹנֵן וְנוֹתֵן, וְזֶה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה, וּבִמְעֵשָׂה זֶה מוֹשִׁיעַ אֶת הָעֲנִי וְנַעֲשֵׂה יַחֲוֹד שַׁעֲשׂוֹעֵ.
וְנִדְבַת קִרְבָּנוֹת נִחְשָׁב גַּם כְּצְדָקָה כִּי נוֹתֵן מִמִּמּוֹנוֹ וּמַעֲשֵׂי יָדָיו וּמוֹסֵר לְהַקֵּב"ה. וְכָתַב רַש"י
שֶׁהַשׁוֹלְחָן נִקְרָא מְזַבֵּחַ כְּאִשֶּׁר מִפְּרִישׁ וְנוֹתֵן צְדָקָה מִלַּחְמוֹ לְדַל.

קכז שׁוֹלְחָנוֹ שֶׁל אָדָם: שׁוֹלְחָן בְּצַפּוֹן, וּמִנּוֹרָה בְּדָרוֹם נוֹכַח הַשְּׁלַחָן, כִּי הֵיא אֹרֵר הַצְּדִיק הַמֵּאִיר
אֶת הַשָּׁכֵל וְהַחֲכָמָה אֶל הַשׁוֹלְחָן שֶׁשֶׁם מִקְבָּלִים הָאֹרֵר.

קכח מִכְפָּר: כִּפְרָה הֵיא רִיצוּי כִּמ"שׁ וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו, שֶׁהַקֵּב"ה רוֹצֵה אוֹתוֹ וְאוֹהֵב אוֹתוֹ,
אֵע"פ שַׁחֲטָא, כִּי כַח הָאֲכִילָה לְפִיִּס וְלִרְצוֹת אֵע"פ שֶׁנִּתְרַחַק לְחַזּוֹר וּלְקָרֵב לְעוֹרֵר רִצּוֹן
וְאוֹהֵבָה, וּלְקָבֵל מִתְּנוּת שֶׁל תּוֹרָה חֲכָמָה עָלֵינוּהָ.

קכט וּמִשֶׁם עֵיקֵר יִנִּיקַתָם: כָּל דָּבָר שֶׁבַעוֹלָם צָרִיךְ יִנִּיקָה מִהַקְּדוּשָׁה, וְגַם שֶׁקֵּר צָרִיךְ לִינוֹק
מִהָאֵמֶת. וְיִנִּיקַתָם מֵאֲכִילָה וּמִזְבַּח, שֶׁצָּרִיךְ לְתַתּ גַּם לָהֶם יִנִּיקָה כִּידוּעַ בְּזוּה"ק, דְּכִיּוֹן שֶׁאֲכִילָה
הֵיא הָעֵלְאָת הַגְּשָׁמִי לְהַחִיּוֹת אֶת הַמַּח, כִּךְ הֵם מִשְׁתַּמְשִׁים בְּגִשְׁמִיּוֹת לְבַלְבֵּל אֶת הַמַּח,
וּפְשׁוּט.

קל אֲפִילוֹ אַחַר אֲכִילַת אִישׁ הַכֶּשֶׁר: וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לִידַע שֶׁהַבְּלָבוֹל הַבָּא אַחַר אֲכִילָה הוּא
מוֹכֵרַח גַּם לְכַשְׂרִים, לְכֵן אֵל יִפּוֹל כָּלל בְּדַעַתוֹ מִזֶּה כִּי כֵן צָרִיךְ לֵהוּיֹת, אֲבָל צָרִיךְ לְהַתְּחַזֵּק
בְּמִיּוֹחַד שֶׁלֹּא יִתְחַשֵּׁךְ אֹרֵר הַצְּדִיק - שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח מִהַהֲתַפְּאָרוֹת וְהַרְצוֹן שֶׁה' מִתְּפָאֵר וְרוֹצֵה בּוֹ.

קלא בְּלָבוֹל הַדַּעַת קִצָּת: עֵיקֵר הַחִיבּוֹר הוּא הַדַּעַת וּבְזֶה תְּלוּי עֵיקֵר הַהֲתַקְרָבוֹת לָה', כִּפִּי
הַדַּעַת כִּךְ מִצִּיאוֹת הָאָדָם, אִם יוֹדַע מִדְּבָרֵי הַצְּדִיק הַנ"ל הֵרִי הוּא מַחֻבֵּר לָה' וְאִם לֹא נִקְרָא
רְחוֹק, וּבְלָבוֹל הַדַּעַת הוּא חוֹסֵר הַבְּהִירוֹת בְּמַעֲלָתוֹ.

קלב יִנִּיקַת הַכֶּסֶּלּוֹת: יֵשׁ חֲכָם וְכִסִּיל, חֲכָם הוּא יִצַּר טוֹב שֶׁהֵם מַחֲשָׁבוֹת הַטּוֹבוֹת, וְכִסִּיל יִצַּר
הָרַע הֵם מַחֲשָׁבוֹת רַעוֹת, וְכִמוֹ שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה טוֹבָה נְזוֹנָת מֵאֲכִילָה שֶׁמִּזִּין אֶת הַמַּח כִּךְ
מַחֲשָׁבוֹת רַעוֹת נְזוֹנִים מֵאֲכִילָה, בְּבַחֲיִנַת יִנִּיקָה כְּעֵין תְּנוּקָה הַיּוֹנֵק וְשׁוֹאֵב כַח לְמַח הַקְּטָנוֹת
שֶׁלוֹ וְהֵם יִצַּר מַחֲשָׁבוֹת לְבוֹ רַע מִנְּעוּרָיו.

כְּתוּבָה, הֵינּוּ שֶׁהָאֲכִילָה בְּכַשְׁרוֹת קלג כְּרָאוּי קלד, אֲזִי נִכְנָעִים הַקְּלָפוֹת קלה, הֵינּוּ הַפְּסִילוֹת, כִּי אֵינּוּ נוֹתֵן לָהֶם כֹּחַ וְחַיּוֹת, כִּי אִם כְּדֵי חַיּוֹנוֹ בְּצַמְצוּם קלי, שְׁזָה מְכָרַח לֵתֵן לָהֶם, כִּי־דוּעַ, אֲבָל אֵינּוּ נוֹתֵן לָהֶם שׁוּם כֹּחַ וְחַיּוֹת יוֹתֵר קלז מְכָדֵי חַיּוֹתָם:

קלג אכילה בכשרות: מאכלים כשרים שרצון ה' הוא שייאכלו, ובזמן הכשר לאכילה.

קלד בראו: היינו בפאר ויופי, כי עיקר העבודה באכילה הוא שיהיה בפאר הגוף ולא בבזיון, דהיינו שווי המזג. ראוי לשון ראייה ומראה. כי עיקר אכילה בעינים כי סומא אינו שבע וכמ"ש ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכו'. וזה בחינת ירא"ה מתוך התפארת כנ"ל. והכהנים בעבודתם לובשים בגדי כבוד ותפארת כי הם מפארים את ה' בעבודת האכילה. כאוכל בשולחן המלך בדרך כבוד למשחה לגדולה כמשרז"ל.

קלה נכנעים הקליפות: בכל מאכל יש אוכל ופסולת, שהפסולת הוא מאכל בהמה דהיינו כסילות שמחשיך ומעכר את השכל, וצריך להפריש ולהוציא האוכל מתוכו. אבל הוא מעורב מאד כי בכל פירור מהלחם יש חלק אוכל ופסולת, ואי אפשר שיתברר אלא ע"י אכילה, ואז מתחלק כל חלק למקומו. וכשהקלי' מתגברים היינו שהחצוניות מסתיר את הפנימיות וגשמיות הגוף מסתיר את היופי האלקי, אבל כשהטוב מתגבר אז להיפך הגוף משמש לפאר את ה' והכל מתעלה.

וזהו שמברכים אשר יצר את האדם בחכמה ששורש האדם מחכמה העליונה קודם לבריאה, כולם בחכמה עשית, וברא בו וכו' בבריאה יש אוכל ופסולת, ומסיימים רופא כל בשר - רופא אותיות פאר, הרפואה הוא פאר הגוף במזג יפה ונאה, כי כשמתברר אוכל מתוך פסולת נעשה התפארות נפלא שה' מתפאר כשמעלים את הבריאה אל הקדושה לברכו ולפארו, בפרט כשנפרד הפסולת נשאר האדם נאה ומכובד לכבוד ה'. ומפליא לעשות - זה נאמר במנוח כשהקריב מאכל ועלה באש המלאך לשמים שנהפך מהגשמיות לרוחניות, והעשיה הגשמית היא פלא איך מתחברת ברוחני, כי העשיה היא מפלא עליון שלמעלה מהכל בבחינת נורא תהלות עושה פלא.

ועיקר הבחירה הוא באכילה, שבו תלוי חיי האדם ובו כל עבודת הפרנסה וכו' והכל סובב על זה ולכן בו היה צווי ראשון לאדם, כי הוא עיקר עבודת הבירורים שצריך לבחור בטוב ולהפרישו מתוך הרע, וזה נקרא פלא - הפלאה והבדלה בין טוב לרע, והוא הבחירה שהיא פלא שנתן הבורא ית' שהכל ברצונו - לנברא כח בחירה לעשות מה שרוצה, ובאמת הטעם כי ה' רוצה להתפאר בנברא שבחר בו ונעשה דוגמא עליונה.

ולכן המזבח תלוי בבחירה כמ"ש המקום אשר יבחר ה', כי ה' רוצה שמתוך הסתרת עולם הזה יבחרו ויגלו את מקום המזבח ואז יבחר בו ה' מתוך כל הבריאה להשרות שכינתו עליו, לרצות בלחם שמקריבים שם.

קלי כדי חיונו בצמצום שזה מוכרח לתן להם: צריך שיהיה קיום למחשבות הזרות, תמיד עד שיהיה תיקון השלם, כי ה' רוצה דוקא שיהיה ירידה שהחיות של אדם יתלבש בקלי' דהיינו בלבול הדעת וכו', כדי שיהיה לו עבודה לחזור בתשובה ולהעלות מדות הנפולות,

וְעַל כֵּן עַל יְדֵי אֲכִילָהּ בְּכַשְׁרוֹת נִכְנַע הַכֶּסֶל וְנִתְרוֹמָם הַשְּׂכָל^{קל"ח}, כְּמוֹ שְׂמָצִינוּ
בְּגִמְרָא (בְּבֵא קמ"א ע"ב), בְּבֵעִיא^{קלט} דְּבִעָא רַבָּא מֵרַב נַחְמָן וְכוּ', לְצַפְרָא אָמַר לֵהּ וְכוּ', וְהֵיא

ובזה יגדל ההתפארות. אבל יהיה מוגבל ומצומצם שלא יוריד לשם יותר חיות כדי שלא יפסיד חיותו דקדושה.

^{קל"ז} אינו נותן להם שום כח וחיות יותר: חיים והיפך חיים תלוי באכילה. שלא יהיה ח"ו כמוסר את הבריאה לידי הגאווה דסט"א שמפריד את הבריאה מהתפארות מלכות ה' להתפארות של גוי וטבע שלוקח להנאתו הכל, שהוא בחי' ע"ז כדלקמן. והיינו שיכניס אדם כל הנאתו בקדושה ככל שניתן שיחשוב איך הכל עושה נחת רוח לה' ולא יחשוב שההנאה הוא בשביל הנאת עצמו ואע"פ שמוכרח קצת ליפול להנאת עצמו לא יתרחק יותר רק ימשיך להעלות הכל לה'.

בעולה מקריבים הכל כליל חוץ מהעור שהוא הלבוש שנשאר למטה בעשיה גשמית וגם הוא בשולחן גבוה וניתן מגבוה לכהנים. ויש קרב וכרעיים שצריך לרחוץ במים (מי האהבה) כי שם עיקר האכילה והגשמיות, ויש איברים ופדרים המתאכלים גם בלילה ויש בהם גם חלק לכסילות הגובר בלילה כנודע. ואז תפלת יעקב שהוא מדת התפארת שאמר מה נורא, כי מכל זה נעשה תפארת.

^{קל"ח} ונתרום השכל: יש דומם צומח חי מדבר, ומדבר הוא האדם בחינת המחשבה, וע"י שהעלה המאכל אל אדם הרים את העשיה אל המחשבה ונתרום שכל אדם ועולה מתוך הגשמיות לראות יותר רוחניות, דהיינו ללמוד תורת ה' שהוא השכל האמתי, כי כל שאר חכמות חצוניות הם פסולת ועכירות נגד חכמות התורה שהיא שכל הקדוש האמתי שהיא המתנה שנתן ה' באהבתו להשיג רצונו שרוצה בנו, והיא לבוש תפארתו ית' ובה מתחבר לה' ביראה ואהבה.

יש אכילת קדשים (וגם תרומה נקרא בפסוק קודש) ויש אכילת טהרות ויש חולין על טהרת הקודש וכו', ובברכת על המחיה נאמר ונאכל מפריה ונשבע מטובה ונברכך עליה בקדושה ובטהרה, אכילת קדשים הוא שהמח זך וחי במחשבת הקב"ה באכילתו כי מאמין שאכילתו עולה לקדושה מופרש ומובדל לגמרי מחצוניות העולם רק כולו קודש לה'. וזה צריך להיות בטהרה גדולה שלא יהיה שום אחיזת טומאת מת וכדו' כי המיתה הוא הגוף העכור ועפרוריות שנעשה רמה ותולעה, וצריך להיות אכילת ישראל כולה חיים והתפארות קדוש. וכן אכילת טהרות וזהו שמברכים על האכילה בקדושה וטהרה כי מהאכילה נעשה רק פאר עליון. [ונאמר רק בשבעת המינים שאינם לחם - כי לחם הוא מוחין ג"ר ויש בו ברכה דאורייתא אבל שאר ז' מינים הם בחי' ז' מדות ושם צריך בירור ושם מדובר על גלות].

^{קלט} בבעיא דבעא רבא מרב נחמן: ידוע שהספקות בתורה הם מחמת שהפסולת מכסה על האוכל דהיינו התורה שהוא מזון הנשמה, והסרת הספקות הם הסרת הקלי' ואכילת מה שבפנים. וקצת מובן ענין השאלה לכאן כי גנב הוא בחשכת לילה כשנסתר האור והבעלים מסיחים דעתם, אז גנב שור, הוא הבהמה המשועבדת לבעליה כמו גשמיות הבריאה המשועבד להצדיקים המגלים את הקב"ה הבעלים (ובפרט גונב שור שכיבד את עצמו ולקח תפארת לעצמו),

דָּלָא אָמְרִי לָךְ בְּאוֹרְתָא^{קמ} דְּלָא אָכְלִי בְּשָׂרָא דְתוֹרָא וְכוּ'. נִמְצָא שְׁעַל יְדֵי שְׂלָא אָכַל, לֹא הֵיטָה דְעָתוֹ צְלוּלָה, כִּי עַל יְדֵי הָאָכִילָה נִכְנָע הַכְּסִילוֹת וְנִתְגַּדַּל הַשְּׂכָל. אָבֵל

וטבח ומכר היינו כאכילה והיפך קרבן דקדושה כך עשה ריוח להנאתו מהגניבה, צריך להשיב ד' וה', לרמז שהכסילות היונקים בכל פעם מאכילת ישראל - סופם שישלמו ארבעה וחמשה וירויחו הבעלים מכל מה שגזלו שיתרבו גרים ויתוספו לישראל ויהיה התפארות וכבוד גדול לה' מכל זה, מכל הגזירות שגזרו האומות והרחיקו אותנו וכו' לסוף יהפך הכל ויחזור חמשה פעמים.

והשאלה אם הודה לאחד מהשותפים כגון שנכנע להקב"ה אבל לא נכנע לישראל, שהרי ישראל שותפים להקב"ה בבריאת העולם כי נמלך וכו' ויש להם שותפות ובעלות בכל הבריאה מאז מתן תורה ולכן אמרו בגמרא (ב"ק לח) שנכסי הגוים כולם מותרים לישראל, וכיון שהגוי הודה לשותף אחד הוה אמינא שפטור מלשלם, כך היה הסברא בלילה, היינו בגלות הדומה ללילה, והשיבו רבא מאב ובנו שנחשבים שותפים כי בנים אתם לה' אלקיכם שמסר מלכותו ובעלותו לבנו כנ"ל מהגמרא דיום גנוסיא. אבל בבוקר הגאולה נתגלה שאפילו חמשה חצאי בקר (אותיות בוקר - קרבן) כי אפילו חלק זה יצטרכו להשיב ולשלם ויהיה רווח גדול, כי לא נפטרו מהקנס עד שיוודו לשני השותפים אב ובנו. וזה מלמדנו איך כל האכילות גם מה שהלך לקלי' בזמן קטנות וחשכות השכל של אדם, הכל ישוב לרווח לטובתנו.

ולכן רב נחמן דיקא שהוא מנחם אותנו שלבסוף ישוב ויתהפך הכל לטובה. [ורבא גילה האריז"ל שורש נשמתו מהרכוש שהוציא אברהם אבינו מהקלי' עי"ש]. וטעם שור דוקא {בגנב ובבשרא דתורא}, נתבאר כבר לעיל, שהוא קרבן הראשון (בתר"כ ובסיני), ואדם הראשון הקריב פר, ונקרא שור פר אותיות שופר דראש השנה לשון שופרא ופאר שמעלה את השור לראיה אלקית ולהתרוממות קרן ישועתנו.

ומענין לענין, ג' פעמים בש"ס איתא שאמר רב נחמן לתלמידו השואל "לכי תיכול עלה כורא דמלחא", ונראה תיכול לשון אכילה וגם כור לשון אכילה כמו ויכרה כירה, ומלח הוא הניתן על קרבנות להמתיקם על כל קרבנך תקריב מלח הוא ברית צדיק שממתיק את הבשר, שהצדיק מאיר את האכילה ומגלה בה טעם טוב כי מוצא הרצון שבה (כמ"ש רבינו שבאכילה מאיר הרצון) ומלח לשון ערבוב כמו מלחי הספינה שמהפכים המים וראה לקמן ענין הטירוף וערבוב באכילה. ועוד רומז לסעודת הצדיקים שיאכלו לויתן דג המלוח וכורא הוא דג כדלקמן. ואז ישיגו כל הסודות. (ראה לקמן סוד אכילת לויתן).

^{קמ} דלא אמרי לך באורתא: ערב נקרא אורתא, ומבואר בסוגיא ריש מס' פסחים שהלילה נקרא אור, והוא לשון נקיה, עי"ש. וצפרא האו הארת הדעת. כי כל יום המאיר הוא בחינת גלוי ההתפארות והרצונות של הבריאה שהקב"ה מחדש בטובו ברצונו, וכל ערב הקודם אליו הוא תחלת הבריאה כשעדיין צריך לחפש ולבקש את האור, ואז מעור"ב ומבולבל הדעת, אבל הצדיק מאיר אותו עי"נר ה' נשמת אדם, וזה העיקר שרצה ה' שיהיה ערב וחושך ומשם יחפשו אותו. כידוע שישראל נמשלו ללבנה שמגלים אותו מתוך נסיונות

עוה"ז הדומה ללילה. וזה טעם בדיקת חמץ כשעדיין בגלות מצרים מאירים הצדיקים נר
ה' נשמת אדם לחפש כל חדרי בטן את המאכלים שיש בהם אחיזת פסולת דהיינו חמץ
שמזה יונקים חכמי הטבע - מצרים, וכך יהיה נקי לפאר את ה' באכילה דקדושה של יציאת
מצרים.

כי יציאת מצרים סוד אכילה, כמ"ש קודש ישראל לה' ראשית תבואתו, שהקב"ה בירר
והעלה את בני ישראל אליו מתוך עבדות העולם, כמו שלוקח מאכל ומעלה אותו מתוך
הגשמיות אל המח, כך עלו ישראל מתוך גשמיות עד מחשבה העליונה. [ולמחרת מקריבים
עומר שעורים לברר הבהמיות ג"כ עד שיתוקן ויתעלה החמץ בשבועות ע"י התורה]. ולכן
הוציא אותנו באכילת לחם מצה ופסח, וזה טעם ברכת המוציא לחם מן הארץ ולא אמרו
בורא פרי הדגן וכדו' כי אין מברכים על הבריאה רק על יציאת מצרים שהוציא אותנו
מהארציות והעלה אותנו לרוממות השכל, ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצוותיו, וכן אמרו
בגמרא (ברכות לח.) טעם נוסח המוציא על שם וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם
מתחת סבלות מצרים (ע"ש היטב). וידוע שאכילת חמץ כל השנה הוא רק מאחר שאכלנו מצה
ז' ימים כדברי הזוהר על מיכלא דאסותא. ולכן בחודש האביב הוציא אותנו, חודש מציאת
האכילה בעולם הוצאת לחם מן הארץ.

כְּשֶׁאוֹכֵל כְּזוֹלֵל קמא וְסוֹבֵא קמב, שְׂזָה בְּחִינַת פְּגָם הַמְזַבַּח קמג, אֲזִי יוֹנְקִים הַקְּלָפוֹת,
דְּהִינוּ הַפְּסִילוֹת, יוֹתֵר מֵהָרְאוּי, וְאֲזִי מִתְגַּבֵּר הַפְּסִילוֹת עַל הַשֶּׁכֶל; אֲבָל עַל יְדֵי
אֲכִילָה כְּרְאוּי נִכְנָעִין קמד כַּנִּ"ל:

קמא כְּזוֹלֵל: זולל בשר לשון זלזול היפך יקר וכבוד. במקום להעלות החי למדבר לכבוד
מזלזל. ולהיפך האוכל בשר בקדושה מעלה הכבוד כגון אכילת קרבנות, כי שפיכות דם הוא
זלזול ובקדושה הדם מרצה וכו', הדם מתקדש. ומתחבר דם - א' ונעשה אדם.

קמב וְסוֹבֵא סובא יין לשון הסבה, ומשורש סבוב, ואמרו על נזיר סחור סחור לכרמא לא
תקרב, וכתוב יחוגו וינועו כשכור, ונתבאר כבר הבדל אכילה ושתייה, שבאכילה האדם חזק
כטורף, ושתייה היא מתוך חולשה ומקבל כח מהמשקה, כך הסובא נעשה סב לשון זקנה
ושיבה מסובב מכל צד ואין לו כח שליטה. נמצא נופל בתוך הטבע. ובקדושה כל השירות
וברכות ביין כי מעלה שירה מעל כל הבריאה להיות עטרה ולבוש למלך.

קמג פְּגָם הַמְזַבַּח: כתיב אבנים שלמות תבנה ואסור להיות פגום וחסר אפילו מעט וכמו
סכין שחיתה, והנה מזבח הוא אדמה או אבנים כולו גשמיות, ואדם ממקום כפרתו נברא
מעפר המזבח, וצריך שלמות כמו אדם שלם כי הוא משלים ומחבר מעלה ומטה כמו אדם
המשלים ומחבר עליונים ותחתונים, וממשיך הברכה כמ"ש אבוא אליך וברכתך וברכת
כהנים בשעת עבודה, לכן צריך שלמות שתחול הברכה על כלי שלם ואינו חסר כלום, כי
תמיד שפע אלקי אינו חסר כלום, משא"כ אם חסר הוא פגם בחיות ועושה בחינת טריפה
שאינה חיה, וכדפירשו כוס חי היינו שלם, כלים שבירתם זוהי מיתתם. כדי שיהיה חיבור
שלם ושוה בין האדם להבורא, האדם כמו כלי והבורא משפיע בו. וכמו כלי פגום יוצא
השפע לחוץ. לכן צריך להיות אדם - אדמה שלם להיות כלי לשפע הבורא ית' השלם בכל
מיני שלמות.

קמד ע"י אֲכִילָה כְּרְאוּי נִכְנָעִים: כי אכילה לשון התכללות שנאכל ונכלל לגמרי בקדושה והוא
שלמות. וזה מעלת הברכה על לחם שלם וקרבתו תם בלי מום.

וְזֶה בְּחִינַת (זְבָחִים ב'ג.): 'מִזְבַּח בְּחֶלְקוֹ שֶׁל טוֹרֵף' קמ"ה, זֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים קי"א): "טוֹרֵף נִתָּן קמ"ו לִירְאִיו קמ"ז", בְּחִינַת אֲכִילָה בְּכַשְׁרוֹת, שְׁעַל יְדֵי זֶה מְכַנְיַעִין וְטוֹרְפִין אוֹתָן, הֵינּוּ אֵת

קמ"ה מזבח בחלקו של טורף: שנאמר בנימין זאב יטרף, כמו אריה טורף בעלי חיים ואוכל אותם, כך אריה שבקדושה אש המזבח טורף, פירוש שלוקח בהמה ומנתח איבריה וכולם נטרפים יחד בתוך האש, כמו שהארי חותך בשיניו את האיברים ונשרפים יחד באצטומכא שלו וכו'. וידוע שבנימין הוא סוד העלאת מ"ן שלוקח את כל הבריאה ומעלה ממנה התפארות לה' ע"י השתוקקות האש העולה למעלה והעשן.

קמ"ו טורף נתן: כל מי שאוכל הוא טורף את המאכל על דרך הנזכר, גם אם לוקח לחם הוא טורף את הלחם. והנה בהמה יש בכל איבר שלה רצון מיוחד שרצה ה' שיהיה זה האיבר כך, וה' הכניס גם בבהמה רצון לחיות, והכניס גם באדם רצון לאכול, ורצון האדם גובר ומכלה את רצון הבהמה ונכלל בו. וכל אכילה היא רצונו של אדם לחיות ולכן כתיב פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון - לשון שבע רצון כמו שהקרבת מרצה כך כל אכילה מרצה, וכתיב נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו שהקב"ה בטובו ורצונו נותן מתנות לכל אחד לאכול, וזהו טורף נתן, והצומח או החי נמסר וניתן להמדבר לטרפו, וזה מרצה וסועד את לבו. וע"י שהמית את הצומח או את החי, מחיה את המדבר, מיתת הקטן נהפך לחיי הגדול. והגדול הוא המזבח היא השכינה האוכלת וטורפת קרבנות.

קמ"ז ליראיו: כי ע"י שהקב"ה מתפאר בישראל ולובש בגדי מלכותו נופל יראה, ואז מגלה אהבתו ורצונו שרוצה את הנבראים ונותן לנו לאכול, לכן ליראיו דיקא. וקודם שנתגלה הפאר לא נתגלה גם הרצון מדוע נברא דבר הזה כך, אבל מאחר שנתגלה הפאר נתגלה הטעם ברצון, וזה טעם האכילה שהקב"ה רצה שהנברא הזה יקבל חיותו כך בכל אבריו וכו' וכל איברי הבהמה או הפרי מתחלקים לאיברי האדם וכו'. הוא האהבה שבא אחר היראה. גם אחר היראה שהשכינה מתייראה שלא יחטא ישראל ושלא יתרחק, אח"כ בא אהבה שמקבלת מתנות מישראל קרבני לחמי, ונעשה כבכיל שבע רצון למעלה.

וידוע שחכמי יון ביזו את המזבח כמובא בסוף מס' סוכה, כי הם לא האמינו ברצון שהקב"ה רוצה בעמו ישראל ובשבילם ברא העולם, וכנ"ל ענין חושך הטבע, לכן היה אצלם נחשב לבזיון שהקב"ה רוצה לטרוף את הנבראים. (ועי' תנינא סי' ד' על חיות הטורפות והרצון).

הַקְּלָפוֹת וְהַפְּסִילוֹת. אָבֵל עַל יְדֵי פָּגַם הַמְּזַבַּח, הֵינּוּ פָּגַם הָאֲכִילָה, עַל יְדֵי זֶה נוֹתֵן
כַּח לְהַפְּסִילוֹת, וְנַעֲשֶׂה מִטּוֹרֵף טּוֹרֵף הַדְּעַת^{קמח}, שְׁמַתְגִּבֵּר עַל יְדֵי זֶה קמט כַּנִּל:

קמח ע"י פגם המזבח... ונעשה מטורף טורף הדעת: טורף לשון מערבב כי המאכל נטרף ונתערב בתוך המעים, וכיון שהדבר הנאכל נטרף, גורם גם בדעת האדם טריפה ותערובת. וכשהמזבח שלם אז במח האדם נעשה חיים כי נתעלה המאכל, אבל כשפגום וירד האדם מתפארתו להיות שפל תחת המאכל הגשמי, כגון הבהמה, נמצא הבהמה שנטרפה משפיעה גם עליו, שהרי מוחו נזון ממנה, אבל באכילת מזבח מתבטלת הבהמה ונכלל הקטן בגדול. וזה טעם חטא עץ הדעת טוב ורע שגרם טירוף הדעת, כי טרף את המאכל וגרם שיטרוף את מוחו וגרם מיתה, כי טריפה אינה חיה שנעשה פגם בחיותו על כן מות תמות, אבל אם האכילה כרצון ה' אז להיפך הוא עץ החיים כי מתחבר גוף ונשמה והאיר גם הגוף ולא הגביר חשכות.

וברית מלח הניתן על כל הקרבנות י"ל מלח לשון ערבוב שהוא סוד טריפה דקדושה כי מלח מוציא את כל הדמים וגם נותן טעם טוב, כי הצדיק עושה ערבוב הדעת דקדושה לשון ערבות ומתיקות שמעורבים כל מיני טעמים (כי טעם טוב בא מתערובת) וזה ברית מין במינו ולא מערב מין בשאינו מינו שאז אחר טורף את השני ואינם מתאחדים ונכללים כראוי.

קמט שמתגבר ע"ז: הוא מדת הדין המתגבר, כי שור הוא צד הדין וירבעם העמיד על המזבח עגלים כי במקום אריה של המזבח סבר שהוא מחלק יוסף שנקרא בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו, וסבר שהוא יאכל הקרבן. והוא התגברות היראה שלא כראוי שאינו בא מהתפארות שלמה רק מחסרון התפארת והגברת העכירות והחשכות, הסתכלות מגושמת וחצונית במקום לראות טוב כמו הצדיק, והתגברות הבריאה להעלים אור הצדיק הוא הגברת מדת הדין שדנה לפי המעשים ונעלם הטוב והפאר שבישראל שהוא עיקר רחמי ה'.

אות ד

[ד] וְלֹהֲשָׁלִים פָּגַם הַמְזַבַּח^{ק"י} הוּא עַל יְדֵי גְרִים^{קנ"א}, כִּי כָּל הָעֲבוּדָה זָרָה^{קנ"ב} אֵין לָהֶם
כַּח כִּי אִם מִפְּגָם הַמְזַבַּח^{קנ"ג}. וְזֶה שְׁפָתוֹב (מִלֶּאֱכִי א): "בְּכָל מְקוֹם מְקֻטָּר וּמִגֵּשׁ לְשָׁמַי" קנ"ד,

^{ק"י} וְלֹהֲשָׁלִים פָּגַם הַמְזַבַּח: אִמְרוּ בַמְדַרְשׁ אַבְנִים שְׁלֵמוֹת תְּבַנֶּה אַבְנִים שְׁמִטִּילוֹת שְׁלוֹם
בְּעוֹלָם. הַמְזַבַּח עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבֵיהֶם שְׁבַשְׁמִים בֵּין הַבּוֹרָא לְנִבְרָאִים. (ע"י לְקו"מ
שֶׁהֵעֵלֵאת מ"ן נִקְרָא עוֹשֶׂה שְׁלוֹם). הַצְדִּיק נִקְרָא שְׁלוֹם (כְּדִלְקֻמֹן) וְהוּא מְשַׁלֵּם אֶת הַמְזַבַּח בְּסוּד קִרְבָּן
שְׁלָמִים הַעוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּין הַמְזַבַּח וְהַבְּעֵלִים וְהַכְּהֻנִּים כַּמְשַׁרְז"ל.

^{קנ"א} הוּא ע"י גְרִים: כְּמוֹ שֶׁהַדּוֹמֵם צוֹמַח חַי מִתְּעֵלָה ע"י יִשְׂרָאֵל בְּסוּד אֲכִילָה וְקִרְבָּנוֹת, כִּךְ גַּם
הַמְדַבֵּר - הַגּוֹי מִתְּעֵלָה ע"י יִשְׂרָאֵל, בְּסוּד גְרִים, וְזֶה הָעֵיקָר - כִּי הַמְדַבֵּר לְמַעַל מֵהַכֹּל, וְלִכְּנֹ
בּוֹ גַם הַהִסְתָּרָה גְרוּעָה מֵהַכֹּל כִּי מִסְתִּיר בְּיוֹתֵר עַל אֲלֻקוֹתוֹ ית' כִּי נִרְאֶה כְּבַעַל בַּחֲרִירָה עַד
שֶׁגּוֹזֵר גְזִירוֹת נֶגֶד מַעֲשֵׂי יִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן שֶׁמִּגְבִּיר בְּשִׁכְלוֹ אֲפִיקוֹרְסוֹת, וְשֵׁם צִרִיךְ יוֹתֵר בִּירוֹר
הָאֲכִילָה לְהוֹצִיא מִשֵּׁם נְצוּה"ק, לְגַלוֹת שֶׁהַרְצוֹנוֹת שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה תְלוּיִים בַּהֲתַפְּאוֹרוֹת
יִשְׂרָאֵל, שֶׁע"י יִשְׂרָאֵל דַּעֲשִׂיהַּ מִתְּפַאֵר הַבּוֹרָא ית' וְעִי"ז רְצָה לְבִרוּא אֶת כָּל הַגּוֹיִם וְהַכֹּל, וְעַל
כֵּן מִי לֹא יִרְאֵךְ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם.

אֲךְ גַּם הַגּוֹיִם אוֹכְלִים וְגַם בַּהֲמוֹת אוֹכְלִים כִּי בְּכָל הַבְּרִיאָה יֵשׁ מִצִּיאוֹת הָאֲכִילָה וּבְכָל מְקוֹם
מוֹקְטָר וּמוֹגֵשׁ לְשָׁמַי שֶׁהַכֹּל עוֹלָה וּמִתְבַּרֵּר בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל.

^{קנ"ב} כִּי כָּל הָעֲבוּדָה זָרָה: בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חַיִּים רַק בְּשִׁבִיל הַקַּב"ה כִּי כָּל מִצִּיאוֹתָם הוּא רַק תְּפַאֲרָתוֹ
יִתְבַּרַךְ וְשֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ, אֲבָל עֲבוּדָה זָרָה הוּא שְׁעוּבָד בְּשִׁבִיל עֲצֻמוֹ לְקַבֵּל הַנְּאֻה
וְהַתְּפַאוֹרוֹת, כִּי נִתְבַּלְבַּל דַּעְתוֹ וְאִינוֹ מִבֵּין שְׁכָל חַיּוֹ הוּא לְפַאֵר אֶת ה' וְכָל הַבְּרִיאָה כוֹלָה
בְּטֵלָה רַק לְזֶה. וְגַם גּוֹיִם אֲסוּרִים בַּע"ז כִּי צִרִיכִים לְהִיּוֹת בְּטֵלִים לְהַבּוֹרָא וְאֲסוּר לְהֵם לְקַחַת
כַּח לְעֲצֻמָּם, אֲבָל יִשְׂרָאֵל שֶׁה' נָתַן לָהֶם פֶּאֶר אֵין לָהֶם חֶלֶק כָּלֵל בְּבְרִיאָה כִּי הֵם לְמַעַלָּה
מֵהַכֹּל וּמִיּוֹחַדִּים אֵלֵיוֹ ית'. וְיִשְׂרָאֵל צִרִיכִים לְהַכְנִיעַ אֶת כָּל הָעוֹלָם לְעֲבוּדַת ה' לְגַלוֹת כִּי כָּל
הַבְּרִיאָה הִיא רַק בְּרִצּוֹן ה' וְאֵין שׁוֹם הַנְּהַגַת רִצּוֹן אַחֵר.

^{קנ"ג} אֵין לָהֶם כַּח כִּי אִם מִפְּגָם הַמְזַבַּח: הִנֵּה אָדָם הָרֵאשׁוֹן הִיָּה שְׁלֵם כְּלוּל מִכּוֹלָם וְהִיָּה רֵאוּי
לְהַקְרִיב בַּמְזַבַּח לְהַשְׁלִים וְלְהַעֲלוֹת הַכֹּל אֶל הַקְּדוּשָׁה, וְאַחֲרָיו נִפְרְדוּ קִין וְהָבֵל וְהַקְּרִיבּוֹ
בַּמְזַבַּח, וְשֵׁם הִיָּה פָּגַם הַיִּפְךְ שְׁלוֹם וְלֹא נִשְׁלַם פָּגַם הַמְזַבַּח, אַח"כ שֶׁת יִסוּד הָעוֹלָם כְּמוֹ
מְזַבַּח הוּא הַתְּחִלַת תִּיקוֹן הַבֵּל, אֲךְ בְּנוֹ אֲנוֹשׁ הַתְּחִיל עֲבוּדָה זָרָה, הֵיִינוּ שְׁמַאִישׁ נַעֲשֶׂה אֲנוֹשׁ
וּפָגַם בְּאֵשׁ הַמְזַבַּח לְעֲשׂוֹת מִקְדָּשִׁים חוֹלִין לְעֲבוּד לְכוּחוֹת אֲמֻצְעִים, וּמֵאֵז וְהִלָּא הַתְּחִילוֹ
לְהַפְרֵד בְּנֵי אָדָם רַבִּים לְכֹל מִיָּנִי עֲבוּדוֹת זָרוֹת וּבִזְזָה נִתְפָּזְרוּ כָּל חֻלְקֵי הַמְזַבַּח לְכֹל אוֹמוֹת
הָעוֹלָם. וְכֵן נַח גִּלְגוּל שֶׁת בְּנֵה מְזַבַּח, וְאַחֲרָיו בְּנֵיו נִפְרְדוּ לְשִׁבְעִים אוֹמוֹת וּנְפָרְדַּת הַמְזַבַּח
לְחֻלְקִים הַרְבֵּה לְשִׁבְעִים שְׂרִים.

הַתְּחִלַת גְרִים בְּאַבְרָהָם

עַד שֶׁבֵּא אַבְרָהָם אֲבִינוֹ וְהַתְּחִיל לְגִייר גְרִים וּלְתַקֵּן הַמְזַבַּח כִּי הַתְּחִיל לְקַבֵּץ חֻלְקֵי הַמְזַבַּח
שֶׁנִּתְפָּזְרוּ וְלַעֲשׂוֹת מֵהֶם מְזַבַּח לְהוֹי"ה, וְאַח"כ יִצְחָק בְּנוֹ זָכָה לְהִיּוֹת עוֹלָה תְּמִימָה שְׁלֵמוֹת

המזבח במקום העתיד להבחר לעולם, וכן יעקב המשיך השלמת המזבח במקום ההוא. אח"כ היה רעב וירדו שבעים נפש בבחינת פגם המזבח כדי לגייר גרים לתקנו, כי לא גלו ישראל אלא בשביל גרים. ולכן אמרו לפרעה נלכה נזבחה וכו' ויצאו עם מקנה רב וערב רב כדי לזבוח לה' גרים ובהמות. (וראה לקמן ענין הקרבת פסח).

המזבח אחר יציאת מצרים

ומזבח הראשון נבנה במלחמת עמלק כי עמלק נלחם נגד התקרבות הערב רב ובפרט אחר קרי"ס ששמעו עמים ירגזון פחד שיתגיירו לכן בא להלחם, בפרט ע"י שהיה אז מריבה שהוא פגם האכילה שזלזלו בלחם שנתן ה' - מן, ולכן אז כתב זאת זכרון בספר וכו' (כתיבה ראשונה בתורה) כמבואר להלן שזה עושה גרים, ואכן מיד בא יתרו אחר בניית המזבח הראשון ע"י משה. אח"כ מיד בבוא יתרו היה זבחים כי הגר משלים המזבח, בפרט יתרו שבא מכל העבודות זרות בודאי היה תיקון גדול למזבח [והוא קין שהיה הראשון שפגם במזבח, וכאן עשה שלום עם הבל - משה כמ"ש וישאלו איש לרעהו לשלום], ואז היה מזבח בהר סיני ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים, שלמים של שלום וברית בין הקב"ה וישראל. ואז התגיירו כל ישראל כדלמדו חז"ל טבילת הגר וקרבתו מהזאת הדם שם. ובלעם ובלק בנו מזבחות כי רצו להמשיך לעצמם ואיתא בגמרא גיטין שבלעם לא רצה שיתגייר אונקלוס עי"ש, כי היה נגד גרים, ומשה ממש להיפך כל עבודתו לעשות גרים כמ"ש בתורה רט"ו [כי מתחיל בבתיא וצפורה וערב רב ויתרו וכו'].

המזבח בארץ ישראל

וכן הולך ומתתקן המזבח תחלה באחד בניסן הקמת המשכן שנאסרו הבמות כי מאז יש לישראל מזבח אחד שכולם מתאחדים בו. אח"כ בכניסה לארץ מתחיל עסק חדש של גרים [רחב, גבעונים] והותרו הבמות עד שהוקם שילה, אח"כ בימי דוד שוב עסקו להלחם עם כל הגוים ולעשות גרים (ומה שאין מקבלים אז גרים הוא מרוב השלמות של הכנעת האומות שהיה אז), ואז נתגלה המקום אשר יבחר המזבח הנצחי, ונתחנך אצל שלמה שעל ידו נאסרו הבמות עד עולם ונקרא שלמה לשון שלום ושלמות, שחזרו ונתחברו כל אומות העולם תחתיו לעבוד את ה' במזבח אחד.

המזבח והגרים בדוד ושלמה

ושמעתי מאמור"ר שליט"א דבר נפלא עד מאד, כי מיד שבנה דוד את המזבח בגורן ארנן - מקום האכילה - כתיב: (דה"י א כב) "וַיֹּאמֶר דָּוִד זֶה הוּא בַּיִת הוֹי"ה האלקים וְזֶה מִזְבֵּחַ לְעֹלָה לְיִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר דָּוִד לְכָנוֹס אֶת הַגְּרִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲמֵד חֲצָבִים לְחֻצוֹב אַבְנֵי גִזִּית לְבָנוֹת בַּיִת האלקים... "הרי מפורש מיד שהוקם המזבח בהר המוריה מיד נתכנסו כל הגרים, ועוד מיד נאמר איך באו הגוים לסייע בבנין בהמ"ק, ועוד "וְהַבַּיִת לְבָנוֹת לְהוֹי"ה לְהַגְדִּיל לְמַעַל לְשָׁם וּלְתַפְאֶרֶת לְכָל הָאֲרָצוֹת" ועוד אמר ששלמה הוא איש שלום וראוי לבנות הבית (כמבואר לקמן ענין השלום). ומדובר מצדקה שנדב דוד וישראל כסף וזהב הרבה למקדש, וגם שקלים למזבח.

וכן כתיב בשלמה "וַיִּסְפָּר שְׁלֹמֹה כָּל הָאֲנָשִׁים הַגְּרִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר סִפְּרָם דָּוִד אָבִיו וַיִּמְצְאוּ מֵאָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: וַיַּעַשׂ מֵהֶם שְׁבָעִים

אָלף סָבֵל וְשִׁמְנִים אָלֶף חֶצֶב בְּהָר וְשִׁלְשֵׁת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת מִנְצָחִים לְהַעֲבִיד אֶת הָעָם:
וַיַּחַל שְׁלֹמֹה לְבַנּוֹת אֶת בַּיִת הוֹי"ה בִּירוּשָׁלַם בְּהָר הַמּוֹרֶיָה אֲשֶׁר נִרְאָה לְדָוִד אָבִיהוּ אֲשֶׁר
הָכִין בְּמָקוֹם דָּוִד בְּגֵרֶן אֲרִנָן הַיְבוּסִי".

[גם נאמר באסא אחר ששלל את הגוים ונפל פחד ה' עליהם (עי"ש שנזכר גרר לשון גר) העביר
השקוצים וחידש את המזבח, וקיבץ את כולם עם הגרים עמהם וכו' ושם נקראים ישראל
עצמם גרים, היינו עשרת השבטים גרים אצל יהודה ובנימין].

סוכות ופסח

ורבוי הקרבנות יותר מכל השנה הוא בחג הסוכות, ואז הזמן שיצטרכו כל האומות לעלות
לחג כאמור בזכריה ובהפטרה, כי שבעים פרים לשבעים אומות וכו'. גם קרבן פסח שעשו
ישראל במצרים ושעושים בכל שנה הוא כמו גרות, כי אז נמולו וצריך להשחט למולים
דוקא ומחובר דם פסח לדם מילה, ולכן נאמר בו וכי יגור אתכם גר וכו' ועשה פסח, כי
נעשה ע"י גיור.

סדר הקמת המזבח בבית שני

ובבית שני כשבנו המזבח נאמר (עזרא ג) ויבנו את מזבח אלקי ישראל... ויכינו המזבח על
מכנותיו כי באימה עליהם מעמי הארצות (עי"ש במפרשים), כי מזבח תלוי בעמים. ונזכר שם
כמה פעמים רק עולות כי זה שייך גם לגוים ועתה היו תחת ממשלת ורשיון הגוים בני
יפת, וכן רק חג הסוכות נזכר שזה שייך לאומות ג"כ, וכן נתנו כסף לגוים להביא עצים
כאמור שם, וזה היה קודם מעשה פורים. ואז היה הלשנת העמלקים והפסקת העבודה. עד
אחר נס פורים שנפל פחד היהודים על כל העמים אז חזרה העבודה והמזבח (וגם זה בשיתוף
האומות דוקא), ואז נאמר (שם ו) איך הקריבו כל מיני קרבנות וגם חטאות על ישראל ואז נאמר
דוקא חג הפסח ששייך רק לישראל ולא סוכות, כי אז גברו ישראל על האומות, ושם נזכר
שוב גרים (כפרש"י פסוק כא) ודוק והוא נפלא.

ותמצא עוד איך בכל החלק של התגברות העמים על ישראל נאמר בלשון ארמי שהוא
כלשון הגוים וכל החלק של ישראל בלשון הקודש, והוא כמבואר לקמן ענין הספר
והלשונות, ולכן מיד כשנזכר ככתב ספר משה - מיד עובר ללשון הקודש לשון הצדיק ואז
עלה עזרא הסופר דיקא ללמד תורה.

במלחמת עמלק ויבן משה מזבח, כי עמלק ראשית גוים מונע את הגרים כי מנע את כל
האומות מלהתגייר, מרחיק את הבריאה משרשה מהרצון, ולכן במפלתו נשלם המזבח,
ובזה מובן כשאמר שאול שהביאו מהצאן של עמלק לזבוח לה' אמר שמואל שאין חפץ לה'
בזבח כי כל זמן שיש עמלק בעולם אין המזבח שלם ואין שמו שלם.

קנ"ד בכל מקום מוקטר ומוגש לשמי: נאמר כשפגמו בשלמות וכבוד המזבח להקריב בעלי
מומים, אמר להם הרי בכל מקום מוקטר לשמי, וצריך לברר ולהעלות כל ההקטרות
שבעולם ולהשלימם במזבח של מקום הנבחר ע"י ישראל שהם מעלים את כל הבריאה
לשרשה.

כִּי אִף שֶׁהֵם עֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה^{קנ"ה}, כָּל כַּחַם הוּא בָּא מִפְּגָם חֻלְקֵי הַמְזִבְחַת. וְעַל כֵּן
אָמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: "מִקְטֹר וּמִגֶּשֶׁת לְשָׁמִי", כִּי כַּחַם הוּא מִהֲנִיצוֹץ הַקְּדוּשׁ שֶׁל הַמְזִבְחַת
דְּקֻדְשָׁה שֶׁנִּפְּל לְשָׁם. וְעַל יְדֵי הַגֵּרִים, עַל יְדֵי שְׂכָל אֶחָד מִשְׁלִיךְ אֱמוּנָתוֹ וְהוֹלֵךְ אַחַר
אֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל^{קנ"ו}, עַל יְדֵי זֶה מְכַנֵּיעַ הָעֲבוּדָה זָרָה שֶׁנַּעֲשָׂה מִפְּגָם חֻלְקֵי הַמְזִבְחַת,
וְאֵזִי חוֹזְרִין נִיצוֹצֵי חֻלְקֵי הַמְזִבְחַת לְמְקוֹמָם וְנִשְׁלָם הַמְזִבְחַת:

קנ"ה כִּי אִף שֶׁהֵם עַ"ז...: אפילו העבודה זרה היא מכח המזבח דקדושה בה"א הידיעה היינו
המזבח דהר המוריה, כי כל המציאות עבודת אלהות בא משם, וכשפוגמים ח"ו במזבח ע"י
עכירות המעשים שמחשיך את ההתפארות של איברי ישראל, אז ניתן יותר כח ותפארת
בעבודות זרות ח"ו כאילו יש כח בעשיתם, כי נופל ההתפארות דקדושה להתפארות של
הנבראים בעלי גאווה (כדאיתא בתורה י"א נפל חצינא שהע"ז הם מנפילת הגאווה דקדושה של מלכות ה' וכע"ז בתנינא סי' ה'
שמהגרים וגאווה דקלי' מתברר הגאווה דקדושה). וכתוב בעבודה זרה "כתפארת אדם לשבת בית" כי תפארתם
יונק מנפילת תפארת אדם דקדושה, כי כשזה קם זה נופל - כשקם התפארות ה' במעשי
ועבודת ישראל נופל התפארות של הנבראים, וכשנופל תפארת מעשה ישראל גובר תפארת
הנבראים.

עצביהם כסף וזהב מעשי ידי אדם, מתפארים במעשה ידים אך מביא להם עצבות, כמ"ש
ממעשינו ומעצבון ידינו, ולהיפך מעשה ישראל מביא שמחה כמ"ש ישמח ישראל בעושי
ישמח ה' במעשיו, ששמח לבו כשיודע התפארות ה' במעשיו. כי העצבות באה מתאוות
ממון שהיא עבודה זרה כדכתב בסי' כג, שהעבו"ז כולם נמצאים בממון שכולל את כל
העבודות זרות שבעולם, כי הממון כולל את כל הנבראים והיכולות, כי מי שיש לו ממון
חושב שיש שם את כל היכולות וכאילו הוא בעל בחירה לעשות כרצונו וזה ממש ע"ז, וזה
מביא כל מיני עצבות כי בוטח במעשיו, אבל ישראל מאמינים בה' ועובדים רק את ה'
ואוכלים משולחן גבוה, אינם בוטחים בעשרם ומוסרים הכל לקרבנות וכפי תיקון המזבח
נכנע כל הממון של העולם שמתפארים בני אדם בכספם וזהבם.

קנ"ו שכל אחד משליך אמונתו והולך אחר אמונת ישראל: אמונה הוא במקום שהשכל אינו
מבין והעין אינו רואה, והוא הרצון הנעלם בבריאה, וישראל מאמינים שהכל ברצון ה'
אפילו שאינם רואים, וגם כך יאמינו לעולם בדברי הצדיקים, והגוי מאמין בדברים אחרים
כגון בממון, ובכל אמונת ממון או כוכבים ומזלות וכדו' יש נצוץ מהמזבח שעובדים להעלות
הכל לרצון לה', ואמונות השקריות האלו מסתירים את ידיעת האמת ומחשיכים מלראות
יופי ישראל יופי מלכות ה', ומחשיכים אהבה ויראה קדושה באהבות ויראות חזוניות.
וכשמתגייר אחד ובא לאמונת ישראל יוצא הנצוץ משם וחוזר לשרשו בקדושה ונשלם
האכילה ועי"ז נשלם השכל לראות אור הצדיק.

והכלל שבירורי הגרים ובירורי האכילה הם בירורי חלקי הבריאה, והמזבח הוא מקום עלית
הבריאה להשי"ת, לכן שלמות ישראל תלוי בבירורי עולם העשיה של גרים ואכילה. ומזה
גופא עולה התפארות וכו' כנ"ל.

וְזֶה בְּחִינּוֹת (בַּמִּדְבָּר כ"ג): "לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאָכֵל טֹרֶף קנ"ז וְדָם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה קנ"ח", וְתִרְגְּמוּ: 'וְנִכְסֵי עַמְמֵיָא יֵירֵת' קנ"ט. 'יֵאָכֵל טֹרֶף' זֶה בְּחִינּוֹת שְׁלֵמוֹת הַמְזִבַּח, בְּחִינַת 'מְזִבַּח בְּחֻלְקוֹ שֶׁל טוֹרֶף' פֶּנ"ל, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי 'וְנִכְסֵי עַמְמֵיָא יֵירֵת', הֵינּוּ עַל יְדֵי גְרִים, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה (בְּבֵא בְּתָרָא מ"ב. נ"ג: קמ"ט. וּבְכֻמָּה מְקוּמוֹת) לְעֵנִין יְרֵשֶׁת הַגְּרִים: כָּל הַקּוֹדֵם בְּנִכְסֵי הַגֵּר זָכָה:

קנ"ז לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאָכֵל טֹרֶף: אָמַר בַּלֵּעַם בִּשְׁבַח יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּמְשַׁל לְאַרְיֵה הַטּוֹרֶף אֶת הַכֹּל, בְּאִכְלָהּ וְגָרִים, שֶׁטּוֹרֶף אֶת כָּל הָאוֹמוֹת, וְשׁוֹתֶה דָם חֲלָלִים. כִּי כְּמוֹ אַרְיֵה מֶלֶךְ הַחַיּוֹת יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ לְכָל הַחַיִּים עַל הָאָדָמָה. כִּי הֵם מַלְכוּת ה'.

קנ"ח וְדָם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה נִרְאֶה שֶׁגַּם נַפְשׁוֹתָם בְּעֶצְמָם נֵאָכֵל לְיִשְׂרָאֵל וְצ"ע בַּפֶּשֶׁט הַפְּסוּק הֲרִי אֲסוּר לֵאכּוֹל דָּם, וְעוֹד לְמַדּוֹ מִכֵּאֵן שֶׁלְּדָם יֵשׁ דִּין מִשְׁקָה כְּמוֹ מִים וְהוּא פֶּלֵא, וְנִרְאֶה שֶׁהַנִּכְסִים נִקְרָאִים דָּם כִּי דָמִים תִּרְתִּי מִשְׁמַע, כִּי הֵם נֶפֶשׁ וְחַיּוֹת הַגּוֹי כִּי הֵם אֲמוֹנְתוֹ וְכו' וְכִיוֹן שֶׁזּוֹכִים בּוֹ יִשְׂרָאֵל הֲרִי נִכְנַס הַדָּם בֵּהֶם וְנַעֲשֶׂה חֵלֶק נֶפֶשׁם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ מֵאֵל הַנְּהַפֵּךְ לְדָם, כִּי הַמִּמּוֹן הוּא הַנֶּפֶשׁ כְּדַכְתַּב רַבֵּינוּ בַּכֹּמָה מְקוּמוֹת. וְהִנֵּה נַעֲשֶׂה מֵהַדָּם א'דָם. וּבִיאֹר יִשְׁתֶּה נִרְאֶה מִלְשׁוֹן שֶׁתּוֹת וְשִׁתִּין שֶׁל הַמְזִבַּח שִׁישׁ בּוֹ שֶׁתִּית נִסְכִּים, כֵּךְ יִרוּשָׁה הוּא כְּמוֹ שֶׁתִּיהַ שִׁזּוּכָה בּוֹ בְּלִי עֵמַל וְיִגִיעָה רַק נּוֹפֵל מִמִּילָא לְתוֹכוֹ וְנַעֲשֶׂה דָם בְּקִרְבוֹ.

קנ"ט וְנִכְסֵי עַמְמֵיָא יֵירֵת: שֶׁלְּבִסוּף יִשְׂרָאֵל יוֹרֵשׁ אֶת כָּל הַנִּכְסִים וְהַמִּמּוֹן שֶׁבְּעוֹלָם כְּדִי לְבַטֵּל כָּל הַע"ז וְלַעֲשׂוֹת מֵהַכֹּל הַתְּפָאוֹת לַה' ית'. וְכֹתִיב וְהָיָה אָדוֹם יִרְשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה שְׁעִיר אוֹיְבָיו וְיִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה חֵיל. נִמְצָא גַם כָּל אֲכִילוֹת הַגּוֹיִם יִנְתֵּן לְבִסוּף לְיִשְׂרָאֵל שִׁיאֲכַל הַכֹּל.

קס יְרוּשַׁת הַגֵּר: גַּר שֶׁמֵת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁים יִשְׂרָאֵלִים זָכָה יִשְׂרָאֵל בְּרִכּוּשׁוֹ. וְצ"ע הֲרִי כַפְּשׁוּטוֹ יוֹרְשִׁים נִכְסֵי הָאוֹמוֹת ע"י מִלְחָמוֹת וּמְדוּעַ צָרִיךְ גָּרִים שִׁימוֹתוֹ, אֲךָ נִרְאֶה כִּי כָּל פַּעַם שִׁיִּשְׂרָאֵל הוֹרְגִים אֶת הָאוֹמוֹת הוּא סוּד גַּר שֶׁמֵת כִּי בְּרַגַע שֶׁנִּכְנַע הַגּוֹי אֲפִילוֹ בְּעַל כְּרַחוּ חִזַּר הַנְּצוּץ הַקְּדוּשׁ שֶׁהָיָה בּוֹ וְהָרִי אֵין לוֹ יוֹרֵשׁ יִשְׂרָאֵלִי א"כ מִיֵּד זָכוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל מְדִינָא וְנַעֲשֶׂה שֶׁלֵּהֶם וְהוּי מִמֶּשׁ כְּמוֹ הָאוֹכֵל בַּהֵמָה שֶׁמִּמִּית אוֹתָהּ וְאוֹכְלָהּ, וְכְמוֹ הַקּוֹצֵר תְּבוּאָה טוֹחֵן וְאוֹכֵל.

אות ה

[ה] אַךְ אֵיךְ אֶפְשֶׁר לַעֲשׂוֹת גְּרִים קס"א, וְהֵלֵא הֵם רְחוּקִים מְאֹד מִקְדֻשַׁת יִשְׂרָאֵל קס"ב, וּמֵאֵין קס"ג בָּא זֹאת שֵׁיבּוֹא לָהֶם עַל הַדַּעַת קס"ד שִׁתְּגַיְרוּ קס"ה? אַךְ דַּע, שְׁזֶה נַעֲשֶׂה קס"ו

קס"א אַךְ אֵיךְ אֶפְשֶׁר לַעֲשׂוֹת גְּרִים: מֵעוֹלָם הַעֲשִׂיהַ לַקַּחַת גּוֹי וּלְהַפְכוֹ לְקְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל הַקּוֹדְמִים לְכָל הָעוֹלָמוֹת וְהֵם תְּפָאֲרָתוֹ יִת' וְקוֹדְמִים לְכָל הַרְצוֹנוֹת, הוּא דָבָר נִפְלֵא מְאֹד, הַיִּיתֶכֶן לַקַּחַת דָּבָר גִּשְׁמִי וּלְהַעֲלוֹתוֹ לְמִקּוֹם גְּבוּהָ כִּזֶּה, וּבִפְרָט שְׁבַעוּה"ז הִרִי הַרְצוֹן וְהַתְּפָאֲרוֹת דְּקְדוּשָׁה מְכּוֹסִים וְרַק הַצְּדִיק מוֹצֵא אוֹתָם וְאֵיךְ יִמְצֵא אוֹתָם גּוֹי מְגוּשָׁם, הִרִי מֵעַלֵּת יִשְׂרָאֵל נִסְתַּר לְגַמְרֵי מֵהָעוֹלָם כִּי הוּא בְּמַחֲשָׁבָה שֶׁקְדָמָה לְעוֹלָם. וְלִכֵּן בְּהַכְרַח שְׁזֶה ע"י מַעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל עֲצָמָם ע"י בָּאִים גְּרִים, וְכִידוּעַ ע"י זְוֹוגֵי הַצְּדִיקִים בְּמַחֲשָׁבָה עִם מַעֲשֵׂה נַעֲשִׂים נִפְשׁוֹת גְּרִים כַּמ"ש וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּחֲרָן.

קס"ב וְהֵלֵא הֵם רְחוּקִים מְאֹד מִקְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל: כִּי קְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל הוּא בְּמַחֲשָׁבָה עֲלִיוֹנָה וְכַתֵּר עֲלִיוֹן דְּקוֹב"ה וְקוֹדֵם לְכָל הַבְּרִיאָה וְלְכָל הָעוֹלָמוֹת, וְלַהִיפֹךְ הַגּוֹי הוּא בְּתַכְלִית הַגִּשְׁמִיּוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת וְהוּא חֵלֶק הַקְּלִי' וְהַפְּסוּלֵת.

קס"ג וּמֵאֵין בָּא זֹאת: יִתְכֵּן כִּי כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בַּח"ב ס"י ז' מִי שִׁיּוּדַע קְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל מֵאֵין הֵם לְקוֹחִים וְכו' שְׂרוּמַז דְּכִיּוֹן שִׁיִּשְׂרָאֵל לְמַעֲלָה מִכָּל הָעוֹלָמוֹת הֵם מְבַחֲיֵנֵת אֵין, וְלִכֵּן תַּחֲלַת הַתְּהוּוֹת קְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל הוּא מִמִּקּוֹם נֶעֱלָם מְאֹד שְׂאִינוֹ נוֹדַע כָּלֵל בַּחֲיִינַת אֵין וּד"ל, וְלִכֵּן כַּדִּי לְגִייר גַּר וְלַהֲכַנִּיסוֹ לְקְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל מוֹכְרָח לְבוֹא מְבַחֲיֵנֵת אֵין. וְזֶהוּ וְהַחֲכָמָה מֵאֵין תְּמַצָּא.

קס"ד שֵׁיבּוֹא לָהֶם עַל הַדַּעַת: כַּנ"ל שֶׁגִּשְׁמִיּוֹת הַמַּעֲשִׂים גּוֹרֵם כְּסִילוֹת וְדַעַתָּם חֲשׂוּכָה מִלְּדַעַת רְצוֹן ה' וְכו'.

קס"ה שִׁתְּגַיְרוּ: גַּר לְשׁוֹן יִרְאָה וְכִידוּעַ וְיִגַּר יִצְחָק בְּגִרָה מִדַּת יִרְאָה, וְהִירְאָה בָּאָה מֵהַמֶּלֶךְ הַלּוֹבֵשׁ בְּגָדֵי תְּפָאֲרָתוֹ וְכִידוּעַ שׁוֹרֵשׁ הַגְּרִים מְלַבּוֹשִׁים כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה וּלְבוּשֵׁי בָּאִים מְזוּוּגֵי הַצְּדִיקִים כְּדִלְקָמָן, וְהֵינּוּ כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ הַנִּקְרָא לְבוּשׁוֹ הַמִּתְגַּדֵּל ע"י גְּרִים בַּח"י וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כַּנ"ל. כִּי הַתְּפִשְׁטוֹת שֶׁם ה' עַל הַנְּבִרָאִים בָּא רַק ע"י יִרְאָה כִּי הָאֱהָבָה הִיא רַק לְיִשְׂרָאֵל.

קס"ו אַךְ דַּע שְׁזֶה נַעֲשֶׂה: מְגַלָּה וּמֵאִיר יִדְיָהּ חֲדָשָׁה בְּהַנְּעִשָׂה בַעֲשִׂיָה הַגִּשְׁמִיּוֹת

עַל יְדֵי בְחִינּוֹת (מְשָׁלֵי י"ט) "הוֹן קִסְט" יִסְיָף קִסְט" רְעִים רְבִים קִסְט", הֵינּוּ עַל יְדֵי צְדָקָה שְׁנוֹתָן לְתַלְמִיד חֶכְמִי, שֶׁהוּא כָּלֹל מִכֶּמֶה נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל קִעָא. כִּי בְּאֵמֶת אֵיךְ אֶפְשָׁר

גרים רק ע"י ממון

קִסְט הוֹן: הוֹן נִקְרָא רְבוּי הַמָּמוֹן, וְנִקְרָא גַם אוֹן בְּאֵל"ף (כְּגוֹן הוֹשַׁע יב ח) אֲבָל בְּאֵל"ף הוּא עַל שֵׁם הַכַּח וּבִה"א עַל שֵׁם הַרִיבּוּי. כִּי הַעוֹשֵׁר וְהַמָּמוֹן יֵשׁ לוֹ כַּח לְהַשְׁפִּיעַ עַל רַחוּקִים לְהַתְּגַיֵּר, כִּי מִצַּד אֶחָד כָּל הַעֲבוּדוֹת זְרוֹת שֶׁרָשָׁם בַּמָּמוֹן שֶׁהוּא תַּכְלִית גִּשְׁמִיּוֹת הַקְּלִי' שֶׁל עוֹלָם הַעֲשִׂיָּה (ע"י תורה כג), וְהוּא הַהֲתַפְּאָרוֹת דְּקִלִּי' שֶׁאֲדָם מִתְּפָאָר בַּמָּמוֹנוֹ כֵּאִילוֹ הַרְצוֹן בִּידוֹ לַעֲשׂוֹת כְּרִצּוֹנוֹ וְכוּ' זֶה לַעוֹמֵת זֶה, אֲבָל דּוֹקָא בּוֹ יֵשׁ כַּח לְהַעֲלוֹת הַקְּלִי' הַנְּמוּכָה בְּיוֹתֵר וּלְהַפְּכָה אֶל הַקְּדוּשָׁה, שֶׁזֶה תַּכְלִית הַתִּיקוֹן שִׁישְׂרָאֵל יַעֲלוּ מֵעַמְקֵי הַקְּלִי' לַעֲטָרָה לְכַבוֹד מַלְכוּתוֹ ית'.

וְכַתֵּב רַבִּינוּ בַּמִּק"א שֶׁהַמָּמוֹן שׁוֹרֵשׁ הַנֶּפֶשׁ כִּי בִשְׂרָשׁוֹ גְבוּהָ מֵאֵד (ע"י תורה נח על הוֹן דּוֹקָא) וְכַתֵּב עוֹד בַּמִּק"א שֶׁהַכְּבוֹד הוּא שׁוֹרֵשׁ הַנֶּפֶשׁ (סז, תְּנִינָא ח וְעוֹד) וְכַתֵּב עוֹד שֶׁהַגְּרִים הֵם בְּסוּד הַכְּבוֹד שׁוֹרֵשׁ נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל (תְּנִינָא ח). נִמְצָא כְבוֹדוֹ ית' הַעוֹלָה מֵהַמָּמוֹן הוּא שׁוֹרֵשׁ נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי שֶׁרָשׁוֹ בְּקְדוּשָׁה הוּא הַרְצוֹן וְהַהֲתַפְּאָרוֹת שֶׁל ה' וּמַלְכוּתוֹ ית' שֶׁנִּמְלֶךְ וְכוּ'.

וְהַאוֹחֵז מָמוֹן אוֹחֵז אֶת חֲלָקֵי הַבְּרִיאָה בִּידוֹ כִּי הַמָּמוֹן מַחְבֵּר כָּל חֲלָקֵי הַבְּרִיאָה, וְלִכֵּן בַּכַּח הַצְּדָקָה לְמִשׁוֹךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם לַעֲבוּדַת ה' וְלְהַחֲזִיר כָּל הַרַחוּקִים בְּתִשׁוּבָה. וְבוֹ נַעֲשֶׂה כָּל עֲבוּדַת הַבִּירוּרִים לְהַעֲלוֹת נְצוּצוֹת מִמְקוֹמוֹת נְפוּלִים וְלְהַבִּיאֵם לְפָרְנֶסֶת וְאֶכִּילַת יִשְׂרָאֵל.

קִסְט יוֹסִיף: בַּהוֹן יֵשׁ כַּח הַתּוֹסֶפֶת לְהַרְוִיחַ וּלְעֲשׂוֹת פִּירוֹת וְרוּוּחִים, וְזֶה כַּח יוֹסֵף כַּח הַצְּדִיק יִסוּד עוֹלָם הַמִּפְרָה וּמִרְבָּה וּמוֹסִיף לְהוֹלִיד נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עוֹד וְעוֹד וְנִשְׁמוֹת גְּרִים וּמִרְבָּה כְבוֹד ה'.

קִסְט רְעִים רְבִים: בַּמָּמוֹן יֵשׁ כַּח חִיבוּר וְרַעוּת שְׁכוּלָם תְּאֵבִים לְמָמוֹן וְבוֹ נִכְלָל הַכָּל, וְכֵן רוֹאִים שֶׁהַדּוּמָם צוֹמַח חֵי מְדַבֵּר הַכָּל נִקְנָה בַּמָּמוֹן, כִּי טְמוֹן בּוֹ כַּח שְׁלוֹם וְרַעוּת לְחַבֵּר כָּל הַבְּרִיאָה. וְהַטַּעַם כִּי חַיּוֹת כָּל הַבְּרִיאָה הוּא הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשִּׁי"ת וְהַרְצוֹן הוּא מֵדַת אַהֲבָה כִּנ"ל לִכֵּן גַּם לְמַטָּה נִתְּלַבֵּשׁ שֵׁשׁ מָמוֹן שֶׁבוֹ טְמוּנִים כָּל הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם וְבוֹ טְמוּן הַאֲהָבָה אֲלֵא שֶׁמְכוּסָה וּמוֹנַח בַּחוּשֶׁךְ וּמֵאִיר רַק ע"י צְדָקָה (וְכַדְכַתֵּב בְּתוֹרָה כ"ה).

ריע כנגד רע

וְהִנֵּה לְהִיפֵךְ מֵהַרְוֵעַ שֶׁל מַעֲשִׂים רְעִים וּמַחֲשָׁבוֹת רַעוּת שְׁמוֹרִידִים אֶת הַמַּחֲשָׁבָה וּמַעֲכָרִים אוֹתוֹ מִרַחוּקִים אוֹתוֹ מֵהַתַּפְּאָרוֹת הַקְּדוּשׁ וּמוֹרִידִים אוֹתוֹ לְקִלִּי' שֶׁזֶה נִקְרָא רַע בְּעֵינֵי ה', הַהִיפֵךְ הוּא רַעוּת דְּקְדוּשָׁה שֶׁל רְעִים הָאֲהוּבִים (ע"י סי' קס"ה שְׁפִירֵשׁ "לְרַעַךְ" לְשׁוֹן רַע וְכֵן סִי' ל"ו עַל "מַרְעִים") וְכִמוֹ שֶׁמְסִיִּימִים בְּבִרְכַת הַנִּשְׁוֹאִין אַהֲבָה אַחוּהַ שְׁלוֹם וְרַעוּת, וְהוּא מֵדַת הַצְּדִיק כְּמוֹ שֶׁמַּח תִּשְׁמַח רְעִים הָאֲהוּבִים, וְזֶה רְבִים דִּיקָא כַּח הַרְבּוּי דְיוֹסֵף - וַיִּבְרַךְ אוֹתָם וְכוּ' פָּרוּ וּרְבוּ וַיִּדְגּוּ לְרֹב בְּקִרְבַּי הָאָרֶץ.

צְדָקָה שְׁנוֹתָן: צְדָקָה הִיא מֵדַת צְדִיק, וְצְדִיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן, וְכַתִּיב זָרַעוּ לָכֶם לְצְדָקָה שֶׁהַצְּדִיק מִשְׁפִּיעַ צְדָקָה כְּמוֹ זְרִיעָה וְכִמוֹ שֶׁהַזָּרַע יוֹרֵד בְּתוֹךְ הָאֲדָמָה אֵךְ חוֹזֵר לְעֲלוֹת וּלְצַמּוֹחַ לְגוּבָה גְדוֹל, כֵּךְ הַצְּדָקָה הִיא לְמַטָּה בְּגִשְׁמִיּוֹת הַמָּמוֹן אֵךְ עַל יְדוֹ צוֹמַח גְּרִים וְכוּ' כִּי כָּל הַמֵּאֲכָלִים

לְעֹכֹרִים לָבוֹא לְאִמּוֹנַת יִשְׂרָאֵל, וְהֵלֵא הֵם רְחוּקִים מְאֹד מִיִּשְׂרָאֵל? וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לְדַבֵּר לָהֶם שִׁישְׁמְעוּ^{קעב} וַיָּבֹאוּ לְהִאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה? אֵךְ כְּמוֹ כְּשֶׁאֶחָד רְחוּק מְאֹד

הצומחים הם כמו גרים כי הם בירורים חדשים שע"י האכילה מוציאים הנצוצות ומחזירים אותם לקדושה.

ובמצות "נתן תתן" נעשה מרכבה להקב"ה הנותן, שנותן מתנות באהבתו לישראל, ולכן ממשיך אהבה ורצון בין ישראל.

הכסף מתוך העפר עולה לכתר מעל הכל

והנה איתא בספרים הק' שכסף וזהב הוא דומם היוצא מעומק מעבה האדמה אבל הוא נעשה תכשיטי פאר לאדם וממנו נעשו כלי הקודש ובגדי כהונה וכו', נמצא רואים בממון איך מגשמיות תוקף העשיה שכנגד יסוד העפר והדומם מתעלה להיות פאר וכתר מעל המדבר שהוא המעולה מכולם, לכן בו נמצא הכח שעולה מעולם העשיה לפאר את הקב"ה כביכול ועולה מעל המחשבה העליונה. והוא הרצון שמעל המחשבה כי מעורר רצון ואהבת ה' כמו שבתחלה רצון ה' לברוא העולם נעלם מהכל והוא בחינת כתר ההתפארות של ה'.

^{קע} לתלמיד חכם: התלמיד חכם העוסק בתורה אוחז במחשבה ורצון של הקב"ה שהוא התורה שנתן לנו היא חכמתו ית' והוא לומד חכמת ה' ומאיר בשרשי נשמות ישראל שעלו במחשבה תחלה כמ"ש רבינו בתורה י"ד שזה צורת תלמיד חכם עי"ש. לכן בנתינת ממון לת"ח מעלה את העשיה והרצונות של הבריאה ומקשרם אל המחשבה העליונה שמשם נאצלו ונמשכו נשמות ישראל, כבן הנמשך ממח האב, ושם כולם מאוחדים ואהובים כי כשהבנים במח אביהם הם כלולים באהבה גמורה באחדות גמור (עי' תורה לג אות ה).

^{קעא} שהוא כלול מכמה נפשות ישראל: כנ"ל שישראל כלול בחכמת התורה והת"ח אוחז בשורש הנפשות. והת"ח הוא עני כי הממון נפל ונחשך בבריאה וצריך לחפש את השורש הנעלם בהם והצדיק העוסק בתורה מוצא את השרשים והרצונות של הבריאה, אבל העשיר זוכה שהוא מעלה את העשיה אל הרצון והוא מעלה שעשועים והתפארות כנ"ל. כי על ידו נתגלה בעולם הזה תפארתו של הקב"ה, ועושה בזה תיקון נפלא עד מאד.

ולכן בשבט זבולן נאמר "עמים הר יקראו כי שם יזבחו זבחי צדק", כי הם הנותנים לת"ח שהוא יששכר, והם עושים גרים ומשלימים את המזבח.

^{קעב} ואיך אפשר לדבר להם שישמעו...: האומות לא רק שאינם רואים כדאמרו חז"ל שהם אבירי לב שרואים כבוד ה' ואינם מתגיירים, אלא אפילו אינם שומעים את קול הקדושה, אע"פ שנאמר שמעו עמים וכו' לא נתגיירו ואדרבה בא עמלק להלחם ועוד נתמלאו שנאה על ישראל וכו', ולא נאריך במדרשי חז"ל בקרי"ס ובסיני וכו' והמבין יבין.

והטעם כי השכל הגס אינו יכול להבין דבורים השכליים של התורה, כי הוא מונח בגשמיות באפיקורסות של הטבע ואינו יכול לשמוע דבר רוחני.

מִחְבְּרוֹ, וְאִי אֶפְשֶׁר לְדַבֵּר אֱלֹהִים קעג שְׁיִשְׁמַע, צָרִיךְ לְכַתֵּב לוֹ כְּתָב קעד כֵּן צָרִיךְ לְשַׁלַּח
בְּחִינַת כְּתָב לָהֶם קעה, עַד שְׁיוּכְלוּ לְשַׁמַּע אֶף שֶׁהֵם רְחוּקִים קעי, כִּי עֶקֶר חוּשׁ הַשְּׁמִיעָה
הוּא מַחְמַת שְׁאוֹתִיּוֹת הַדְּבֹר נַחְקָקִים בְּאוֹרֵי קעז, וְהָאוֹרִים מִכִּים זֶה בְּזֶה קעח עַד

קעי כשאחד רחוק מאד מחבירו וא"א לדבר אליו: כל אדם משפיע רק למה שקרוב אליו,
ולכן הדבור רק ע"י קרבה, וישראל ששמעו קול ה' הוא רק מחמת שהם קרובים אליו ית'
כי בלא זה לא שייך לבריה גשמית לשמוע קול אלקי, רק מחמת וקרבתנו מלכנו לשמך
הגדול.

קעד צריך לכתוב לו כתב: כח הכתב הוא שהדבר יוצא מגדר מדבר לגדר דומם, שיוורד ונעשה
חלק מגשמיות העולם הנראה בעין גשמית ממש, והוא כח נפלא לקחת דבר שכלי ולצייר
אותו בסימני אותיות בציור גשמי שמתוך הציור הזה יבין כל אחד את הכוונה והמחשבה
של הכותב. הרי זה אמצעות לקחת שכלי ולהלבישו במעשיי. ובשביל זה א"צ שום קרבה.
וכן א"צ זכרון כי הוא קיים לימים רבים כי נעשה חלק מהארץ הזאת.

קעה לשלוח בחינת כתב להם: דהיינו לקחת רוחניות מחשבותינו ודבורנו שהוא אויר רוחני
ושכלי והוא התורה הק' גלוי חכמה העליונה של הקב"ה, לצמצמו ולהורידו בעולם המעשה
המוחשי וחצוני, ושם ימצא הגוי המגושם את הסוד ויוכל להתקרב. וזה העצה הכללית
בכל מה שרוצים שהרוחני יקרב את הגשמי הוא רק ע"י בחינת כתב בלבד.

קעי עד שיוכלו לשמוע אף שהם רחוקים: כי מאחר שהשכל הרוחני הנעלם נצטייר בתוך
הטבע זה יכול כבר להשמע בשכל המגושם.

קעז שאותיות הדבור נחקקים באויר: כמו שהאוזן חקוקה והיא כלי מוכן להכנס בה ההבלים
והאוירים, כך באויר עצמו יש כמו אזנים שנחקקים בתוכם ההבלים.

קעח והאוירים מכים זה בזה: האויר עצמו אינו זז ממקומו אלא מכה בהאויר הסמוך אצלו
וחוקק בו את מה שקיבל, וכך כל חלק אויר מכה בחלק הסמוך אצלו. נמצא השמיעה ע"י
חיבור ויחוד חלקי האויר זה לזה.

ושמיעה ראשונה בתורה דכתיב "וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן לרוח היום, לרוח
דיקא כי הרוח מוליך את הקול להשמע. וז"ש תמיד רוח נבואה רוח ה' דבר בי וכו', כי רוח
הקודש באה ומתחברת ברוחו של האדם ע"י חיבורי חלקי האויר הקדוש הרוחני, וכך מכים
החלקים זה בזה רוח בנפש עד שבא ונחקק במוחו של הנביא.

שָׁבָא לְאֶזֶן הַשׁוֹמֵעַ. וְעַל כֵּן כְּשֶׁהָאֹיִר נָח^{קעט} וְזָךְ וְצָלוּל^{קפ}, אֲזִי כְּשֶׁמִּדְבַר אֶחָד שְׂיָכוֹל לְדַבֵּר, אֲזִי נִשְׁמָע הַדְּבוּר לְמִרְחוֹק, כְּמוֹ שְׂרוּאִין בְּחוּשׁ; אָבֵל כְּשִׁישׁ רוּחַ סְעָרָה^{קפא}, אֲזִי אֵי אֶפְשָׁר לְחַבְרוֹ לְשִׁמְעַ, כִּי הָרוּחַ מְבַלְבֵּל^{קפב} וּמְפָרִיד חֻלְקֵי הָאֹיִרִים וְנִתְפָּזְרִים, עַד שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְחַבְרוֹ לְשִׁמְעַ אֶפְלוּ הַקּוֹל, מְכַל שְׁכַן הַדְּבוּר בְּעֶצְמוֹ^{קפג}:

^{קעט} כשהאוייר נח: כדי שיהיה חיבור בין חלקי האוייר צריכים מנוחה לנוח כל אחד על מקומו שעי"ז יכולים להתחבר. וכמ"ש בתפלה מנוחת שלום, דוקא כשכל אחד מונח במקום שלו יש לו שלום עם חבריו ויכול להיות חיבור ודבור. וזהו ויחן שם ישראל - חניה ומנוחה אחד הוא - עי"ז יכלו לשמוע קול ה'. ובשבת דוקא יום המנוחה.

^{קפ} וזך וצלול: - נקי, כי אם הוא עכור בפסולת המעורב באוייר, הפסולת מפסיק ומפריד בין החלקים.

^{קפא} רוח סערה: שאינה נותנת לאוירים לנוח במקומם, ומרחקת ומבלבלת את האוירים לברוח ולנוע ולהתפזר למקום אחר, וכן אינו צלול כי הרוח מערבת פסולת בהאוייר.

^{קפב} הרוח מבלבל: בולל כאמור בדור הפלגה שלא יכלו לשמוע איש שפת רעהו כי היה בלבול שלא היה מונח כל אחד במקום שלו רק מעורב ומבולבל הסדר.

^{קפג} אפילו הקול מכל שכן הדבור עצמו: יש שאפילו קול אינו נשמע מרוב פירוד הרוח ואי אפשר להתחבר אפילו חיבור מועט כזה, ויש ששומע קול כי יש קצת חיבור אבל לא עד כדי לשמוע הדבורים כי אינו מתחבר עד כדי כך במוחו.

וכל אלו הדברים הם גם במח האדם ולבו, שהלבבות צריכים להתחבר ממש כחיבור האוירים ועי"ז שומע אחד את חברו וכו'.

וְעַל יְדֵי צְדָקָה הוּא לּוֹקַח נְפֹשׁוֹת קפד, כִּי לּוֹקַח לְעַצְמוֹ רַעִים וְאוֹהֲבִים קפה. כְּמוֹ שֶׁאָמַר מוֹנֵבֵז קפו (בְּבֵא בְּתָרָא יא): 'אֲבוֹתַי גָּנְזוּ מָמוֹן, וְאֲנִי גָנְזְתִי נְפֹשׁוֹת'. נִמְצָא, שְׁכָל מֵה שְׁנוֹתֶיךָ צְדָקָה לְיוֹתֵר אֲנָשִׁים קפז, עַל יְדֵי זֶה הוּא קוֹנֵה לוֹ רַעִים יוֹתֵר, וְעַל יְדֵי זֶה הָאֱהָבָה שְׁקוֹנָה עַל יְדֵי הַצְדָקָה, עַל יְדֵי זֶה נִזְדַּכְךָ הָאֲוִיר; וְכָל מֵה שְׁנוֹתֶיךָ לְיוֹתֵר אֲנָשִׁים צְדָקָה, וְקוֹנֵה אֱהָבָה עִם יוֹתֵר אֲנָשִׁים, עַל יְדֵי זֶה נִתְרַבָּה יוֹתֵר הָאֲוִיר הַנֶּחַ

קפד לוֹקַח נְפֹשׁוֹת: כְּמוֹ שֶׁבִּמְמוֹן קוֹנִים כָּל הַדְּבָרִים הַמְּמַשִּׁים, כִּךְ בְּצַדְקָה שֶׁהִיא הַשְּׁפַעַת בְּחִינַת צְדִיק שׁוֹרֵשׁ הַנְּפֹשׁוֹת, קוֹנֵה נְפֹשׁוֹת, כִּנְרָאָה בְּחוּשׁ שֶׁהַעֲשִׂיר מוֹשֵׁךְ לְעַצְמוֹ נְפֹשׁוֹת (כִּמ"ש תוֹרָה נ"ח). כִּי הַמְּמוֹן שׁוֹרֵשׁ הַנְּפֹשׁוֹת כִּי הוּא בְּחִינַת הַרְצוֹן שֶׁהוּא שׁוֹרֵשׁ הַנֶּפֶשׁ. וְז"ש בְּאַבְרָהָם וְאֵת רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּחֲרֹן, שֶׁע"י רְכוּשׁ דּוֹקָא עֲשֵׂה נְפֹשׁוֹת וְגָרִים. וְעֵי' תוֹרָה י"ג עַל פְּסוּק וְלוֹקַח נְפֹשׁוֹת חֲכָם שֶׁע"י צְדָקָה לּוֹקַח הַחֲכָם אֵת הַנְּפֹשׁוֹת וְהַרְצוֹנוֹת וכו'.

קפה לוֹקַח לְעַצְמוֹ רַעִים וְאוֹהֲבִים: כְּמוֹ שֶׁבְּחֻצוֹנוֹת הָעוֹלָם נִמְשָׁכִים אוֹהֲבִים מִשׁוֹם תְּאוֹת מָמוֹן, לְעוֹמֵת זֶה בְּצַד הַקְּדוּשָׁה הַצְּדָקָה גּוֹרֵמֵת אֱהָבַת אִמְתָּה, כִּי יֵשׁ בְּאִמְתָּה בְּמָמוֹן דְּבַר אִמְתָּה, רַק שֶׁהוּא מוֹנַח בְּחוּשׁ אֲבָל ע"י מֵדֵת צְדִיק וְצְדָקָה הַמְּגַלָּה אֵת הַיּוֹפִי וְהַתְּפָאֵרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמָמוֹנוֹ לְפָאֵר אֵת יִשְׂרָאֵל וְלִהְיוֹת אֲכִילָה שֶׁהַאֲכִילָה מַעֲלָה אֵת הַגְּשָׁמִיּוֹת לְרוּחָנוֹת בְּזֶה נִתְגַּלָּה אֱהָבָה קְדוּשָׁה בְּמָקוֹם אֱהָבָה נְפֹלָה שֶׁל רְצוֹנוֹת הַטְּבַע נַעֲשֵׂה אֱהָבָה קְדוּשָׁה שֶׁל רְצוֹן ה' הַרוּצָה בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִזּוֹ מִתְרַצֵּים זֶה לְזֶה וכו'.

וְהוּא כְּמוֹ קֶרֶבֶן שֶׁעוֹלָה לְרְצוֹן, שֶׁמִּתּוֹךְ הַקְּרִבָּה הַמְּמוֹן וְהַגְּשָׁמִיּוֹת נַעֲשֵׂה רְצוֹן וְאֱהָבָה מִלְּמַעְלָה, וְשִׁלּוּם בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׁבַשְׁמִים, כִּךְ ע"י הַקְּרִבָּה צְדָקָה זֶה לְזֶה נַעֲשֵׂה רְצוֹן וְאֱהָבָה וְפִיוֹס וְשִׁלּוּם, וְכַמְּשֻׁרֵז"ל שֶׁהַצְּדָקָה נַחֲשֵׁב כְּקֶרֶבֶן, צְדָקָה עַל שׁוֹלַחְנוֹ וכו' וְזֶה מִקְדָּשׁ אֵת אֲכִילָתוֹ לְהִיּוֹת אֲכִילָה קְדוּשָׁה שֶׁל קֶרֶבֶנוֹת, כִּי הַנּוֹתֵן צְדָקָה נַחֲשֵׁב כְּנוֹתֵן לְהַקְּב"ה.

וְכִבֵּר נִתְבָּאֵר שֶׁהַגְּרִים הוּא אֲכִילָה מִמֶּשׁ, כִּי מֵאֵי שְׁנָא בְּהֵמָה הַנִּכְלָלָה בְּאָדָם לְגוֹי הַנִּכְלָל בְּיִשְׂרָאֵל, לִכֵּן כְּמוֹ שֶׁהַצְּדָקָה מַעֲלָה אֵת הַאֲכִילָה לְהִיּוֹת קֶרֶבֶן, כִּךְ הַצְּדָקָה עוֹשֵׂה גְרִים שֶׁהֵם כְּקֶרֶבֶנוֹת זְבָחֵי צְדָקָה.

קפו מוֹנֵבֵז: בֵּן גְּרִים, אֲבוֹתָיו לְקַחוּ הַחֻצוֹנוֹת שֶׁל הַמְּמוֹן, וְהוּא לְקַח הַנְּפֹשׁוֹת הַטְּמוּנִים בְּמָמוֹן. וּבְשֵׁמוֹ רְמוֹז מְמוֹן בְּזָב"ז, שְׁבִזָּה אֵת הַמְּמוֹן כְּבוֹד שׁוֹא וְכֹבֵד אֵת ה' בְּהַתְּקַרְבוֹת גְּרִים בְּהַעֲלֵאת הַגְּשָׁמִיּוֹת אֶל הַקְּדוּשָׁה. וְכֵן בְּמַגְלָה נֹאמַר וּבְזָבָה לֹא שִׁלַּחוּ אֵת יָדָם, כִּי יֵשׁ בְּמָמוֹן עֵינֵי כְּבוֹד וּבִזְיוֹן - בְּזָבוֹז.

קפז שְׁכָל מֵה שְׁנוֹתֶיךָ צְדָקָה לְיוֹתֵר אֲנָשִׁים...: דַּע כִּי כָּל הַרִיחֻקִּים הַפִּירוּדִים וְהַשְּׁנֵאוֹת שֶׁבֵּין הַנְּבִרָאִים הוּא מִתּוֹךְ הַעֲלֵמַת הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הַקְּב"ה בְּבִרְיָאָה, כִּי אִם הִיא מִתְּגַלָּה רְצוֹן ה' וְאֱהָבָתוֹ שְׁבָכַל דְּבַר, שֶׁהוּא מֵהַתְּפָאֵרוֹת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, הִיא הַכֹּל מֵאוֹחַד בְּשִׁלְמוֹת, כִּי רְצוֹנוֹ יֵת' מֵאוֹחַד בְּתַכְלִית הָאֲחָדוֹת, וְכֵן הַתְּפָאֵרֵת הוּא דּוֹקָא רְבוּי הַגּוֹוֹנִים בְּיַחַד וְכָל שֶׁמִּתְרַבֵּים הַגּוֹוֹנִים גְּדֹל הַתְּפָאֵרוֹת, וְהִיא הַכֹּל מִלֹּא אֱהָבָה. וְנִמְצָא שֶׁהַצְּדִיק הַמְּגַלָּה זֶה אֵת הוּא הַעוֹשֵׂה שִׁלּוּם בְּעוֹלָם, וְכִידוּעַ מֵדֵת צְדִיק הוּא הַמְּשִׁים שִׁלּוּם בֵּין הַפְּכִים.

וְהִזָּד, כִּי אֶהְבֶּה הוּא אֶת־דְּבָקוֹת רוּחָא בְרוּחָא^{קפח}, דְּהִינּוּ רוּחַ הָאוֹהֵב בְּרוּחַ הַנְּאֻהֵב, שְׂזָה בְּחִינַת אֲוִיר הַנֶּחַ, שְׂרוּחָם נְחִים זֶה מְזָה, כִּי אֵין רוּחַ רָעָה, שֶׁהוּא שְׂנֵאָה, שְׂיִפְרִיד בֵּינֵיהֶם^{קפט}, כִּי הַשְּׂנֵאָה הִיא בְּחִינַת רוּחַ רָעָה, כְּמוֹ שְׂכַתּוּב (שׁוֹפְטִים ט): "וַיִּשָּׂם ה' רוּחַ רָעָה בֵּין אַבְיִמֶלֶךְ וּבֵין אַנְשֵׁי שְׂכָם"^{קצ}, וּפִרְשׁ רַש"י: 'שְׂנֵאָה'. נִמְצָא שְׂשֵׁנֵאָה

^{קפח} כי אהבה הוא אתדבקות רוחא ברוחא: כידוע סוד הנשיקין, שהוא זווג הרוחני, חיבור והתכללות הרוחות, כי באדם יש רוח חיים המחיה אותו ועיקר רוח חיים מתגלה בפה בדבור, כמ"ש וברוח פיו וכו', ובחיבור הדבורים זה בזה מתחברים רוחותיהם, וזה כשמחברים ושומע כל אחד את דבורי חברו נעשה חיבור הנשיקין.

^{קפט} רוח רעה שהוא שנאה שיפריד ביניהם: הוא כמו רוח סערה הנ"ל שהרוח חיים שבו - שמתגלה בעיקר בדיבור - סוער - שאינו נח, אין לו מנוחה במקומו בדבורו וצריך לדבר על השני לשון הרע ורכילות כיון שאין רוחו מוצא מנוח אצלו ומכה בשני לא הכאה של חיבור לשמוע את הטוב של השני את הדעת של השני אלא הכאה של פירוד מהשני. ובזה מובן מש"כ בתורה ל"ח שהרוח סערה הוא המדבר לשון הרע. (כי דברי תורה עניינם במקום אחד ועשירים במקום אחר).

^{קצ} רוח רעה בין אבימלך ובין אנשי שכם: בשכם היה שנאה הראשונה של מכירת יוסף שאמר "שמעו נא" ולא שמעו אותו ונאמר "ולא יכלו דברו לשלום", ונתעלם הטוב של הצדיק ונעשה גלות מצרים, כמו"כ בשכם היה המחלוקת של אבימלך שהוא הרוצה למלוך לקחת המלוכה לעצמו ולהפרד מאחרים כי הרג את כל אחיו שרצה לקחת הכל לעצמו, היפך ממדת ישראל שרוצה לתת להשני מלכותו כי כוונתו למלכות ה' שמקבל מכל אחד אפילו מהפחות שבפחותים לכל אחד יש חלק בכתר מלכותו ית'.

עניני שכם

וכן שם התחיל מחלוקת רחבעם וירבעם ע"י שלא שמע עצת הזקנים וכו'. והכל מחמת כבוד ורצון למלוך, וגם במכירת יוסף נאמר המלך תמלך עלינו שעיקר הקנאה היה על המלוכה.

והנה בשכם בא תחלה יעקב אבינו וגם אברהם אבינו לארץ ישראל ובנה המזבח הראשון, כי שם מתחיל תיקון המזבח אחר שביירו בחוץ לארץ כל הגרים חוזרים לארץ ועושים מזבח, ושם מקום הגרים כמ"ש אז אהפוך אל עמים שפה ברורה וכו' לעבדו שכם אחד, שיתאחדו כל העמים לעבודת ה', בכח יוסף הצדיק יסוד עולם המאיר את כל הבריאה לעבודת ה' לעשות רצונו ית'. ותחלת הנפילה היה במעשה דינה, ששם היתה אהבה נפולה אהבה של רחמימותא ודבקות רוחא, ומשם לומדים אהבה וחשק וכו' בין הקב"ה וישראל אבל היה נפול עדיין בתוך הגוים טומאת הערלה, ושמעון ולוי שבהם היה עיקר השנאה על יוסף שרצו להרגו, ובכלל שורש שמעון הוא כי שמע ה' כי שנואה וכמובא להלן סוף התורה ששמעון הוא שורש השמיעה, שתלוי באהבה ושנאה. והיה צריך שדינה תגיייר אפילו את עשו השונא הגדול כדאמרו חז"ל.

הוא בְּחִינַת רוּחַ רָעָה, בְּלִבּוֹל הָאֲוִיר^{קצא}, שְׁעַל יְדֵי זֶה אֵין יְכוּלִין לְשָׁמַע הַדְּבֹר; וּלְהַפֵּךְ, אֲהַבָּה וְרַעוּת הוּא בְּחִינַת אֲוִיר הַנַּח וְהַזֵּק^{קצב}, שְׁעַל יְדֵי זֶה נִשְׁמָע הַדְּבֹר לְמִרְחוֹק. וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי צְדָקָה^{קצג}, בְּחִינַת "הוֹן יְסִיף רַעִים רַבִּים", שְׁעַל יְדֵי

ואמרו לכל אנשי שכם למול עצמם דהיינו להתגייר שהוא תיקון והעלאת האהבה, אבל היה במרמה כי הרגו אותם ועל זה הקפיד יעקב כ"כ כי נפגם ענין הגרים שהיה אויר הנח והזק להעלות הכל אל הקדושה ועכשיו נעשה הסתרה ושנאה נגדם. וכל זה נתתקן ע"י יוסף כי ידוע מהמדרש שיוסף נשא את בת דינה ושכם והוא העלה הכל. וז"ש ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך וכו' ושם מונחים לעולם עצמות יוסף בחלקת השדה אשר קנה יעקב וכו'. כי יוסף הוא הצדיק העושה צדקה ושלום ומקרב כל העולם כולו וז"ש והקול נשמע בית פרעה באו אחי יוסף ע"י אחדות האחים נשמע הקול וכו'.

וראה לקמן שבשכם כתבו את התורה בשבעים לשון על המזבח.

^{קצא} בלבול האויר: כנ"ל שהוא בבל שבו נעשה פירוד שבעים אומות שאינם שומעים זא"ז.

^{קצב} אהבה ורעות בחינת אויר הנח והזק: כי אהבה היא רוח טובה רוח של חיבור. כי הצדיק איש אשר רוח בו מלשון ולא קמה עוד רוח הוא המחבר ועושה אהבה ורעות.

^{קצג} וזו נעשה ע"י צדקה: משפיע פרוטה לעני נעשה יחוד אהבה ושלום, בפרט על דרך המבואר בשולחן ערוך: (י"ד רמט) "צריך ליתן הצדקה בסבר פנים יפות, בשמחה ובטוב לבב, ומתאונן עם העני בצערו ומדבר לו דברי תנחומין. ואם נתנה בפנים זועפות ורעות, הפסיד זכותו. אם שאל לו העני ואין לו מה יתן לו, לא יגער בו ויגביה קולו עליו, אלא יפייסנו בדברים ויראה לבו הטוב שרצונו ליתן לו אלא שאין ידו משגת: הגה - ואסור להחזיר העני השואל ריקם, אפילו אין נותן לו רק גרוגרת אחת, שנאמר אל ישוב דך נכלם: אם יכול לעשות לאחרים שיתנו, שכרו גדול משכר הנותן".

עוד כתב בסדר המדרגות - "פחות מזה, שיתן לו פחות מהראוי, בסבר פנים יפות: פחות מזה, שיתן לו בעצב: הגה - ועל כל פנים לא יתפאר האדם בצדקה שנותן. ואם מתפאר, לא די שאינו מקבל שכר, אלא אפילו מענישין אותו עליה. ומ"מ מי שמקדיש דבר לצדקה, מותר לו שיכתוב שמו עליו שיהא לו לזכרון, וראוי לעשות כן".

היינו שלא יקח התפארות לעצמו, אבל יש ענין כתיבת זכרון כענין כתיבת הספר לצורך נפשות וגרים בשם טוב (עי' תורה נח). והעיקר שידע שהוא כבוד ה', וכמו אכילה כנ"ל.

והנה לכאורה מדוע השלום הוא במעשה הצדקה בפועל הרי יכול להיות במחשבה או דבור בלבד, התירוץ הוא כמו האכילה שהמחשבה תלויה בהמעשה דוקא ע"י שיעלה חלק המעשי ויכללו ג"כ בשלום להתאחד עם ישראל, לא רק בחלק הרוחני, כי העיקר תלוי במעשה שגורם השנאה והאהבה כמבואר כאן שהכל תלוי בתיקון המעשים, כמו שהקרבת דוקא במעשה אע"פ שהעיקר תפלה בדבור אין זה בשלמות כי כדי להעלות את הבריאה מוכרח להעלות העשיה דוקא.

אבל כשאי אפשר להקריב קרבנות אז ונשלמה פרים שפתינו, וגם בזמן בית המקדש צריך

צְדָקָה הוּא לֹקַח לֹ רַעִים וְאוֹהֲבִים, שְׁעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת הָאוֹר הַנָּח וְהַזָּךְ
כַּנ"ל:

וְכָל מֵה שְׁמֵרָבָה לִתֵּן צְדָקָה לְיוֹתֵר אֲנָשִׁים, נִתְרַבָּה בְּיוֹתֵר בְּחִינַת הָאוֹר הַנָּח וְהַזָּךְ,
כִּי כְּשֵׁנוֹתֵן צְדָקָה לְאִישׁ אֶחָד, נִמְצָא שְׁקוֹנָה לֹ אוֹהֵב אֶחָד, וְאִזִּי נִתְדַבֵּק רוּחוֹ
בְּרוּחוֹ וְנַעֲשֶׂה שְׁטַח קָטָן שֶׁל אוֹר הַנָּח וְהַזָּךְ^{קצ"ד}; וְכְשֵׁנוֹתֵן צְדָקָה לְשְׁנַי אֲנָשִׁים,
נַעֲשֶׂה שְׁטַח יוֹתֵר גְּדוֹל^{קצ"ה} שֶׁל אוֹר הַנָּח וְהַזָּךְ. וְכֵן כָּל מֵה שְׁמֵרָבָה לִתֵּן לְיוֹתֵר
אֲנָשִׁים, וְקוֹנָה לֹ רַעִים וְאוֹהֲבִים יוֹתֵר, בְּבְחִינַת "הוֹן יִסִּיף רַעִים רַבִּים", נִתְגַּדֵּל
וְנִתְרַבָּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר הַשְׁטַח שֶׁל הָאוֹר הַנָּח וְהַזָּךְ. וְעַל כֵּן הָעֵקֶר לִתֵּן צְדָקָה

תפלה יחד עם הקרבנות ולא שייך זבח בלבד וכמו שאמר דוד המלך, וכמו"כ בין אדם לחברו ודאי מוכרח דבורים טובים ולא סגי במעשה לבד, וכנפסק בשו"ע, ועוד שהעיקר תלוי בלשון כידוע שהחורבן כולו בא מלשה"ר כי הולך מיד ונחלק באויר ועושה שנהא וכו' ההיפך ממש מדבוריו הטובים של הצדיק, כי הלשון כמו חץ ממש יורה באויר והולך למרחקים, בפרט מלשני בסתר רעהו מכה רעהו בסתר עושה פגם גדול כי מחשיך גם אהבה המסותרת ודוק. וכן מי שאי אפשר לו לעשות צדקה בפועל יעשה צדקה בדבור כדברי השו"ע.

^{קצ"ד} נתדבק רוחו ברוחו ונעשה שטח קטן של אויר הנח והזך: וכל חיבור של שני חלקי אויר הוא סוד אתדבקות רוחא ברוחא דנשיקין, ונעשה ע"י צדקה, וגם כיון שמשפיע לחם לדל נמצא החיבור הוא באכילה והוא בפה מקום הנשיקין.

^{קצ"ה} נעשה שטח יותר גדול...: האויר והרוח נברא בעיקר בשביל האדם להיות לו רוח חיים, וחיבורי האוירים והרוחות כפי חיבורי האנשים. ועיקר הרוח רק בישראל כי רק להם יש רוח דקדושה רוח אלקים.

והרוח של כל הבריאה תלוי ברוחם של ישראל כי הם שורש הרצון של כל הבריאה, וככל שיש רוח טובה בישראל כך נעשה אויר טוב בבריאה ורוח טובה גם בין האומות בחצונות, כי הרי הממון הוא ג"כ דבר השוה עם כל האומות עובר לסוחר ולכן כשעושה שלום ע"י הממון נעשה שלום גם בעולם החצוני.

כי שבעים נפשות ישראל כנגד שבעים אומות, כפי הצדקה והשלום ואהבה בין ישראל כך נעשה חיבור בין שבעים אומות לגייר גרים להעלות כל הנצוצין בבחינת מזבח ואכילה להשלים ההתפארות הקדוש שבינו ובין בני ישראל ותיקון העולם העלאת כל האהבות והיראות הנפולות. וזה עיקר העבודה בגלות שנעשה פיזור בין ישראל, שכפי שיחזיקו עצמם בשלום כך יבררו הבירורים מהגוים שלא גלו אלא שיתוספו גרים, ובזכות הצדקה והשלום וביטול שנאת חנם תבוא הגאולה ויבנה בהמ"ק במהרה שבו הקרבנות ובו הפאר והיראה ותוכו רצוף אהבה.

לְצַדִּיקִים אֲמֵתִים וְלַעֲנִיִּים הַגּוֹנִים^{קצו}, שְׁכָלוּלִים מִכַּמָּה נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי בָּזָה הוּא מִגְדִּיל מְאֹד הַשְּׁטַח שֶׁל הָאֹיִר הַנֶּחַח וְהַזָּךְ כִּנ"ל, כִּי בְצַדִּיקָה שְׁנוֹתָן לָהֶם לְבַד הוּא קוֹנֶה לוֹ רַעִים רַבִּים מְאֹד, כִּי הֵם כְּלוּלִים מֵהֶרְבֵּה נַפְשׁוֹת^{קצז}, שְׁעַל יְדֵי זֶה מֵתְרַבֶּה בְּיֹתֵר בְּחִינַת הָאֹיִר הַנֶּחַח וְהַזָּךְ כִּנ"ל:

וְאִזִּי כְּשֶׁהָאֹיִר נֶחַח וְזָךְ, אִזִּי כְּשֶׁמְדַבֵּר זֶה שְׁיִכּוֹל לְדַבֵּר דְּבוּר הַיִּשְׂרָאֵלִי^{קצח}, הֵינּוּ דְּבוּר הַקְּדוּשׁ, אִזִּי זֶה הַדְּבוּר נִכְתָּב וְנִחְקָק בְּהָאֹיִר^{קצט}, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים מ"ה): "לְשׁוֹנֵי עֵט

^{קצו} הַעִיֵּקֵר לִיתֵן צַדִּיקָה לְצַדִּיקִים אֲמֵתִים וְלַעֲנִיִּים הַגּוֹנִים: צַדִּיקָה וְצַדִּיק עֵנִין אַחַד כִּנ"ל וַיְדוּעַ שֶׁהַעֲנִי הוּא מֵדַת צַדִּיק יְסוּד עוֹלָם הַנִּקְרָא עֲנִי כִּי בְעוֹלָם הַזֶּה הוּא סוֹבֵל עוֹנֵי וַיְסוּרִים כִּי כְבוֹד ה' בְּשַׁפְלוּת, כִּי עֲבוּדָתוֹ לַחֲבֵר תִּפְאָרֶת וּמַלְכוּת דֵּהֵינּוּ לְבַרֵּר כָּל הַבִּירוּרִים שֶׁל הַבְּרִיאָה שֶׁנִּפְלַ מַלְכוּתוֹ יֵת' בַּגְּלוּת וְהוּא יוֹרֵד וּמַעֲלָה אֶת הַכֹּל כְּשֶׁמַּחֲפֵשׁ הַטוֹב בְּכָל מַקוּמוֹת הַנְּמוּכִים וְחֲשׂוּכִים וּמַעֲלָה וּמַחֲבֵר אוֹתָם אֶל הַתִּפְאָרֶת שֶׁל הַקַּב"ה שֶׁמִּתְפָּאֵר בְּיִשְׂרָאֵל וְהוֹלֵךְ וּמִתְגַּלֶּה בְּסוּד גְּלוּי מַלְכוּתוֹ. לִכֵּן הוּא עֲנִי שְׁצַרִּיכִים הַעֲשִׂירִים תְּמִיד לִתֵּת לוֹ צַדִּיקָה לְהַעֲלוֹת הַעֲשִׂיָּה אֶל הַצַּדִּיק וְהוּא מַעֲלָה אוֹתוֹ עַד מַחֲשֵׁבָה הַעֲלִיּוֹנָה וְרִצּוֹן הַעֲלִיּוֹן וּמִמְשִׁיךְ תּוֹרָה חֲכַמַת ה' וְאֶהְבֵּת ה'.

^{קצז} כִּי הֵם כְּלוּלִים מֵהֶרְבֵּה נַפְשׁוֹת: כִּמָּה שֶׁהוּא יוֹתֵר מֵדַת צַדִּיק הוּא כּוֹלֵל יוֹתֵר נַפְשׁוֹת כִּי הַצַּדִּיק מִשְׁפִּיעַ לְכָל הַנַּפְשׁוֹת וְהוּא שֶׁרֶשֶׁם, וְלִכֵּן הוּא מִמְשִׁיךְ מֵהַמַּחֲשֵׁבָה הַעֲלִיּוֹנָה וְהַתּוֹרָה אֶת הַנִּשְׁמוֹת עַד לְמַטָּה שֶׁמִּגְלָה הַהִתְפָּאָרוֹת בְּגוֹפֶם וּמֵאִיר לְיִשְׂרָאֵל, וְכָל שֶׁהוּא יוֹתֵר מִשְׁפִּיעַ לְרַבִּים הוּא עוֹשֶׂה שְׁטַח גָּדוֹל יוֹתֵר

וְהֵנָּה אֵין גּוֹדֵל הַשְּׁלוֹם תְּלוּי בְּרַבּוּי הַמִּמּוֹן שְׁנוֹתָן אֲלֵא בְּרַבּוּי הַמַּקְבָּלִים, כִּי עִיֵּקֵר הַמִּשְׁפִּיעַ שְׁלוֹם הוּא הַעֲנִי שֶׁמִּמֶּנּוּ בָּאָה הַבְּרַכָּה, כְּמוֹ קֶרֶבֶן שֶׁהַעִיֵּקֵר הוּא מִקְבֵּל הַקֶּרֶבֶן, וְכִפִּי רַבּוּי הַרְצוֹנוֹת הַמִּתְרַצִּים מֵהַקֶּרֶבֶן הַזֶּה - וְכִגּוֹן אִישׁ כְּלָלִי שֶׁרְצוֹנוֹ כּוֹלֵל הַרְבֵּה רְצוֹנוֹת, כֵּךְ נַעֲשֶׂה גַם בְּאֹיִר הָעוֹלָם רַבּוּי שְׁטַח אֹיִר זָךְ, אֹיִר שֶׁל חִיבוּר רְצוֹן וְאֶהְבָּה.

כְּתִיב וְהִיא מַעֲשֶׂה הַצַּדִּיקָה שְׁלוֹם, הוּא מֵדַת צַדִּיק יְסוּד עוֹלָם הַעוֹשֶׂה שְׁלוֹם וְחִיבוּר בֵּין הַכֹּל, וְהוּא מִשְׁלִים אֶת הַמַּזְבַּח בְּסוּד שְׁלוֹם מַעֲלָה וּמַטָּה שְׁלוֹם נִשְׁמָה וְגוֹף וְכו', וְהַעִיֵּקֵר שְׁלוֹם בֵּין הַקַּב"ה וְהַנְּבִרָאִים מִשְׁנֵי הַצַּדִּדִּים שֶׁמִּלְמַד זְכוּת לְפָנָיו ה' וּמַעוֹרֵר גַּם אֶת יִשְׂרָאֵל לְדַעַת יִקַּר מַעֲלָתָם וְכֵךְ עוֹשֶׂה שְׁלוֹם כְּאֶהְרֵן הַכֹּהֵן בְּעֲבוּדָתוֹ.

חֲלֵק ב - הַכְּתָב

^{קצח} זֶה שְׁיִכּוֹל לְדַבֵּר דְּבוּר הַיִּשְׂרָאֵלִי: הַדִּיבּוּר הוּא חֲכָמָה, רַק אָדָם יִכּוֹל לְדַבֵּר כִּי יֵשׁ לוֹ דַּעַת לְהַרְכִּיב אוֹתוֹת וְלִהְלַבֵּשׁ בָּהֶם כּוֹוֹנָה, וְלִכֵּן בְּעֵרְכֵין דְּבוּר אֲמֵתִי נַחֲשֵׁב רַק מִי שֵׁישׁ לוֹ חֲכָמָה וְדַעַת אֲמֵתִי בְּתוֹרָה, רַק יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּמַחֲשֵׁבָה וְאֶתֶם קְרוּיִים אָדָם.

^{קצט} נִכְתָּב וְנִחְקָק בְּהָאֹיִר: כִּי כָל דְּבוּר נִשְׂאָר בְּעוֹלָם מִצִּיּאוֹת קִיּוּמָה אֲלֵא שֶׁנַּעֲלָם וּמִתְגַּלֶּה רַק אֲצֵל הַשׁוֹמֵעַ אוֹ בְּכַתָּב. וְכַשִּׁישׁ כָּלִים רְאוּיִים לְקַבֵּל אֶת הַדְּבוּר דֵּהֵינּוּ שֶׁהָאֹיִרִים מַחֲבֹרִים וּמוֹכְנִים כָּל אַחַד לְקַבֵּל הַכָּאֵת חֲבִירוֹ אִזִּי נַעֲשֶׂה כְּתִיבָה וְחִקִּיקָה. כְּתִיבָה נִדְבַק מִבְּחוּץ וְחִקִּיקָה עוֹשֶׂה רוּשֶׁם בְּגוֹפוֹ מִמֶּשׁ. וְאִמְרוּ רַז"ל בְּלוּחוֹת הַבְּרִית שֶׁכָּל דִּיבּוּר שִׁיצָא

סוֹפֵר מְהִירָא^א, וְאֵזִי הוֹלֵךְ הַדְּבוּר וְנִשְׁמָע לְמִרְחוֹק, בְּבַחֲיִנַת (אֶסְתֵּר ט): "וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ
בְּכָל הַמְּדִינוֹת^ב", כִּי מִחֲמַת שְׁהָאֹיִר נַח וְזָךְ, יְכוּלִים לְשָׁמַע לְמִרְחוֹק, וְאֵזִי זֶה
הַדְּבוּר נִכְתָּב בְּסִפְרֵיהֶם שֶׁל הָעַפְרָיִם, מְדִינָה וּמְדִינָה כְּכַתְּבָהּ^ג, וְאֵזִי מוֹצְאִים

מפי הגבורה נחקק בלוחות.

^א ספרים: האופן שאדם מתפאר הוא בדבור ובלבוש, הוא שמו ותפארתו, ויש עוד אופן
שהוא ספר שנקרא ג"כ שם (עי' ח"ב לב) ויש בו חסרון שהוא רחוק יותר מהאדם אבל מצד שני
יש בו מעלה שאפשר למצוא תפארתו גם מרחוק, וכו'. כי כל מלכות פרס באה ע"י כתב
שיצאה יד וכתבה וכו'. פרס אותיות ספר - כי שם נעשה חידוש ספרי המגלה.

^א לשוני עט סופר מהיר: הלשון הוא עט הכותב ספרים במהירות, אלא שאצל אומות
העולם אין נעשה כלום מדבורם כי אינו נחשב דבור. רק אצל ישראל שדבריהם הוא דבר
ה', נעשה מציאות בעולם, וכפי זכות ומנוחת האויר כך מתפשט יותר בעולם.

ובדור הזה שנתגלה בעולם הגשמי איך הדבורים נמצאים באויר העולם ונשמעים ונראים
בזמן אחד מסוף העולם ועד סופו, מובן מאד איך כל דבור מתפשט בכל העולם, אבל צריך
אויר זך כדי שיכנס הרוחני וילך עד מקום הגשמי ויתלבש אצלו כדי שיקבל את הדברים
ויתקרב אל הקדושה.

ועי"ש בפסוק בתהלים איך כל המזמור מכוון לענינו, כגון אומר אני מעשי למלך מעשה
ישראל נאמר למלך עליון ותחתון לגלות תפארתו ומלכותו בעולם, וזהו יפיפית יופי ישראל
וכן הודך והדרך וכו' וכן חציך שנונים חצי דבורי הצדיק עמים תחתיך יפלו שפול כל הרע
ע"י דבורי הצדיק שמגלה היופי וההדר של ישראל, ויתאו המלך יפיך וכו' מגלה להבת היא
כנס"י יופיה, וכן מדבר אל גרים ומעורר הטוב שבהם, עד על כן עמים יהודוך לעולם ועד.

ברית לשון הוא בחינת צדיק, וכח הלשון הוא לגלות ולפאר שם ה' בכל מקום כי הוא הכלי
שבו מתפשט הצדיק, וז"ש משובח ומפואר בלשון חסידיו ועבדיו.

^ב ושמעו הולך בכל המדינות: ע"י מרדכי הצדיק נתפרסם התפארות ישראל בכל העולם
ונפל פחדם על כל העמים ועמי הארץ מתיהדים.

ומדינות לשון מדנים כל המריבות ושנאות שבין העמים, בכולם נשמע הקול ונעשה שלום
עם ישראל כי הצדיק דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו. וכן מדין לשון שנאה ומדון
משם וישמע יתרו וכו'.

והצדיק נקרא כל יש לו כח לכלול כל המדינות כל סוגי חלקי העולם לגלות תפארת ישראל
הגנוז בכולם כי ישראל שורש הבריאה כנ"ל באריכות.

^ג מדינה ומדינה ככתבה: כי מטרת הכתיבה כדי שיתלבש לעיניהם המגושמים של הגוים
כל אחד לפי גשמיותו הנפרדת כנ"ל. ובאמת אין שייך כלל שלום ואהבה בין הגוים כי הם
במהותם נפרדים כל אחד להנאתו, רק בישראל שייך שלום כי מאוחדים בנפשותם. לכן
אצל הגוים מוכרח להתפרד לשבעים לשון וכתב שונה.

הַעֲכוּ"ם בְּסִפְרֵיהֶם הִפְךְ אֱמוּנָתָם¹¹, כְּמוֹ שְׂמָצִינוּ כִּמְה גְרִים שְׁנַתְּגִירוּ מִחֶמֶת זֶה, מִחֶמֶת שְׂמָצִאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הִפְךְ אֱמוּנָתָם. וּמֵאֵין בָּא זֹאת, שְׂיִמְצָאוּ עֵתָה מֶה שֶׁהוּא מִתְּנַגֵּד לְאֱמוּנָתָם? אֵךְ זֶה בָּא עַל יְדֵי הַדְּבֹר שֶׁל הַצְּדִיק, שְׁנַחֲקֵק וְנִכְתָּב בְּהֶאֱוִיר, בְּבַחֲיַנֵּת "לְשׁוֹנֵי עֵט סוֹפֵר מְהִיר", וְהֶאֱוִיר הִזָּה זָךְ וְנָח עַל יְדֵי בַחֲיַנֵּת "הוֹן יְסִיף רַעִים רַבִּים", עַד שֶׁהִלֵּךְ הַדְּבֹר, בְּבַחֲיַנֵּת "וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכֹל הַמְּדִינוֹת", וְנַחֲקֵק וְנִכְתָּב שֵׁם בְּסִפְרֵיהֶם, וְעַל יְדֵי בַחֲיַנֵּת זֹאת מְצָאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הִפְךְ אֱמוּנָתָם וְעַל יְדֵי זֶה נִתְּגִירוּ, כְּמוֹ שְׂמָסְפְּרִין מִכֶּמֶה גְרִים שְׁנַתְּגִירוּ עַל יְדֵי זֶה, עַל יְדֵי שְׂמָצָאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הִפְךְ אֱמוּנָתָם, וְכֹל זֶה נִמְשָׁךְ מִבַּחֲיַנֵּת הַנִּלְכָּן לְכַל:

וְזֶה בַּחֲיַנֵּת (אֶסְתֵּר ו'): "וַיִּמְצָא כְּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מְרַדְכֵי" מְרַדְכֵי הוּא בַּחֲיַנֵּת הַכְּפִירָה בְּעֲבוּדָה זָרָה, כְּמוֹ שְׂכְּתוּב: "אִישׁ יְהוּדִי"¹², כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה (מְגִלָּה י"ג): כָּל הַכּוֹפֵר בְּעֲכוּ"ם נִקְרָא יְהוּדִי". הֵינּוּ שְׁהַדְּבוּרִים שֶׁהִגִּיד מְרַדְכֵי, שֶׁהֵם

¹¹ מוֹצֵאִים בְּסִפְרֵיהֶם הִפְךְ אֱמוּנָתָם: אֱמוּנוֹת הַגּוֹיִם הֵם הַמְעֲלִימִים אֶת הָאֵמֶת, הֵם הִפְךְ הַחֲכָמָה הָאֵמֶתִית, וְיִשְׂרָאֵל מְדַבֵּר רַק אֵמֶת מְגִלָּה חֲכָמָה הָאֵמֶתִית וְסוֹתֵר אֶת אֱמוּנוֹתֵיהֶם הַטְּפֹלוֹת. וְדַע שֶׁלְכֹל הָאוֹמוֹת יֵשׁ אֱמוּנָה כִּי בִמְקוֹם שֶׁהַשְּׂכֵל מִסְתֵּיִם מִתְּחִיל הָאֱמוּנָה וְכִיוֹן שֵׁשׁ גְּבוּל לְשֵׁכֵל הָאֲנוּשִׁי עַל כֵּן מִשֵּׁם וְלִהְלֹךְ יֵשׁ לֵהֵם אֱמוּנוֹת כּוֹזְבוֹת וּמִסְתִּיר הַשּׁוֹרֵשׁ הָאֵמֶתִי שֶׁלֵהֵם. וְהֵנָּה אֱמוּנָה הוּא בִמְקוֹם שֶׁאֵדָם אֵינוֹ רוֹאֵה בְעֵינָיו, וְהֵנָּה לְשִׁמוּעַ אֱמוּנָת יִשְׂרָאֵל אֵינָם יְכוּלִים כִּי אֵינָם רוֹאִים בְעֵינֵיהֶם, אֲבָל כִּיוֹן שֶׁנִּכְתָּב בְּסִפְרָה הוּא נִרְאֵה מִמֶּשׁ לְעֵין וְנִמְצָא לְגַבִּיהֶם מַעֲלָה שֶׁנִּתְעַלָּה מִשְׁמִיעָה לְרֵאִיָּה.

אֲבָל הוּא רַחוּק לְגַמְרֵי מִהֲרֵאִיָּה הָאֵמֶתִית שֶׁל אֹרֶךְ הַצְּדִיק שֶׁמְגַלָּה לְעֵינֵים אֶת אֹרֶךְ תְּפֹאֶרֶת וּמִלְכוּת אֶהְבָּה וִירָאָה, כִּי כֹאֵן נִתְלַבֵּשׁ בְּרֵאִיָּה נִמּוּכָה מְאֹד. כִּי כֹל סִפְרָה אֵינוֹ רֵאִית עֵצֶם הַדְּבֹר רַק רֵאִית אוֹתוֹת הַמִּסְמָנִים עַל הָעֵצֶם, אֲבָל מִצַּד אֶחָד הוּא עֵדִיף אֲפִילוֹ מִשְׁמִיעָה כִּיוֹן שֶׁמִּתְלַבֵּשׁ בְּרֵאִיָּה וְלִכֵּן מוֹעִיל לְאוֹמוֹת שְׂרוּאִים וּמוֹצֵאִים מֶה שֶׁנִּעְלָם מִהַשְּׂכֵל שֶׁל הַגּוֹי, לֹא שֶׁמוֹצֵאִים בְּסִפְרֵיהֶם תּוֹרָה אֲלֵא מוֹצֵאִים אֵיזָה דְבַר שֶׁסוֹתֵר אֶת הָאֱמוּנָה וּמִרְאֵה שְׂקִירִים וְסִתִּירוֹת מְנִיָּה וּבִיָּה, וּמִבִּינֵים שֶׁהוּא שְׂקֵר, וְאִזּוֹ מִבִּינֵים שֵׁשׁ אֵיזָה אֵמֶת שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים וּבֵאִים וּמִתְגִּירִים.

¹² אִישׁ יְהוּדִי: הַמֵּן עֲשָׂה עֲצֻמוֹ עֲבוּדָה זָרָה וְהוּא תֹאֵת מִמּוֹן כִּי נִמְכְּרָנוּ אֲנִי וְעַמִּי לְעֲבוּ"ז שֶׁל מִמּוֹן דִּיקָא, וְנִגְדָה זֶה אִישׁ יְהוּדִי כּוֹפֵר בְּע"ז וּמֵאֵמִין רַק בְּה' שֶׁהַכֹּל בְּרִצּוֹנוֹ וְתִפְאֶרְתּוֹ לְבַד וְכו'. לְשׁוֹן הוֹד שְׁנוֹתֵן הוֹד וְהִדֵּר לְמִלְכוּתוֹ יֵת'. וְהוּא מְגַלָּה שֵׁם הוֹי"ה כִּי אוֹתוֹת יְהוּדִי הוּא שֵׁם הוֹי"ה כִּי ד' י' הֵם ה' בִּיחָד. כִּי כֹל הָעוֹלָמוֹת נִתְהוּוּ ע"י יִשְׂרָאֵל לִכֵּן הוּא שׁוֹרֵשׁ הַהוֹיָה.

וּמִרְדְּכֵי הִיָּה מְדַבֵּר דְּבוּרֵי אֱמוּנָה כִּי הִגִּיד לֵהֵם אֲשֶׁר הוּא יְהוּדִי שֶׁזֶה אֱמוּנָה שִׁיְהוּדִי אֵינוֹ מִשְׁתַּחֲוֶה לְגוֹי, וְדְבוּרִים אֵלוֹ נִתְפַּשְׁטוּ בְּעוֹלָם וְעָשׂוּ גְרִים רַבִּים עַד כַּדִּי שְׂרַבִּים מִעַמִּי הָאָרֶץ מִתִּיהָדִים מוֹדִים לְאֱמוּנָה הַק' וְעוֹזְבִים ע"ז לְקִרְוֵא בְשֵׁם ה'.

¹³ יְהוּדִי: כְּתִיב יְהוּדִי וְלֹא יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל הוּא בְּגִלוּי הַהִתְפַּאֲרוֹת בְּדֶרֶךְ שְׂרָרָה אֲלֵקִית, אֲבָל כְּשֶׁנִּעְלָם מִלְכוּת ה' בְּעוֹלָם וְגוֹבֵר מִלְכוּת הַגּוֹיִם מְדוּבֵר ע"פ מִשֵּׁם יְהוּדִי שֶׁהוּא מוֹדָה וּמֵאֵמִין

דְּבוּרִים שֶׁל כְּפִירַת עֶכו"ם, הֵם נִכְתָּבִים בְּהֶאָוִיר, עַד שֶׁנִּמְצָא כְּתוּב בְּסִפְרֵיהֶם כַּנִּ"ל. וְזֶהוּ: "וַיִּמְצָא כְּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מְרֻדְכִי"¹⁷, שֶׁהַדְּבוּרִים אֲשֶׁר הִגִּיד מְרֻדְכִי"¹⁸, שֶׁהֵם דְּבוּרֵי אֱמוּנָה שֶׁל הַצְּדִיק הָאֱמֵת, נִמְצָא כְּתוּב בְּסִפְרֵיהֶם, כִּי הַדְּבוּר שֶׁל הַצְּדִיק¹⁹

מודים מכלל דפליגי אע"פ שאינו משיג בדעתו שזה מדרגת ישראל שמשיג את ההתפארות.

¹⁷ וַיִּמְצָא כְּתוּב: "ל קצת דכל המעשה במגלה היה סתירת אמונתם כי היו סתירות בין האגרות וזה גרם הכנעת דעת המן, וכן בדברי המן נמצאו סתירות וזה גרם מפלתו.

והנה כל הפסקת בנין בית המקדש וביטול עבודת הקרבנות היה ע"י כתב שטנה שכתבו בני המן שקרים נגד ישראל ואמונות כוזבות, כי לשון הרע הוא מדת המן ממש נגד לשון טוב של הצדיק, וממש על זה סובב כל ענין מגלת אסתר על כתיבה וספר וכו' בין ישראל לעמים וכו'. ובמגלת אסתר אין מבואר כלל איך נבנה המזבח ולא שום דבר של עבודת ה' ואפילו לא נזכר שם ה', וכתבו המפרשים הטעם שנכתב בדתי פרס ומדי, כי כל מגלת אסתר הוא סוד הכתב הנכתב בספרי הגוים היפך אמונתם, כי כל נס פורים היה היפך האמונה שראה המן במזלות ואצטגננות שמזלו גובר לאבד את ישראל ונהפך ונשדד מערכת המזלות לטובת ישראל.

כי מגלת אסתר הוא לגלות ההסתרה כשהיו כלל ישראל כבושים בין הגוים מפוזרים ומפורדים בלי אחדות עד שכמעט נכבש הטוב לגמרי בין הגוים בתוך עולם הגשמי, כי כל ההתפארות והיקר נפל לקלי' ואפילו כלי המקדש נפלו לגמרי וכו' ונהנו מסעודתו וכו' הכל נפל [והשתחוו לצלם שכולל מלכויות האומות כסף וזהב וכו' עבודות זרות כולם כלולים בזה], לכן הוצרך התיקון של הכתב שיכתב בתוך ספרי הגוים ושם דוקא בתוך ההעלם וההסתר יתגלה מעלת ישראל שקדמו למחשבה תחלה וכו' כדלקמן, ומגלה איך זר כל הכבוד והיקר לישראל אשר המלך חפץ ביקרו, ובזה הלבישו מרדכי ואסתר כל סודות היקר והתפארת של הקב"ה המלך וכל אור האהבה והיראה הכל מלובש כאילו מדובר מהמלך הגוי וכך נתלבש הכל למטה ועי"ז מתעורר הטוב וחוזר וכו'.

¹⁸ אֲשֶׁר הִגִּיד מְרֻדְכִי: אֲשֶׁר דָּבַר טוֹב עַל הַמֶּלֶךְ כְּאִילוֹ עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּין הַגּוֹיִם כִּי הָרִי מֶלֶךְ עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּין הַמְּדִינּוֹת, וּבְאֵמַת דָּבַר טוֹב עַל הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן כִּי גִלָּה הַטוֹב שֶׁל הַקַּב"ה הָאוֹהֵב עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל גַּם בְּגוֹדֵל שְׁפִלוֹתָם. כִּי זַעַק זַעֲקָה וְכוּ' שְׁעִדִּיין יֵשׁ תְּקוּהָ וְכוּ' לְעוֹרֵר מֵהַשִּׁנָּה.

ואמרו במגילה שמרדכי היה יודע כל שבעים לשון, אבל הוסיפו בגמרא (מנחות סה.) החידוש של מרדכי שהיה בולל לשונות ודורש היינו שלקח כל פירודי הלשונות של בבל דור הפלגה ובלל את כולם כמו שהיה לו כח של דובר שלום לכל זרעו בישראל. וזה התיקון לכל גלות בבל שמרדכי גלה עם יכניה למקום שנבללו כל האומות ע"י נבוכדנאצר וכו' עכשיו ע"י מרדכי נעשו הבירורים מכל זה לחכמת התורה הק' שיש בה שבעים פנים וכו'.

¹⁹ דְּבוּרֵי אֱמוּנָה שֶׁל הַצְּדִיק הָאֱמֵת: הַצְּדִיק מִגִּלָּה אֶת הָאֵמֶת, וּבִמְקוֹם שֶׁנֶּעֱלַם הָאֵמֶת צְרִיךְ אֱמוּנָה, וְהָרִי אֵינִי יוֹדְעִים בְּמָה לְהֵאֱמִין, אֲבָל הַצְּדִיק מוֹדִיעַ וּמְאִיר אֶת הָאֵמֶת בְּמָה לְהֵאֱמִין,

הַלֵּךְ לְמַרְחֹק עַד שֶׁנִּכְתַּב וְנִחַקְק שָׁם בְּסִפְרֵיהֶם, שְׁעַל יְדֵי זֶה נִמְצָא בְּסִפְרֵיהֶם הַפֶּךָ
אֲמוּנָתָם, כִּי נִמְצָא בְּסִפְרֵיהֶם הַדְּבוּרִים קְדוּשִׁים אֲשֶׁר הִגִּיד מְרַדְּכִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת
הַצְּדִיק כַּנִּל, וְזֶהוּ: "וַיִּמְצָא כְּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מְרַדְּכִי" כַּנִּל. וְאֵזִי כְּשֶׁבָּאִים אֵלָיו
הַעֲכוּ"ם וּמוֹצְאִים"י שָׁם הַפֶּךָ אֲמוּנָתָם, מִזֶּה נַעֲשִׂים גְּרִים, בְּבַחֲיַנַּת (אֲסִתֵּר ח): "וְרַבִּים
מַעֲמֵי הָאָרֶץ מִתִּיהָדִים":

ועיקר האמונה בין אומות העולם, כי ישראל יש להם כבר התורה כי כבר מצאו את
הרצונות של הבריאה ומצאו שהם השרשים, אבל בין האומות עדיין הוא נעלם וצריך
אמונה. (עיי' תורה ז' שלקבל אמת ואמונה הוא רק מהצדיק).

י' כשבאים אלו העכו"ם וכו' ומוצאים: נמצא שכדי לקרב את האומות מוכרח כתיבה דוקא,
וכן רואים שבמתן תורה לא נתקרב האומות אבל בכניסה לא"י צוה ה' לבנות מזבח
ולכתוב עליו התורה בשבעים לשון כדי שיוכלו האומות ללמוד, וראה שבכתיבה זו דיקא
נעשה תיקון המזבח ומיד יכלו להקריב והנה ראה זה פלא בדיוק בשכם מקום המזבח
הראשון של אברהם ויעקב ומקום המחלוקת ומקום יוסף, שם הר גרזים והר עיבל ושם
צריכים לבוא כל האומות לעבדו שכם אחד.

התורה שבכתב ובע"פ

ה' נתן התורה לישראל בכתב ובע"פ, כי צריך שמיעה וקריאה, וחלק התורה שבשמיעה
תלוי בשלום ואהבה בין ישראל, כי בזה תלוי התשבע"פ, ותלוי בצדקה בפרט לת"ח
וצדיקים. ותורה שבכתב הוא בחינת ראייה ששם נתגלה ונראה ממש אור הצדיק, והלוחות
גנוזים בארון בקה"ק ואינם נראים כי תמיד הוא מכוסה ורק הצדיק מגלה אורו ואינו מגולה
תמיד כי דרכו שמתגלה ומתכסה ולכן רק בהוצאת ספר תורה מתגלה אבל אצל המלך גלוי
תמיד כי צריך ספר תורה עמו בכל מצב כיון שהוא מלך צריך לראות תמיד מלכות ה' שלא
יתגאה רק ידע שהוא מרכבה למלכותו ית'. וכן גם המלך עצמו אינו מתראה תמיד להעם
רק לעתים מזומנים כמו יום גנוסיה, כמו ספר תורה שאינו מתגלה תמיד.

אבל תושבע"פ נמצא תמיד כי גם כשאין ראית האור בפועל יש עכ"פ שמיעת האוזן
ומחשבה ודבור. ומטרת הראיה כדי שיתגלה גם בחוץ בגוף בבחינת התפארות. וגם התורה
שבכתב מחבר את כל ישראל כי כל אחד אות בתורה ומוכרח כולם יחד דוקא.

וכתוב על עור בהמה, כי צריך לרדת להתלבש בלבוש גשמי לבוש בהמיות, וזה ההבדל בין
דבור לכתיבה, דבור הוא ברוחניות בשכל אבל כתיבה יורד אל הגוף בבחינת הבהמיות, עור
ולבוש, כידוע אור ועור. וכדנתבאר בשופר שהוא קרן בהמה שדרכו ניתנה תורה. והכתב
הוא שחור על גבי לבן כי האותיות כמו בחינת המעשה והלבן כמו בחינת המחשבה
והמעשה עולה ומצטייר במחשבה העליונה. ומגלת אסתר צריך כתיבה כספר תורה כי בא
להאיר האור ולגלותו בתוך ההסתר, לעורר ולהזכיר הטוב.

ובקריאת התורה או קריאת המגלה (וכל הלכות קריה"ת נאמרו במס' מגלה) מתחבר דיבור וכתיבה
ומתפשט אור הצדיק להחקק בכל אחד.

אות ו

[ו] אַךְ מֵאִין בְּאִי"א, שְׂאֵלוֹ דִּיקָא רִיב יִמְצָאוּ בְּסִפְרֵיהֶם הַפֶּךְ אֲמוּנָתָם וַיַּחְזְרוּ וַיִּכְפְּרוּ אֲמוּנַת יִשְׂרָאֵל, וְהָאֲחֵרִים רִיב אֵינָם מוֹצְאִים כְּלָל רִיב וְנִשְׁאָרִים בְּאֲמוּנָתָם. אַךְ דַּע, שְׂזָה מִחֲמַת בְּחִינַת הַטּוֹב הַכְּבוֹשׁ תַּחַת יָדָם רִטו', הֵינּוּ בְּחִינַת חֶלְקֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל רִטז

רִיא אך מאין בא...: דכיון שנפל פחדם על כל העמים מדוע לא נתגיירו כולם מחמת הפחד, והנה לעיל מבואר שבגלוי ההתפארות נופל פחד על כולם, ואח"כ המלך מראה אהבתו ונותן מתנות, ונתבאר שהאהבה היא רק לישראל. והנה היראה נופלת על כל הגוים ועל כל הברואים, אבל האהבה אינה נתנת אלא למי ששרשו בקדושת ישראל שיש לו חלק בהיחוד והאהבה, אלא שגם בין הגוים יש נצוצות מקדושת ישראל, והם מתקרבים ובאים ומשלימים המזבח.

רִיב שאלו דיקא: יש סבה מיוחדת בכל גר שנתגייר מדוע זכה הוא להכלל בהתפארות של ה'.

רִיג ימצאו בספריהם הפך... והאחרים...: לעיל אמר שהצדיק מחפש ומוצא ההתפארות והרצונות וכאן הגוים מוצאים ג"כ, אבל האחרים אינם מוצאים ונשאר מכוסה אצלם והאמת נעדרת ועובדים אלהים אחרים עדיין עד לעתיד לבוא במהרה אמן.

רִיד אינם מוצאים כלל: אע"פ שהיה אויר הנח והזך אינם מוצאים כלום בספריהם נגד אמונתם, כי רק מי שיש בו נקודת צדיק יכול למצוא האמת, אבל בלי נקודת צדיק נשאר חשוך ואינו רואה בשום אופן את האמת, וכ"ש שאינו שומע. ורק כשיתגלה מלכות ה' בפועל בעולם אז יוכרח לעזוב אמונתו כי אז יראו האמת בעין, אבל כל זמן שהאמת אינה נראית בעין וצריך להבין דבר מתוך דבר אי אפשר לבוא לזה אלא ע"י כח צדיק (וכמבואר בתורה ז' שא"א לבוא לאמת ואמונה אלא ע"י עצות הצדיקים בלבד בחינת זרע אמת).

רִטו הטוב הכבוש אצלם: שמכוסה אצל הגוים טוב, ואין טוב אלא צדיק כמ"ש אמרו צדיק כי טוב, ועמך כולם צדיקים, שיש אצלם בהעלם גדול חלק נקודת ישראל והוא בלבד מוצא האמת, וכדנתבאר שלא שייך לגוי בעולם העשיה בקלי' למצוא דעת אלקים חכמה שלמעלה מכל הבריאה ואי אפשר להשיגה בשכל אנושי, רק חלק ישראל שבו יכול להשיג כי הוא בא ונמשך משם. ויוצא עתה שבאמת כל מה שנתבאר לעיל הוא לחלקי ישראל שנפלו בין הגוים ולא לגוים עצמם.

רִטז חלקי נשמות ישראל: יש להעיר, דלעיל נאמר לוקח נפשות, ואמר התדבקות הרוחות, וכאן אומר חלקי נשמות, והם ג' מדרגות נר"ן. וי"ל פשוט, שלגבי ממון מדבר מהנפש כי הממון הוא מדרגה הפחותה בחינת נוק' ונפש, ולגבי אהבה מדבר מהרוח שהוא מדת דכורא מדת אהבה וחיבור, ולגבי שכל והבנה שרואה בספר ושומע דברי הצדיק הזכיר נשמה שהוא בינה. והוא נפלא עד היכן מדויק לשונו הק'. וההתפארות היא בכל החלקים שבאדם.

הַכְּבוֹשׁ אֶצְלָם, כִּי כָּל הַטּוֹב הוּא רַק בְּחִינַת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל^{ר"ז}, הֵינּוּ כְּשֶׁמֶתְגַּבְּרִים
הַעֲכוּ"ם וְאֵינָם מְנִיחִים לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מְצוּוֹת^{ר"ח}, כְּמוֹ שֶׁהָיָה נִמְצָא שְׁגָזְרוּ שְׁלֹא
יִמּוּלוּ אֶת בְּנֵיהֶם וְשִׁיחֲלָלוּ אֶת הַשַּׁבָּת^{ר"ט} (עֵינן ראש השנה י"ט. בְּבֹא בְּתָרָא ס. מְעִילָה י"ז). נִמְצָא, שֶׁהַטּוֹב
שֶׁהָיָה יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת^{י"ב} הוּא כְּבוֹשׁ^{י"א} תַּחַת יָדָם. וְכֵן כְּשֶׁמוֹנְעִין אֶת יִשְׂרָאֵל
מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי גְרָמָא שְׁגוֹרְמִין, עַל יְדֵי הַמְּסִים וְאַרְנוֹנוֹת^{י"ב} שְׁמֵטִילִין

^{ר"ז} כל הטוב הוא רק בחינת נשמות ישראל: כל המציאות טובה הוא אלקות, וזה נמצא רק
בנשמות ישראל שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים חלק אלקות. וטוב נאמר בבריאת האור
בתחלת הבריאה שהתחיל להתגלות היופי וההארה, ומסתיים והנה טוב מאד לרבות אפילו
עד שכנגד הוא ג"כ טוב, היינו אומות העולם שהם אדם הבליעל סופו ותכליתו שיכנע אל
הקדושה והוא ג"כ טוב, כי רע נתהפך לריע ע"י הצדקה שמתקן והופך הכל לטוב בגיור
גרים, ועוד נאמר לא טוב היות וכו' שהטוב האמתי הוא רק בחיבור אחוה ורעות, כי זה
מדת צדיק גלוי והשפעת האור לזולתו, ולכן ברא ה' את העולם כי רצה להשפיע לישראל
טוב וזה נקרא אין מלך בלא עם שלא טוב היות לבדו בלי עם כי אז אינו נקרא מלך.

^{ר"ח} כשמתגברים העכו"ם ואינם מניחים לישראל לעשות מצוות: במדת גבורה ויראה
מגבירים גשמיות העולם, ומונעים מרצון ה' ואהבתו שהוא מדת צדיק המגלה אהבה ועושה
מצוות צדקה וכו'.

ויש ב' מיני גזירות, יש שגוזרים בכח לבטל מצוות, ויש שהתגברות המח גורם ממילא
לבטל, ולכן כל הירידות של ישראל הם רק מחמת האומות שגברו במחשבתם, כגון שראו
התפארות הגוים וחכמתם וכדו'.

^{ר"ט} שגזרו שלא ימולו את בניהם ושיחללו את השבת: מילה הוא ברית שלום צדיק, שהוא
עיקר קדושת הגוף, וחילול שבת הוא הגברת פירוד הבריאה והעלמת הרצון המנהיג את
הבריאה, והם עיקר הברית בינו ובין בני ישראל ומתקנאים בזה האומות.

^{י"ב} נמצא שהטוב שהיו ישראל צריכין לעשות: עשית טוב במעשה בפועל כי בעולם העשייה
גנוז כל הטוב כי ה' נתן את התורה לקיימה דוקא למטה בעולם הזה ונמצא שבכל דבר
מעשי שאפשר לקיים בו מצוה יש חלק טוב, וכיון שמנעו נמצא ממש כבשו חלק טוב
בעולם הזה שלא ימצאו הטוב שבו רק להיפך יהיה נאבד.

^{י"א} כבוש: י"ל רמז שבכבש עולים אל המזבח, שבו מעלים את הבריאה בסוד גרים, והכבש
הוא הדרך הכבושה לפני שבאים ומתגיירים. עוד י"ל שבהקרבת הכבשים מוציאים את
הטוב הכבוש וכדדרשו כבשים ללבושך דברים שהם כבשונו של עולם וכו'. וכבש לשון
כיבוס בגדים כי הצמר שבו מתכבס ונעשה לבוש כך מתנקה הלבוש העכור של הגוף
מלכלוכיו ומתעלה להיות לבוש מלכות למעלה. [או כשב אותיות כס'ב לשון כסוי].

^{י"ב} כשמונעין את ישראל מעבודת הש"י ע"י גרמא... מסים וארנוניות: ידוע משארז"ל
ונוגשיך צדקה, שגם זה נחשב לנו לצדקה, כי בזמן שהטוב מגולה וישראל במקומם אז

עליהם, וכן על ידי שמונעין טובות מישראל^{רכ}, שעל ידי כל זה נכבש הטוב תחת ידם, דהינו חלקי נשמות ישראל:

ובתחלה זה הטוב הכבוש אצלם זוכר^{כד} שבא ממקום קדוש ועליון מאד^{כה}, אך אחר כך הם מתגברין על זה הטוב וכובשים אותו תחת ידם, עד שנתפס ונקשר

ודאי הם נותנים לנו ואנו נותנים לתלמידי חכמים שבינינו כהנים ולויים, עד שכולם נותנים לכהן גדול וכך מתעלה העשיה למקור הטוב, אבל בזמן גלות שהטוב והפאר נפל ונכבש ביניהם צריך לתת להם מסים וכך ינתן להטוב הכבוש ביניהם ולבסוף ישוב הכל אל הקדושה בכפלי כפליים רווחים כי ממון ישראל בחי' צדקת צדיק עושה פירות הרבה וישבו ויעלו עי"ז נצוצות רבים וכבוד גדול לשם ה' באחרית הימים.

וז"ש וישם המלך אחשורוש מס על הארץ, דכיון דאכתי עבדי אחשורוש והטוב כבוש שם כי המגלה נכתבה בספריהם הוצרכו להעלות מסים אליהם. [ואח"כ נאמר בבנין בית שני שנפטרו ממס].

^{רכ} וכן ע"י שמונעין טובות מישראל: כי כל הנבראים חייבים לסייע לישראל עם ה' ובזה שמונעים טובות הם ממש כובשים חלקי נצוצי קדושה אצלם. וכל שכן כשהחריבו בהמ"ק הרי כבשו את כל הטוב של כל הקרבנות שהיינו יכולים להקריב כל הימים, ונכבשו אצלם טובות הרבה עד מאד, וכל זה מחמת שנאת חנם ואהבת ממון (כלשון הירושלמי) שגרם לפזר ולהפריד הרוחות הק' של ישראל ועי"ז גברו האומות ונתפזר הטוב לגמרי ונכבש אצלם. ועל זה מתפללים וקרב פזורנו שלבסוף יוכרחו לשלם הכל שבעתיים וכו' כי סוף סוף יושלם ההתפארות ויתעלה עד מאד.

^{כד} ובתחלה זה הטוב זוכר: הטוב הוא חלק נשמה ונשמה היא מח כנ"ל, ובתחלה זוכרת המחשבות כי עדיין רשום אצלה ובמשך הזמן נשכח כי אינו כתוב בספר להיות זכרון לתמיד.

^{כה} שבא ממקום קדוש ועליון מאד: כי כל חלק נשמה מישראל יהיה איזה שיהיה ויהיה מי שיהיה כל חלק של איזה מצוה ונקודה של עבודת ה', בא מהקב"ה מלמעלה למעלה כדלקמן. וכולל כל בני ישראל וחלקי נשמותיהם שנפלו בכל מיני נפילות, שהנפילות כולם רק מחמת התגברות הגוים אומות העולם שמחשיכים את אור הצדיק שבו אור ההתפארות וכו' עד ששוכח מעלתו ונופל לרצונות גשמיים ודעות ושכליות רעים וכו'.

אֶצְלָם רַכ"ו, עַד שֶׁהַטּוֹב בְּעֵצְמוֹ שׁוֹכַח מֵעֲלָתוֹ רַכ"ז. וְעַל יְדֵי הַדְּבֹר הַיִּשְׂרָאֵלִי, שִׁיּוּצֵא רַכ"ח
וְנִכְתָּב בְּסִפְרֵיהֶם כַּנִּל, אֲזִי זֶה הַטּוֹב הַכָּבוֹשׁ שֶׁם מוֹצֵא אוֹתוֹ בְּסִפְרֵיהֶם, דְּהֵינּוּ
שִׁמּוּצֵא שֶׁם הַפֶּךְ אֲמוֹנָתָם רַכ"ט, וְאֲזִי נִזְכָּר זֶה הַטּוֹב אֶת מֵעֲלָתוֹ, אִיךְ שֶׁבָּא מִמְּקוֹם
עֲלִיוֹן מֵאֲדָר"ל, דְּהֵינּוּ שֶׁהוּא חֶלְקֵי נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת נִבְרָאוּ
~~~~~

רַכ"ו עד שנתפס ונקשר אצלם: כמו יוסף הצדיק שנמכר לעבד וענו בכבל רגלו בתפיסה.

רַכ"ז עד שהטוב בעצמו שוכח מעלתו: לא רק שהגוים אינם יודעים מעלתו, ועכ"פ שכחו זה
מכבר כמו פרעה אשר לא ידע את יוסף שיש מפרשים שעשה עצמו כלא ידע, אלא אפילו
נשמות ישראל עצמם שוכחים מעלתם. וזה גלות נורא שחלק אלקי ממעל שוכח מעלתו
ומזלזל בעצמו ח"ו וזה נקרא שהקב"ה יורד ביחד עם ישראל בגלות כמבואר בהושענות
כהושעת אלים בלוד עמך וכו' עי"ש. וזה סבת כל החטאים והנפילות, וסבת כל המחלוקות
ולשה"ר כיון ששכח גודל מעלת ישראל.

רַכ"ח וע"י הדבור הישראלי שיוצא: דבור יש בו כח להזכיר לישראל מי הוא וזהו דבור ישראלי
שמגלה מהות "ישראל" לי ראש וכו' שנקרא בשמו של הקב"ה וכו'. אך תמיד היה כבוש בין
העמים ולא שמע אותו, ועכשיו יוצא הדבור ומגיע למקומות נמוכים בזכות הצדקה.

רַכ"ט ואז מוצא בספריהם היפך אמונתם: היינו בתוך ספורי דברים של הגוים ושל הרחוקים
מהקדושה מוצא היפך אמונתם שהוא בנקודה שהשכל אינו מבין כנ"ל ושם רק נשמת
ישראל יכול להשיג והוא נקודת מחשבה עליונה שקודם לבריאה לגמרי וזה מזכיר לנשמה
גודל מעלתה כי אע"פ ששכלו הגשמי אינו מרגיש זאת רק סתם רואה שקר באמונתם -
הנשמה האלקית שבתוכו נזכרת, כי מתוך השקר וסתירת האמונה הכזבית מתחיל
להתעורר לעומת זה צד הטוב כי כשזה קם זה נופל.

כתיב במגילה: "אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודים על ראשו"
ולדברי רבינו מובן שבתוך הספר ראה היפך אמונתו דהיינו היפך מחשבתו הרעה.

ר"ל מעלתו... עליון מאד: כמ"ש "ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם
ולתפארת ולהיתך עם קדוש לה' אלהיך כאשר דבר", אחר הפסוק את ה' האמרת היום וה'
האמירך היום להיות לו לעם סגולה, והוא נאמר על התפלין של הקב"ה. שצריך בכל יום
כל אחד לדעת מחדש שהיום בחר בו ה' להיות לו אוצר חביב ותפלין לזכרון בין עיניו
כביכול.

בְּשִׁבְלֵם רַלֵא, וְהִמָּה הַיּוֹצְרִים יֹשְׁבֵי נְטָעִים עִם הַמֶּלֶךְ בְּמִלְאֲכָתוֹ רַלֵב (דְּבָרֵי הַיָּמִים א', ד), 'כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְלֵךְ עִם נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל רַלֵג לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם' (בְּרֵאשִׁית פ"ח; מִדְרָשׁ רוֹת

רַלֵא שְׁכַל הָעוֹלָמוֹת נִבְרָאוּ בְּשִׁבְלֵם: כִּנ"ל וְלֹא רַק עוֹלָם הַבְּרִיאָה כִּדְכַתְּבַּ לְעִיל אֲלֵא כֹל הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים שֶׁהֵם אֲלָפִים וְרַבּוֹת לַאֲיִן קֶץ כַּמְּבֹאֵר בַּעֲץ חַיִּים.

וְהַטַּעַם שֶׁנִּזְכָּר דּוֹקָא כִּאֵן מַעֲלָה הָעֲצוּמָה שֶׁל מִדְּרַגַּת יַחִידָה שֶׁלֹּמַעֲלָה מִכֹּל הַמִּדְּרָגוֹת (כִּדְלַקְמוֹן שֶׁלֹּמַעֲלָה מֵאַרְבַּעָה עוֹלָמוֹת), שֶׁשֵּׁם הוּא יַחֲוֹד הַגְּמוּר בְּתַכְלִית הַיַּחֲוֹד, כִּי כִּשְׁנַפֵּל לְמִקּוֹם גְּרוּעַ כִּזֶּה וְהַתְּגַבְּרוּ מַעֲשִׂים רַעִים וּמַחֲשַׁבַת הָרַע בְּכֹל הַכַּח לְבִלּוּעַ אֶת מַעֲט הַטוֹב שֶׁנִּשְׂאָר בּוֹ, אִי אִפְשָׁר לְהַתְּעוֹרֵר אֲלֵא ע"י שִׁיעוּרָרוֹ אֶת הַנִּקּוּדָה הָעֲלִיוֹנָה בְּיוֹתֵר שֶׁאֵינָן בָּהּ שׁוּם אַחִיזַת חֲטָא כֹּלל וְרַק ע"ז נִתְּעוֹרֵר הַטוֹב אִפִּילוֹ בְּמִקּוֹם הַגְּרוּעַ בְּיוֹתֵר. וְכִדְכַתְּבַּ הַרַה"ק אֵלִימֶלֶךְ שֶׁבְּעוֹלָם א"ק אֵינָן אַחִיזַת חֲטָא וְשֵׁם יִשְׂרָאֵל כּוֹלֵם שְׁלָמִים וּמִשֵּׁם הַכַּח לְכֹל אֶחָד לְהַתְּקַרֵּב לָהּ מִכֹּל מַצַּב.

רַלֵב הִמָּה הַיּוֹצְרִים יֹשְׁבֵי נְטָעִים עִם הַמֶּלֶךְ בְּמִלְאֲכָתוֹ: זֶה נֹאמֵר אַחַר שֶׁנִּזְכָּרוּ מַחֲלוֹן וְכִלְיוֹן בְּשֵׁם יוֹאֵשׁ וְשֶׁרַף אֲשֶׁר בַּעֲלוּ לְמוֹאֵב וַיֹּשְׁבֵי לַחֵם שֶׁשָּׁבָה רוֹת לְבֵית לַחֵם וְהוֹצַרְכוּ לְבּוֹא בְּגִלְגּוֹל וְכו', וּמַסִּיִּים וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים, הִמָּה הַיּוֹצְרִים וְכו'. ע"י מִדְּרָשׁ רוֹת אֵיךְ דָּרְשׁוּ כֹל הַפְּסוּקַת עַל רוֹת, וְע"י ב"ב צֵא. שֶׁסִּימּוֹ דְּבָרִים אֵלּוֹ עֲתִיק יוֹמִין אִמְרוֹן, וּפְרַש"י מֵאֲתוֹ יִצְאוּ כְּבוֹשִׁים. מוֹבֵן כִּי הֵם נִפְלוּ לְגִלוֹת וְנִכְבְּשׁוּ בְּמוֹאֵב, וְהַמְּטָרָה כִּדִּי לְהוֹצִיא הַטוֹב הַכְּבוֹשׁ בְּרוֹת הַמוֹאֲבִיָּה שֶׁמִּתְּחִיל כָּבַר בְּסִדּוֹם וְלוֹט וְכו', וְהַטוֹב כָּבַר שֶׁכַּח לְגַמְרֵי מַעֲלָתוֹ וְנִתְּיָאֵשׁ, וְכִאֵן הַזְּכִיר אֹתָם מִחֲדָשׁ מַעֲלָתָם.

שִׁישׁ לָהֶם כַּח יִצְרִיָּה וְנִטְיַעָה שֶׁל כֹּל הָעוֹלָמוֹת, יַחַד עִם הַמֶּלֶךְ בְּמִלְאֲכָתוֹ, מִלְּאֲכַת תַּחֲלַת הַבְּרִיאָה, כִּי הֵם שׁוֹתֵפִים לְהַמֶּלֶךְ יִתְבָּרַךְ וַיִּתְעַלֶּה. כִּי־שׁוֹשִׁיִּים מִמֶּשׁ עִמוֹ, וְדְבָרִים אֵלּוֹ יִצְאוּ כְּבוֹשִׁים מֵאֲתוֹ הֵינּוּ כְּבִשֵׁי דְרַחֲמָנָא סוּדוֹת שֶׁל טוֹב הַכְּבוֹשׁ שֶׁהוּא טוֹב גְּבוּהָ מֵאֲדָּמָה מֵאֲדָּמָה וְכְבוֹשׁ בְּמִקּוֹם נִמּוֹךְ מֵאֲדָּמָה מֵאֲדָּמָה וְדָבָר זֶה נִעֲתַק מֵאִיתְּנוּ שֶׁא"א לְהַבִּין וְלְהַשִּׁיג כֹּלל. [וְכַעֲיִן זֶה נִזְכָּר בְּדִנְיָאֵל וְתָרִין כְּרִסוֹן רַמְיוֹ וְעֲתִיק יוֹמִין יִתִּיב שִׁישׁ שְׁנֵי כִּסְאוֹת אֲצֵל עֲתִיק יוֹמִין כִּי שֵׁם בַּחֲיִנַת שׁוֹתֵפּוֹת יִשְׂרָאֵל בִּיצְרִיָּה כַּמ"ש כֵּאֵן].

רַלֵג הַקַּב"ה נִמְלֵךְ עִם נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל: נִמְצָא שֶׁהַקַּב"ה הוּא כְּבִיכּוֹל עוֹשֶׂה עֲצָמוֹ בַּחֲיִנַת מִקְבֵּל שְׁצִרִיק אֹתָנוּ וְאֵינּוּ רוֹצֵה לְבָרָא הָעוֹלָם בְּלַעֲדֵי רַצוֹנָנוּ. וְלִכֵּן כֹּל הַבְּרִיאָה הִיא רַק עֲצַת נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל וְא"כ וְדָאֵי הַכֹּל בְּטַל וּמִבּוֹטֵל לְפָנָי גּוֹדֵל תַּעֲנוּג הַמַּחֲשָׁבָה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁהִיא הַשִּׁי"ת מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בְּנוֹ וְנִמְלֵךְ בְּנוֹ, וְעַנִּין נִמְלֵךְ הוּא בַּחֲיִנַת אֵינָן מֶלֶךְ בְּלֹא עִם שֶׁהַמֶּלֶךְ צִרִיק יוֹעֲצִים וְעַל יְדִינוֹ נַעֲשֶׂה מֶלֶךְ.

בְּהַעֲלַמַת הַטוֹב אֲצֵל אַחֲשׁוּרוֹשׁ רוֹאִים שֶׁנִּמְלֵךְ בַּחֲכָמִים יוֹדַע הָעֲתִים, וְהַקְּרוֹב אֵלָיו כְּרִשְׁנָא וְכו' רוֹמַז לְקַרְבָּנוֹת שֶׁהֵם סוּד נִמְלֵךְ שֶׁהַקַּב"ה מִקְבֵּל קַרְבָּנוֹת הַתַּחֲתוֹנִים וְאִמֵּר וְנַעֲשֶׂה רַצוֹנָנוּ.

פ"ב, ואזי מתחיל זה הטוב להצטער ולהתגעגע^{רלד} על אשר נפל ממקום גבוה כזה^{רלה} ועתה היא כבושה בידם, ויבוא, חס ושלום, לכליון והפסד^{רלי}, ורוצה להמשיך ולחזר למקומו^{רלז}. ומחמת שפבר נקשר ונתפס מאד הטוב אצלם בקשרי קשרים, על כן כשמתחיל הטוב לחזר, אזי מושך ותולש עמו עוד מהרע שלהם^{רלה}, וזה הוא בחינת הגרים שבאים להתגיר, שהם בחינת הרע שנתלש מהם עם הטוב, על ידי שחזר הטוב למקומו, כי אי אפשר להטוב לחזר בעצמו, מחמת גדל ההתקשרות שנתקשר ונתהדק שם מאד^{רלט}, ובהכרח שיתלש עמו מהרע, וזה הוא בחינת הגרים:

רלד מתחיל זה הטוב להצטער ולהתגעגע: מרגיש צר וצעיר לו המקום במקום טמא כזה ומתגעגע כבן אל אביו לשוב למקורו הראשון.

רלה נפל ממקום גבוה כזה: כגודל הנפילה כך גודל הכאב, אבל ברור אצלו שאין שום יאוש ולעולם יכול לחזור בכל מצב ולהתגבר על כל הקשרים שנקשר בחטא ולעלות בתכלית העליה ותכלית הקדושה.

רלו ויבוא ח"ו לכליון והפסד: היינו אם ישאר שם הרי זה כליון לגודל קדושת מעלתו.

רלי ורוצה להמשיך ולחזור למקומו: כח הרצון בו תלוי הכל כי שם נקודת הבחירה ועכשיו רצונו (הנמשך מעלה ברצונו ית) לחזור למקורו למעלה מהכל לרצון העליון, אבל יש לו מניעות, אבל כיון שנזכר במעלתו ובמקום שחושב בשכל שם כל האדם נמצא כבר הגיע ונדבק במעלה עליונה ההיא ע"כ מיד נמשך כחץ לחזור לשם ואין דבר יכול למנוע כי לכלום יחשב לפי גודל המעלה, וכמבואר באקדמות שאומרים הגוים יקרא ויאה את וכו' אבל היא משיבה בחכמתא וכו' רבותכון מה חשיבא קבל ההיא שבחתא וכו' ע"ש, וכאן מבואר איך עצם מציאות ישראל הוא תמיד במקום גבוה הזה, אבל זה אי אפשר לבאר כלל לגוים כי לא ישמעו כלל כנ"ל רק בסוף כשיראו בעיניהם. אבל לעיל אמר עדב יקר אחסנתיה חביבין וכו', היינו כי חלק ה' עמו וכו'.

רלח אזי מושך ותולש עמו עוד מהרע שלהם: שגם הרע נהפך לטוב דכיון שנתקשר הרע עם הטוב יוצא עכשיו מעלה שהטוב מושך גם את הרע, כי סוף סוף כל הטוב שנפל לתהום יחזור ומשוך את הרע והכל יתהפך לטובה, ע"י דבורי הצדיק שיתפשטו בעולם ע"י אהבת ואחדות ישראל. ומובן גם כפשוטו דכיון שישראל אוהבים זא"ז מתחברים אליהם גם החלקים הכבושים כי הם ג"כ חלקי ישראל והם ג"כ באים, ומיד שנעשים בעלי תשובות נעשים גם גרים שהם הרע הנמשך יחד עמהם, וזה פי' לא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו גרים.

רלט גודל ההתקשרות שנתקשר שם: ויוצא דבר נורא שגודל התקשרות הטוב עם הרע, גורם לבסוף שהרע יחזור להכנע אל הטוב, ולכן כל התגברות האומות בגלות גורם יותר התיקון לבסוף.

וְזֶה בְּחִינַת (ישעיהו מ"ד): "זֶה יִכְתֹּב יָדוֹ לֵה", פִּרְשׁ רַש"י: 'אֵלּוּ בְּעֲלֵי תְּשׁוּבָה רַמ"ב, הֵינּוּ בְּחִינַת הַטּוֹב שֶׁשָּׁב וְחוֹזֵר לְמִקּוּמוֹ, וְזֶה נֶעֱשֶׂה עַל יְדֵי בְּחִינַת כְּתָב רַמ"א כַּנִּל, בְּחִינַת "וַיִּמָּצָא כְּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מֶרְדֵּכַי כַּנִּל. "וּבִשְׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה" (שם) אֵלּוּ הַגְּרִים, כִּי עַל יְדֵי שֶׁשָּׁב וְחוֹזֵר הַטּוֹב, עַל יְדֵי זֶה נֶעֱשֶׂה גְרִים כַּנִּל:

וְזֶהוּ: "בְּכָתֵב יִשְׂרָאֵל לֹא יִכְתְּבוּ וְאֵל אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ" (תְּהִלָּה א"ג), הֵינּוּ כְּשֵׁאִין בְּחִינַת כְּתָב יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל יָדוֹ נֶעֱשִׂין גְרִים כַּנִּל, עַל יְדֵי זֶה: "וְאֵל אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל רַמ"ב

וכן רואים בגאולה ראשונה, דכיון שבמצרים היו ישראל כ"כ מקושרים עמהם עד שרובם לא רצו לצאת (כי תלוי ברצון כנ"ל) ומתו בחושך ולא אור, לכן ברגע שיצאו נמשכו עמהם כל הערב רב, וזהו שנאמר ושאלה איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה, דמתוך שהיו מקושרים עמהם נהפך עתה כל הרע לריע ויצא הכל אל הקדושה.

ולכן נקרא האספסוף רע כדאיתא (האר"ל) כי הם הרע שנתלש ביחד עם הטוב בהכרח.

רמ"ב בעלי תשובה: תשובה הוא לשוב לשרשו, שיהודי ישוב למקומו האמתי העליון, והנה קירוב וריחוק עיקרו במח כידוע מהבעש"ט במקום שחושב השכל שם כל האדם וכמובא בדברי רבינו ז"ל, שכאשר במחשבתו נדמה לו שהוא רחוק זה נקרא ריחוק, והתשובה היא במחשבה לדעת שהוא קרוב וזהו התקרבות. ולכן תמיד הסט"א רוצה לתפוס מחשבתו של אדם ושם עיקר הבחירה.

רמ"א ע"י בחינת כתב: הכתב מחזיר אותו למקומו, והנה לשון הכתוב בישעיה "ועתה שמע יעקב עבדי וישראל בחרתי בו. כה אמר ה' עשך ויצרך מבטן יעזרך אל תירא עבדי יעקב וישרון בחרתי בו.... זה יאמר לה' אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתב ידו לה' ובשם ישראל יכנה. כה אמר ה' מלך ישראל וגאלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים" ופרש"י "זה יאמר לה' אני - אלו צדיקים גמורים. וזה יקרא בשם יעקב - אלו קטנים בני רשעים. זה יכתוב ידו לה' - אלו בעלי תשובה. ובשם ישראל יכנה - אלו הגרים מהאומות. כך שנויה באבות דרבי נתן". נמצא שמכל חלקי ישראל צדיקים ורשעים יחד עם גרים, כולם בחרו ה' ורצה בהם ומכולם יהיה מלכות ה' מלך ישראל וגואלו.

ויונתן תרגם יכתוב ידו יקריב קרבנין, מבואר שהכתב סוד קרבנות, וצ"ב. וי"ל כי סדר הכתב הוא שהדבר כתוב בדיו על ניר, והקורא אותו יודע כוונת הכותב ומתחבר במחשבתו אליו באמצעות סימנים אלו, ונמצא עשיה זאת עולה אל המחשבה, והוה כמו אכילה וקרבתן שעולה המעשה אל המחשבה. וכן גוי העולה לכנות בשם ישראל שעלה במחשבה תחלה.

רמ"ב כתב ישראל ואדמת ישראל: האדמה תלויה בכתב, כי כמו שהאותיות נדבקים אל העור ומתחבר המחשבה אל המעשה (עי' תורה יח שהכתב הוא חיבור סוף מעשה במחשבה תחלה), כך בני ישראל היושבים באדמתם הם כאותיות היושבים בעור בתוך גשמיות, והוא התכלית חיבור מחשבה ומעשה.

כי רק בארץ ישראל יש כל המצוות של זריעה וקצירה וכל המאכלים שמתוך הארץ דוקא נעשה אכילה ועולה לקדושת המחשבה, וכן רק בארץ ישראל מקום המזבח לעולם להעלות

לא יבאו", הינו שאין זוכים לשלמות המזבח, שנקרא 'מזבח אדמה' רמג (שמות כ', ועין
בראשית רבה פרשה י"ד), ששלמותו על ידי גרים כנ"ל:

וזהו: "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל" רמז (דברי הימים א' כ"ח), כי שלמות השכל הוא על
ידי כתב רמה כנ"ל, כי על ידי כתב הנ"ל, בחינת "וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי רמח"
כל הגשמיות לה', כמו"כ שם עיקר מקום הגרים.

רמג אדמת ישראל בחינת מזבח אדמה: כל ארץ ישראל הוי כמו מזבח כללי כי הוא שולחן
הגדול שעליו אוכלים ישראל, ולכן רק בו עומר ושתי הלחם וכל המצוות התלויות בארץ
ובכללם מתנות עניים (לקט שכחה פאה פרט עוללות מעשר עני). ומיד בקבלת התורה אמר ה' מזבח אדמה
תעשה לי רמז שיכנסו לאדמת ישראל. והאבות נכנסים לא"י ובונים מזבחות, וכן כלל
ישראל בימי יהושע לקחו מיד אבנים מהירדן ועשו מזבח, בפרט בהר המוריה, כדכתב
החת"ס שאל הארץ אשר אראך הכוונה לארץ המוריה ששם הראהו הקב"ה את המקום
ואז ידע שהיא הארץ הנבחרת.

וכל שלש רגלים לפי האכילה, אביב קציר אסיף, כי אז באים למזבח להקריב עולה ושלמים,
עולה בחינת יראה וביטול, שלמים בחינת אהבה שמחלק מתנות ועושה שלום, ושם יראה
כל זכורך ולא יראו פני ריקם - יראה שזוכים לראות אור הצדיק יופי מלכותו ית' בעינים
ממש, ורק ע"י צדקה איש כמתנת ידו לעני ולגר ליתום ולאלמנה, ואחדות שלום בירושלים.

רמז הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל: זה אמר דוד על צורת בית המקדש.

רמה כי שלמות השכל הוא ע"י כתב: כמו ששלמות המזבח ע"י גרים כך שלמות השכל היינו
התורה וישראל, הוא ע"י כתב, כי הכתב משלים את התורה וגם התפלין שהם מוחין הם
דוקא ע"י כתב, ובהמ"ק הוא השכל כדכתב רבינו בכמה מקומות ממאחז"ל כל דור שיש בו
דעה וכו', ובא דוקא ע"י כתב שמעלה כל עולם העשיה הגשמי אל המחשבה, כי זה בהמ"ק
שמקשר מעלה ומטה. וגם י"ל כי בהמ"ק הוא כמו כתב המצייר למטה דוגמת עולמות
העליונים בחינת מחשבה העליונה, כי בהמ"ק מגלה למטה בעולם העשיה את האהבה
הקדומה שה' אוהב עמו ישראל ורצה לשכון בהם שנתאוה להיות לו דירה ביניהם.

ולפ"ז מה שמבואר במגלת אסתר שהוא סוד תיקון הכתב, פאר בית אחשורוש הוא לעומת
כתב צורת המקדש יש כתב צורת ההתפארות בהתלבשותה למטה, ובבית שני עשו צורת
שושן הבירה על השער לזכור מהיכן באו, היינו שההתפארות עלתה ממקום גרוע כזה.

רמו וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי: המלך מצא בספר הזכרונות שלו את הטוב של מרדכי
שנשכח, כי מניעת הטובה שהיה לו להטיב למרדכי, היה כבוש טוב זה אצל אחשורוש,
והטוב הזה נתעורר עכשיו ומצא בספר הזכרון ונזכר מעלתו, הטוב שבאחשורוש, וזה גרם
כל הכבוד והיקר שחזר אל הקדושה, שנתן כתר מלכות בראשו כי הוא באמת כתר מלכותו
של הקב"ה ונתגלה גודל מעלת הצדיק היינו כללות ישראל. אשר המלך חפץ ביקרו. ונמצא
מה שבתחלה נשכח היה בסוף לטובה. וגם מה שבקשו הסריסים לשלוח יד הוא כעין
כתיבה שהיד שולחת שליחות למרחוק. וכן היה אמירת דבר בשם אומרו כמו הכאת

כַּנְל, עַל יָדֵי זֶה נַעֲשִׂין גְּרִים, וְעַל יָדֵי גְּרִים נְשָׁלַם הַמְּזִבַּח, וְעַל יָדֵי שְׁלֵמוֹת הַמְּזִבַּח
נְשָׁלַם הַשֶּׁכֶל כַּנְל; נִמְצָא שְׁעַל יָדֵי בְּחִינַת הַכֶּתֶב הַנִּלְנֵל נְשָׁלַם הַשֶּׁכֶל. וְזֶהוּ: "הַכֹּל
בְּכֶתֶב מִיַּד ה' עָלֵי הַשֶּׁכֶל" כַּנְל:

וְזֶהוּ: "לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדֵי רַמְז' וְכֹל בְּנֵי בֶשֶׂר יִקְרְאוּ בְּשֵׁם רַמְז'" זֶה בְּחִינַת
תְּשׁוּבָה, שְׁחוּזָר הַטוֹב לְמִקוּמוֹ כַּנְל, כִּי שְׁדֵי הוּא בְּחִינַת תְּשׁוּבָה רַמְט', שְׁשׁוּב
בְּתְשׁוּבָה עַל פְּגָם עֲבוּדָה זָרָה, כִּי שְׁדֵי הוּא בְּחִינַת שְׁיִשׁ דֵּי בְּאַלְקוּתֵי לְכֹל בְּרִיָּה רַי,

הדבורים זה לזה עד שהגיע אל המקום שצריך ובבוא העת נתעורר.

רמז לתקן עולם במלכות שד"י: תפלת מלכות ראש השנה יום המלוכה תיקון העולם להמליך
ה' ע"י אדם, ונתקן ע"י עכן כידוע, שחזר בתשובה והתודה. וז"ש "זה בחי' תשובה".

רמז וכל בני בשר יקראו בשמך: בני בשר מגושמים יקראו בשם ה' ויגלו אותו, וזה סוד
אכילה וקרבות. וכל התכלית בעולם הוא שכל בני בשר כולם יחזרו ויכללו בשמו וכמו
שאדה"ר ביום ר"ה קרא השמות לכל מיני בשר, התכלית שיקראו כולם בשם ה' לעבדו
שכם אחד, להיות אדם הבליעל נכנע ובטל לגמרי לאדם דקדושה ישראל, ויתגלה והנה
טוב מאד שנכלל גם סט"א בטוב.

רמז שדי בחינת תשובה: כי בבריאת העולם היה העולם הולך ומתפשט ונתרבה היש יותר
ויותר שהוא בחינת העלמה על אלקות עד שאמר לעולמי די ועשה לו גבול, כך בעולם הזה
הנבראים הולכים ונתרחקים עד שאומר די ואז חוזרים. ועוד כי הוא שדי וזורק ושב
למקומו. וגם בשין שמאלתי שדי השדה שלי, העולם נקרא שדה וכשחוזר להקב"ה מתגלה
שהשדה היא שלי שהוא הבעלים.

ר"י כי שדי הוא בחינת תשובה: שד"י ביסוד זה מדת הצדיק, שיש די סיפוק לכל בריה
שמשיע השפע הנצרך לכל הנבראים שירגישו מסופקים ומלאים, והעיקר שמשיע
לישראל שירגישו מסופקים ושבועים באלקות, כשידעו ההתפארות שה' מתפאר בהם עד
שלא יצטרכו שום דבר אחר כי טוב להם ויש די להם באלקות וא"צ עבודה אחרת, והבן
היטב.

וזה תיקון מלכותו ית' שיהיו כולם עבדים לה' לקבל מלכותו ברצון וירצו באמת רק אותו
ולא דבר אחר, כי באמת אין מציאות דבר אחר, וכל הטובות כלולים בעבודת ה'.

והעבודות זרות שדדו השפע לעצמם וזה לשון שדים השודדים מהשדים, והצדיק חוזר
ומוציא מהם כל נצוצות הטוב שבלעו ושדי אותם למקומם הנכון למעלתם.

וְאִין צָרִיךְ לְשׁוּם עֲבוּדָה אַחֶרֶת. "לְהַפְנוֹת אֶלַיְךָ כָּל רְשָׁעֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל" זֶה בְּחִינַת הַגְּרִים. "יִכְירוּ וַיִּדְעוּ־יְיָ כָּל יוֹשְׁבֵי תִבְל" זֶה בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל יְדֵי זֶה כַּנִּל: וְזֶה: "וְהָיָה שְׂדֵי בְּצֻרֶיךָ וְכֶסֶף תּוֹעֲפוֹת לָךְ" (אִיּוֹב כ"ב), שְׁעַל יְדֵי בְּחִינַת כֶּסֶף תּוֹעֲפוֹת־יְיָ, הֵינּוּ בְּחִינַת "הוֹן יִסִּיף רַעִים רַבִּים", שְׁעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה אֲוִיר מְעוֹפֵף־יְיָ, שֶׁנִּזְדַּבֵּר הָאֲוִיר כַּנִּל, עַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת שְׂדֵי, הֵינּוּ תְּשׁוּבָה וְגְרִים, כִּי שְׂדֵי הוּא בְּחִינַת תְּשׁוּבָה כַּנִּל:

רנא להפנות אליך כל רשעי ארץ: אפילו הרע כולו יחזור, כי באמת בכל מקום יש נצוצי טוב כי כל שורש יניקת הרע הוא רק מהטוב, וברגע שהטוב כולו יחזור למקומו מיד יחזור גם כל הרע יחד להפנות אליך וכו'.

רנב יכירו וידעו: תחת אשר בתחלה היו להם דעות זרות כאילו יש טבע וכו' וכפרו באמונת ישראל, עכשיו ידעו את האמת כי לך תכרע וכו'. וזה ידיעת הגוים, וידיעת ישראל אין לשער (ע"י סוף תורה כא). והדעת אינה יכולה להתרומם לדעת את ה' רק כשיחזרו כל הרחוקים כי כל זמן שיש התפארות בבריאה שלא חזרה אל ה' העכירות גורמת שא"א לדעת ולהבין את האמת.

רנג כסף תועפות: לשון כפילות שהכסף נכפל פי שנים, וכתב רבינו בסי' נ"ח שיוסף השפיע כסף משנה בחינת יום הששי הנותן לחם משנה לשבת, כי יוסף הוא כח יוסף ה' לי בן אחר להוליד מאחד שנים ולכפול את השפע [ועיקר המטרה שמחבר שנים להיות אחד], כך כופל את הכסף ומרבה שפע ומוסיף רעים והופך רע לטוב, וכן רואים שהשפיע יוסף צדקה לבית ישראל ולכל העולם כולו נתן אכילה, וכך הרבה כל הכסף הכל לצורך ישראל שיוציאוהו ממצרים.

רנד אוויר מעופף: יוסף גי' עוף לשון תועפות, כי הצדיק הוא עוף דאחיד בשמיא וארעא מחבר שמים וארץ רוחני וגשמי. העוף מקפל כנפיו ופותח תמיד ועל שם זה נקרא קיפול עפיפה כמו מגלה עפה, וזה פירוש עפעפים שנכפלים על העין, כי יוסף נקרא עולי עין שהעין מכוסה כי הברכה סמויה מן העין כמו דגים שפרים ורבים כיון שמכוסים מהעין, זה כח פורת יוסף, כך משפיע ומזווג האוירים ומתפשט הטוב בשטח גדול מאד כי כל חלק אוויר משפיע לחברו, וזה ע"י צדקה וצדיק שעושה שלום ומייחד הכל, ומוסיף נשמות הרבה וגרים, כי יוסף גייר את כל דורו כדאיתא, וגרם שכולם יקבלו די ספוקם בחינת שד"י, שדי ויורה השפע לכל העולם שיעופף ויגיע לכל מקום ויחזיר כל הטוב אל הקדושה. כי היה צדיק מושל על העולם בתוך הגלות ועי"ז עשה כל הברורים כדי שיצאו בגאולה.

אות ז

[ז] וְדַע שְׁלִפְעָמִים, כְּשֶׁהָרַע רוּאָה שְׁהַטּוֹב מְשִׁתּוֹקֵק וּמְמַשִּׁיךְ עֲצָמוֹ וְרוּצָה רַנְּה לַחֲזֹר לְמִקּוּמוֹ, אֲזִי הֵם מְתַגַּבְּרִים עַל הַטּוֹב בְּיוֹתֵר וּמְבִיאִים אוֹתוֹ לְתוֹךְ הָעֵלְמָה יְתֵרָה רַנְּה, דְּהֵינּוּ שְׁמְבִיאִים אוֹתוֹ לְתוֹךְ פְּנִימִיּוֹת מַחְשַׁבְתָּם רַנְּה, דְּהֵינּוּ שְׁמִתְחִילִים לַחֲשֹׁב מַחְשְׁבוֹת עַל זֶה הַטּוֹב, וְעַל יְדֵי זֶה מְכַנְּסִים אֶת הַטּוֹב בְּתוֹךְ הָעֵלִם וְהֶסְתֵּר יוֹתֵר, בְּפְנִימִיּוֹת מַחְשַׁבְתָּם, וְאֲזִי יוֹצֵא הַטּוֹב עַל יְדֵי הוֹלְדָה רַנְּה שְׁמוֹלִידִים, כִּי הַטּוֹב הוּא

רַנְּה שהטוב משתוקק ורוצה: הרצון של הטוב הנמשך לשרשו לבחינת היחידה שלמעלה מכל העולמות, והרע הוא קלי' עמלק שהוא ס"ת וכל יצר מחשבות לבו ר'ק ר'ע כ'ל היו'ם מתנגד לרצון הטוב ורוצה לקלקלו, כדי שיהיה אפס תקותו לעלות וילך לכליון וישאר ככל הגוים ח"ו ולא יהיה ממנו כלום. ויודע שכל כוחו רק ע"י הרצון לכן מנסה ע"י חכמות לעקור את הרצון הטוב כי הרצון הוא למעלה מהמח בנקודת האמונה (שיחה ל"ב) ושם פוגמים ע"י חכמות שנגד האמונה.

רַנְּה לתוך העלמה יתרה: להעלים יותר ויותר את מעלתו וזה ע"י הגברת מציאות ה"עולם" הזה שמעלים על הרצון הנסתר. וגורם לאדם שאפילו לא יחפש את הרצון. ואע"פ שכבר מצא בספר היפך אמונתם - וכבר נתבאר שבהכרח יש מקום שנסתיים שם שכל אנושי ושם יש לכל אחד אמונה באיזה דבר, אפ"ה מגביר השכל הרע עד השורש שלא יוכל לחשוב יותר.

רַנְּה שמביאים אותו לתוך פנימיות מחשבתם: כובשים את הטוב בתוך פנימיות המחשבה שלהם, הוא האמור מחשבת המן האגגי אשר חשב על היהודי לאבדם, שכבש את הטוב דהיינו ישראל במחשבתו כ"כ עד שחשב לאבדם ויהיה אפס תקותם ח"ו, והיה לו כח עצה ופנימיות המחשבה, וזהו ראשית גוים עמלק, כי כל הגוים מתגברים בחצונות אבל המן מתגבר גם בפנימיות בבחינת בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית עד שם מתגבר.

ולכן יצאה הגזירה בחודש ניסן שהוא זמן ראשית מחשבת ישראל שנמשכו תחלה ראשית תבואתו, גם שם בקש לבלעם והגורל עלה לחודש אדר סוף חדשי ישראל בחינת סוף מעשה במחשבה תחלה, והקב"ה הפר עצתו וקלקל מחשבתו מיד בחודש ניסן. ע"י עומר שהוא ראשית תבואת הארץ ראשית האכילה של כל השנה.

ועמלק הוא המבזה את המעשים הפשוטים ואומר שלא יתכן שהמצוות הם בעשיה פשוטה שבזה רוצה ה', וזהו חותך מילות וזורקן, כמבואר ח"ב סי' יט. והיא כפירה נוראה וד"ל.

רַנְּה ואזי יוצא הטוב ע"י הולדה...: הנה מאז חטא אדה"ר נתערב טוב ורע בכל הנשמות, והתערובת היא בדעת ומח שנפגם ע"י האכילה. והדרך הוא שתחלה יוצאים חלקי הרע ואח"כ יוצא הטוב, כמו שמנה הכתוב תחלה שבעים אומות ואח"כ אברהם, ותחלה תולדות ישמעאל ובני קטורה ואח"כ יצחק, ותחלה תולדות עשו ומסיימם ואח"כ תולדות יעקב יוסף, כך מתברר הטוב מהרע, והנה יש שהבירור נעשה באדם עצמו שמזדכך ומתתקן מוחו, אבל יש שהמח אינו יכול להתתקן בעצמו אלא ע"י הולדה, כי אז הקב"ה מברר את האוכל

מתוך הפסולת כפרש"י על ארחי ורבעי זרית.

כי ההולדה היא מדת הצדיק יסוד עולם והוא המברר ומגלה ומוציא תעלומות הטוב לאור, ולוקח המעט טוב שהיה גנוז ונעלם ומגלה אותו ומפריש אותו מהרע. ולעומת פגם היסוד שנפל טוב בתוך רע כך התיקון שיוצא טוב מתוך הרע ע"י תיקון היסוד והשלום.

וכמו באכילה שפגם האכילה גרמה התגברות הכסילות במח לחפות על חלק הזך שבמת, והתיקון ע"י צדקה שמתקן את האכילה ומשלים פגם המזבח להיות שלם לברר ולהוציא הטוב שבמאכל, כך ממש בהולדה שהוא ג"כ חלק המעשה כמו שהפגם גרם התגברות הרע בפנימיות המחשבה להעלים על הטוב הוא נקודת צדיק, כך התיקון ע"י צדיק הזורע צדקות ומוציא מברר ומגלה הטוב הגנוז.

כי הטוב הוא גנוז ונעלם בפנימיות מחשבתם ומוחם ומשם ההולדה: פירוש, כל הולדה יוצאת מפנימיות מוח האב, וכן נשמות ישראל יוצאים מפנימיות מחשבת הקב"ה, ומשם ההולדה העליונה של בני בכורי ישראל שנולד בפסח, וכנ"ל ענין הולדת המלכות שמסר מלכותו לבנו, הולדה זו באה מפנימיות המחשבה בחי' פנימיות התורה. [ועי' תורה י"ד מפני מה אין בניהם ת"ח וכו' שצריך להמשיך הולדת הבנים מהתורה מחשבה עליונה וגם הולדת נשמות גרים ובעלי תשובה].

ונראה שבנס פורים שהתגבר מחשבת המן לגמרי על הטוב, היה בחינת לידה חדשה של נשמות ישראל, כי היה גזירת כליה גם למעלה במחשבה העליונה, והיה בחירה חדשה שה' בחר בישראל, והמשיך מחדש הולדת נשמותיהם. ונולדו מחדש מתוך המקום הגרוע שהיו שקועים שם. והכל בסוד גורל, שהוא הרצון הנעלם, ששם התגבר המן ושם נהפך הפור לפורנו להמשיך בני ישראל משורש העליון, ולשון פוריא פרי לשון הולדה כי פורים הוא הולדה פרו ורבו, והוא פירוש אמת.

וכן יוה"כ זמן הגורל, כי בחטא היה גזירת ואכלם כליון, וכשבטלה הגזירה נעשה לידה חדשה במתן לוחות שניות, ולכן בו נכנסים לקה"ק פנימיות המחשבה. וזה ענין שני שעירים חלק הרע לכליון וחלק הטוב לקה"ק, כמו לידת יעקב ועשו - עשו לעזאזל ויעקב לקדושת ה' להקרא ישראל שעליו גאותו ותפארתו ית'. ולכן הוא כ'מו פורים כי עדיין אינו מגיע למעלת הגורל שנתהפך ממש ונעשה לידה מחדש קימו וקבלו מאהבה אהבת החיבור יסוד צדיק נקודות הכסף (עי' תורה לא דהיינו כסופי הזווג והולדת הנפשות).

וכן יל"פ שאמר פרעה הבה נתחכמה ועיקר הגזירה הקשה היה מחשבתו הרעה של להמית כל הבן הילוד, כי ידע ששם יוצא ומתברר הטוב, ולכן עיקר שבח הנשים במצרים הוא ההולדה שע"ז זכו להוציא ולגלות הטוב, ע"י דגים ומראות וכו' כמבואר בחז"ל. ואז לידת משה שנאמר בו כי טוב הוא שהתחיל לצאת הטוב לאור - ומיד נתגיירה בתיה.

וז"ש בתפלין של הקב"ה "או הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי" וכו' ואמרו במדרש כעובר היוצא ממעי אמו. וכן בתפלין שלנו כתוב קדושת בכור פטר רחם שהקב"ה הבחין בין בכור לשאינו בכור והפריש בכורי ישראל, כי בהולדה מתברר הטוב ויוצא. כי הקשה פרעה שהתגבר עד שלא יכל הטוב לצאת, במחשבה כי שורש בכור ראשית המחשבה.

גָּנוּז וְנֶעְלָם בְּפִנְיָמִיּוֹת מַחְשְׁבֹתָם וּמַחֵם כַּפָּ"ל, וּמִשָּׁם הֵהוּלְדָה, וְעַל כֵּן יוֹצֵא הַטּוֹב בְּזֶרַע הַיְלֹודִים^{רנ"ט}, וְאֵזִי אֵין לַח בְּהֶרַע שֶׁל הַיְלֹודִים לְהַתְגַּבֵּר עַל הַטּוֹב שֶׁבְּתוֹכָם, וְאֵזִי יוֹצֵא הַטּוֹב עַל יְדֵי הַיְלֹודִים וְנֶעֱשׂוּ גְרִים^{רס}:

^{רנ"ט} יוצא הטוב בזרע הילודים: ידוע שמזווגי הצדיקים נולדים נשמות גרים, והנה צדיק נקרא העושה צדקה, וצדקה נקראת זריעה, כי הצדיק זורע את ישראל. וכל צדקה והרבות שלום ורעות הוא בעיקר בבית פנימה איש וביתו ששם סוד קה"ק פנימיות הנסתר והנעלם, לעשות שלום ואהבה ורעות וכו' רוחא ברוחא ככל המבואר לעיל, שע"ז מתגלה אור הצדיק גם במעשה גופא כי לא די רוחא ברוחא כי העיקר תלוי במעשה התחתון כמבואר לעיל כמה פעמים, וע"ז יוצא ומתגלה הטוב דהיינו אהבה ויראה שהיתה מכוסה ונעלמת בבריאה.

דהנה ישראל מרכבה עליונה, ושורש התהוות טיפת ישראל נעלם מאד, כי שרשו למעלה אפילו מהרצון העליון, על כן נעלם בתכלית ההעלם, ומתגלה רק ע"י הצדיק שמחפש ומבחש ובוחש להמשיכו, אך עדיין עצם האור נסתר ונעלם מהיכן נמשכים בני ישראל ומהיכן בא תפארתם ויפיים, כי הצדיק באמת גנוז תמיד וכו', וכל מה שמגלה הוא רק התוצאות אהבה יראה התפארות אבל עצם השורש במחשבה נשאר גנוז וסתום. ושם בגניזה זאת הוא כח הריבוי של וידגו לרוב ע"י יוסף במקום שאין שולטת בו שום עין נברא ושום עין השכל.

אך סדר ההמשכה הוא ע"י שנותנים צדקה - כי כל סדר קדושין וחופה הוא ע"י שוה פרוטה וכתובה שהיא צדקה רבה, כי אם הילל גמל חסד לנפשו באכילה ק"ו באכילת ביתו, והצדקה עושה אהבה שלום ורעות, ע"י שהמקבל רואה שגם בחלק המעשה נותן ע"ז נעשה אהבה והאור נח וזך, ואז שומעת דבורי שבח התפארות ורצוי, ומתעוררת לעלות ולצאת מירידתה שירדה במחשכים בכסוי שק בחינת מלכות בבי"ע בתוך הבריאה, ומאיר לה אור הצדיק, ויוצאת ועולה להתפארות לפני הוי"ה, בגדי לבוש מלכות, ומתגלה יראה מרוב יופי הפאר, ואז נותן אהבה הם המתנות שנותן ברצון, ומשם נתהווה הכל, כי הוא בחינת מתן תורה מתן שתי הלחם טיפת המח.

ודי למבין להוציא מתורה זאת דרכי החיים בבית בדברי שבח והתפארות וכו'.

וזהו סדר התקרבות ישראל לאביהם שבשמים: תחלה הקב"ה נותן לנו צדקה ומתנת חנם כגון ביציאת מצרים הקב"ה נתן לנו רכוש גדול וזן ומפרנס אותנו בחסדו, ואז נעשה אהבה שלום ורעות כמ"ש אהבת כללותיך, ואז נשמעים דברי התפארות שאומר הקב"ה ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי וכו' והייתם לי סגולה וכו', ואז חוזר להאיר אור הצדיק ולהתעורר הטוב של ישראל, ומתגלה ההתפארות העצום שהקב"ה מתפאר בנו, ולובש בגדי מלכותו, ונופל יראה גדולה כמו בסיני, ואז מת להראות אהבתו ונותן תורה שהיא טיפת רמ"ח איברים שכל איבר ואיבר הוא התפארות נפלא לה', ומאז כל מציאות ותנועה של ישראל הוא כולו המשכה מהדביקות הזאת תפארת עליון.

וכן סדר זה הוא מישראל להקב"ה, תחלה ישראל נותנים תרומה ונדבה שקלים וזהב כסף

וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים פ"ז): "ה' יִסְפֹּר בְּכָתוּב עִמָּיִם, זֶה יֵלֵד שֵׁם סְלָה". "בְּכָתוּב" זֶה בְּחִינַת הַטּוֹב שְׂיוֹצֵא עַל יְדֵי בְּחִינַת הַכֶּתֶב כַּנִּל. וְזֵהוּ: "זֶה יֵלֵד שֵׁם סְלָה", שְׁנֵת־לִבֶּשׂ הַטּוֹב, בְּהִילוּדִים וְיוֹצֵא עַל יָדָם כַּנִּל. וְזֵה שְׂפִרְשׁ רַש"י: "זֶה יֵלֵד שֵׁם", שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל שְׁנֵטְמְעוּ בְּעַפְסוֹ^{רס"א}, הֵינּוּ בְּחִינַת הַטּוֹב הַכְּבוֹשׁ אֶצְלָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֶלְקֵי נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כַּנִּל:

וכו' צדקה וקרבנות ועשו לי מקדש ומעשה הקרבנות, ונעשה אהבה ושלום ורעות כמו שלמים שעושים שלום וכו' ונרצה לו שהקב"ה מתרצה בנו ושוכן בתוכנו, ומפארים שמו בזמירות שירות ותשבחות שירי דוד עבדך הנשמעים בעירך, והקול נשמע למעלה וחפץ להגדיל את ישראל להלבישם בגדי מלכות דוד ולהפיל יראתם על כל העולם ומשפיעים באהבה ברכות וטובות לכול, וכן ע"י העבודה נשמע הקול דברי ההתפארות שה' חפץ ומתפאר במעשינו, כגון מה ששמע משה קול ה' מקה"ק שאומר איך מתפאר במעשינו, ואז בא ירידת האש שהוא גילוי היראה מבגדי ההתפארות של כבוד מלכותו שיורד לשכון ולהתגלות, ואז בא אהבה ונותן מתנות לישראל ושפע לכל הבריא.

^{רס} ונעשו גרים: כי כח הצדיק לא רק להוציא הטוב אלא גם להפוך את הרע לטוב, אע"פ שאי אפשר להתגבר על הרע הזה כי בהכרח יש הסתרה ובחירה, הצדיק משפיע בעולם מציאות של הולדות חדשות של טוב מתוך רע, בבחינת "מי יתן טהור מטמא לא אחד" [מדרש ריש פ' חוקת - "זאת חקת התורה זש"ה מי יתן טהור מטמא לא אחד (איוב יד) כגון אברהם מתרח חזקיה מאחזי יאשיה מאמון מרדכי משמע ישראל מאומות העולם העה"ב מן העה"ז מי עשה כן מי גזר כן מי צוה כן לא אחד לא יחידו של עולם... תמן תנינן כל העוסקין בפרה מתחלה ועד סוף מטמאין בגדים היא גופה מטהרת בגדים אלא אמר הקב"ה חקה חקקתי גזרה גזרתי ואין אתה רשאי לעבור על גזרתי"].

^{רס"א} ה' יִסְפֹּר בְּכָתוּב עִמָּיִם זֶה יֵלֵד שֵׁם סְלָה: ראה לשון רש"י הנורא: "ה' יספור בכתוב עמי סלה, כלומר, לעתיד כשיכתוב הקב"ה הגוים לדראון, ימנה את ישראל הנבלעים בתוכם ואת הנאנסים ביניהם ויוציאם מתוכם, ויאמר זה יולד מאותם של ציון ויברור אותם לו. וזה שאמר ישעיה (ישעיה ס"ו) וגם מהם אקח לכהנים וללויים, מן הגוים המביאים אותם מנחה אקח הנבלעים בתוכם ויהיה בהם כהני' ולויים שאינם נכרים, ולפני גלויים הם אמר ה', והיכן אמר (דברים כ"ט) הנסתרות לה' אלהינו"

פירוש שיהיו גוים שיביאו את ישראל מנחה בביאת משיח, ויקח ה' חלק מהגוים האלו ויאמר הם כהנים ולויים אלא שנטמעו בין האומות כי היו אנוסים וכו'. וזה מגלה עד היכן מעלת גופם של ישראל, שמי שנולד מזרע ישראל יהיה איך שיהיה אפילו אם כבר מאה דורות אינו יודע מיהדותו סוף סוף יגלה אותו הקב"ה שנאמר הנסתרות לה' אלקינו ויחזור למעלה הגדולה של ישראל והיה לו חלק בגאולה, והוא מנסתרות הנהגת ה' בגורל העליון.

וזהו שנאמר וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, ממש נגד מחשבת המן האגגי שחשב לאבד מי שהוא מזרע ישראל, כי רצה איך הטוב רוצה ומשתוקק לשרשו לכן הסתירו בפנימיות מחשבתו עד שאפילו הכתב לא יועיל לו ושום עצה לא תועיל רק הנסתרות לה'

וְזֶה בְּחִינַת: "לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאָכַל טַרְף" זֶה בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הַמְזֻבָּח כַּנֶּלֶם; "וְדָם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה", וְתִרְגוּמוֹ: 'וְנִכְסֵי עַמְמֵיָא יִירָת', הֵינּוּ בְּחִינַת גְּרִים הַנֶּלֶם. וְזֶה: 'וְנִכְסֵי עַמְמֵיָא'^{רסב}, הֵינּוּ בְּחִינַת הַטּוֹב שֶׁנִּתְכַּסֶּה אֶצֶל הָעֶכָו"ם, שֶׁהֵבִיאוּ אוֹתוֹ בְּהַעֲלֵם וְהִסְתֵּר בְּפִנְיֵימִיּוֹת מַחְשְׁבָתָם כַּנֶּלֶם, שְׂיֻצָא עַל יְדֵי זֶרַע הַיְלֻדִים וְנִעְשִׂין גְּרִים, וְעַל יְדֵי זֶה נִשְׁלַם הַמְזֻבָּח כַּנֶּלֶם:

אות ח

[ח] וְזֶה פְּרוּשׁ: רַב סִפְרָא מְשַׁתְּעִי^{רסג}: זְמַנָּא חֲדָא הָוֵה קְאֲזִלְיָנָא בְּסַפִּינְתָא^{רסד}, וְחֲזִינָן הֵהוּא כְּוָרָא דְאַפִּיק רִישָׁא מִמֵּיָא, וְאִית לֵה קֶרְנִי, וְחֲקִיק עָלֵיהּ: אָנָּא בְּרִיָּה קְלָה שְׂבִיָּם. וְהוּיָנָא שִׁין פְּרָסָה, וְאֲזִלְיָנָא לְפָמָא דְלוּיָתָן. אָמַר רַב אֲשִׁי: הֵהוּא עֲזָא דִימָא הָוֵי, דְּבַחֲשָׂא, וְאִית לֵה קֶרְנִי (בְּבֵא בְּתָרָא ע"ד):

אלקיננו מאתערותא דלעילא, והאתעדל"ת לזה הוא מדת היסוד כח הצדיק כנלע"ד. אך הנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובה בספר והנשמעת מפי הצדיקים וזה מעורר תמיד את הטוב של כל אחד ומאיר אותו.

^{רסב} ונכסי עממיא: פירש נכסים לשון כסוי והסתרה, ומובן שנכסים הם השייכים לאדם ומכוסים מאחרים וכך בגלות כובש את ישראל עד כדי שנראה כנכס שלו ח"ו.

וי"ל עוד רמז ללשון שחיטה, כי המזבח הוא ג"כ כליון חיות הבהמה שהיה הנצוץ נעלם לגמרי בה, ונולד הטוב שבו כי נעשה מציאות חדש של קדשי ה', ממש כמו שלוקח גוי ועושה ממנו ישראל כך לוקח בהמה ועושה ממנה קודש, והבן. וזה ענין מחשבת פגול שהזביחה צריכה להיות במחשבת אוכלין כראוי כי במחשבתו מוליד המציאות החדש של קדשים הנולד מתוך מציאות הבהמה וכמבואר טובא לעיל שהמחשבה תלויה במעשה כמו"כ במעשה הקרבן צריך להתלוות המחשבה הכשרה, וכיון שהשכל תלוי באכילה לכן כל פיגול דוקא סביב אכילה. וראיתי לאאמו"ר שליט"א שהביא הגמרא בחולין ל"ז ודברי החת"ס שם שהחכם המורה איסור על מאכל הוי כמחשבת פיגול הפוסלת את המאכל.

^{רסג} רב ספרא משתעי: סופר המספר בבבחינת לשוני עט סופר וכו'. ורב ספרא קרא לרבנן משה שפיר קאמרת - גלה מעלת צדיקי כל דור ויופי תפארתם. ולכן גלה גם מעלת דגים שבים שהם בחי' הצדיקים. גם עליו נאמר "דובר אמת בלבבו" כאמור בגמרא (מכות כד) ולכן יש גלוי אמת מיוחד בספורו.

^{רסד} בספינתא: כל גלויי הסודות הם בים כי שם אין ישוב בני אדם ושם מתגלים סודות עולם הנשמות, והסודות של הישוב כי כל מה שיש ביבשה יש בים. ושם עיקר נפלאות הבורא כדכתב בשיר נעים בתחלת הספר.

רָשָׁבִים: בְּרִיָּה קְלָה מְבַרֵּיית קִטְנוֹת שְׂבִיִּים: לְפָמָה דְלוּיָתָן שְׂיֵאכְלָנִי הַיּוֹם: עֲזָא דִימָא שְׂכָל
מָה שְׂיֵשׁ בִּיבְשָׁה יֵשׁ בִּיָּם, חוּץ מִן הַחֲלָדָה; בְּשַׁחֲטֵת חֲלִין: דְּבַחֲשָׂא חוֹפְרָת בִּיָּם בְּקִרְנֵיהָ
לְבַקֵּשׁ אַחַר מְזוֹנוֹתֶיהָ:

חֲזִינָא הָאִי כְּוָרָא דְאַפִּיק רִישָׁא מִמֵּיא וְכוּ'. כְּוָרָא זֶה בְּחִינַת הַטּוֹב, שְׁהֵם חֲלָקִי
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עִם הַגְּרִים הַנִּ"ל; כִּי דְגִים, אֲסִיפְתָּן הוּא מְטַהֲרָתָן^{רס"ה} (עֵינן חֲלִין כ"ז:). זֶה
בְּחִינַת חֲלָקִי הַנִּשְׁמוֹת, בְּחִינַת (אִיּוֹב ל"ד): "רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסֹף"^{רס"ו}, וּבְחִינַת גְּרִים,
בְּבַחֲנֵת (תְּהִלִּים מ"ז): "נְדִיבֵי עַמִּים נְאֻסְפוּ", וְעַל שֵׁם זֶה הַחֲכָמִים נִקְרָאִים "בְּעֲלֵי
אֲסָפוֹת"^{רס"ז} (קִהְלֵת י"ב), שְׁהֵם מְאֻסְפִים הַטּוֹב עִם הַגְּרִים. וְזֶה הַטּוֹב עִם הַגְּרִים אֲפִיק
רִישָׁה מִמֵּיא^{רס"ח}, הֵינּוּ שְׂמוּצִיא אֶת הַשְּׂכָל מִשְׂטִיפַת הַמַּיִם הַזֵּידוּנִים, שֶׁהוּא
הַכְּסִילוֹת הַשְּׂוֹטֵף עַל הַשְּׂכָל, כְּנ"ל:

^{רס"ה} דגים אסיפתן היא מטהרתן: אסיפה הוא מדת יוסף, הון יוסיף רעים רבים, כי יוסף הוא
סוד הדגים וידגו לרוב, אוסף ומחבר הרוחות יחד ומאסף חלקי הטוב של ישראל גם
הרחוקים ביותר, כי אסיפתן היא מטהרתן, שא"צ שחיטה וכו' כי כח 'הצדיק' שע"י הלידה
בעצמה ממילא יוצא הטוב כנ"ל ונעשים גרים טהור מטמא כנ"ל.

^{רס"ו} רוחו ונשמתו אליו יאסוף: הפסוק נאמר באיוב לגבי סוד הגלגול, ובזוה"ק מפורש לגבי
סוד היבום שימשיך הרוח והנשמה להתגלגל בבן הנולד, היינו תיקון זרע הילודים המבואר
כאן, כי ידוע שנשמת משיח יצא ע"י יבום כדי לגנוב הנשמה מתוך עמקי הקלי' להוציא
הטוב משם במרמה ויבום נקרא גאולה "אם יגאלך טוב" זה צדיק, הגואל ממות ופודה
משחת את נפש המת (וכן אמרו בנות ישראל מקוה טהרה הן). ועוד מתפרש כפשוטו שהקב"ה אוסף אליו
את הרוח והנשמה שעולה לצרור החיים מקור הטהרה.

^{רס"ז} בעלי אספות: שם מדובר מחידושי התורה - עשות ספרים הרבה אין קץ, כח הצדיק
להוסיף ולחדש בחכמת התורה, כי כמו שאוסף ומזווג ומוליד נשמות ישראל כך אוסף
אותיות התורה ומחברם ומוליד חידושים ונעשים ספרים וכו' כי ישראל ואורייתא חד.

^{רס"ח} אפיק רישיה ממיא: כתיב כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, מי הדעת,
ולעומת זה הדעת של כסילות העולם שמסתיר על הראש האמתי מחשבה הקדושה שורש
נשמות ישראל גודל מעלתם שהם גוי קדוש עליון קדוש הוא חכמה מוח עליון מופרש
ונשגב מכל העולמות.

וכל נשמה יהודית בעולם דומה לדג במים שמוציא הראש לרגע ממים הזדונים, ולעומת
זה להיפך אין מים אלא תורה ואי אפשר לחיות כלל מחוץ למים. אבל לפי דבריו ז"ל לקמן
מובן שעיקר הקיום במים היינו בתוך העולמות וברגע שיוצא בטל במציאות באור הא"ס
אבל יש סוד שמוציא הראש והקרן למעלה מהעולמות ואעפ"כ אינו בטל וזה באמת הפלא
של ישראל איך מתקיימים בתוך העולם מאחר שמציאותם גבוה מהעולם.

וְהוּי לָהּ קֶרֶן, וְחָקִיק עָלֶיהוּ: אֲנֵא בְרִיָּה קְלָה שְׁבִיָּם, וְהוּינָא שֵׁין פְּרִסִי, וְאֲזִלִּינָא לְפָמָא דְלוּיָתָן. קֶרֶנָא זֶה בְּחִינַת צְדָקָה רִסֵּט, שֶׁהוּא בְּחִינַת "הוֹן יִסִּיף רַעִים" הַנ"ל, שֶׁהוּא עֵקֶר הַקֶּרֶן הַקֵּימַת לְעוֹלָם הַבָּא, כְּמֵאֲמַר מוֹנַבֵּז (בְּבֵא בְּתֵרָא י"א):

אֲבוֹתַי גָּנְזוּ לְמִטָּה וְאֲנִי גָנַזְתִּי לְמַעְלָה ר"ע. וְחָקִיק עָלֶיהוּ, הֵינּוּ עַל יְדֵי הַצְדָּקָה נַעֲשֶׂה חִקִּיקָה רִעָא בְּחִינַת הַכְּתָב הַנ"ל, לְפָנֵינוּ, בְּבְחִינַת "וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת", לְהַטוֹב הַכְּבוֹשׁ בֵּין הָעַכְפּוֹרִים, וּמְעוֹרְרוּ בְּתִשׁוּבָה לְשׁוֹב לְשָׂרְשׁוֹ, כִּי הַטוֹב זוֹכֵר אֶת עֲצָמוֹ. אֲנֵא בְרִיָּה קְלָה שְׁבִיָּם, הֵינּוּ, שְׂאֲנִי לְמַעְלָה מְכַל הָעוֹלָמוֹת. יָם הֵינּוּ: הַמָּם הוּא אַרְבַּע עוֹלָמוֹת, יוֹד הוּא בְּחִינַת הַחֲכָמָה רִעָב שְׁמַת־פֶּשֶׁט בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים ק"ד): "כֻּלָּם בְּחֲכָמָה עָשִׂיתָ":

רִסֵּט קֶרֶנָא זֶה בְּחִי צְדָקָה שֶׁהִיא עֵיקֶר הַקֶּרֶן קֵימַת לְעוֹה"ב: בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים יֵשׁ קֶרֶן וּפִירוֹת, הַקֶּרֶן הוּא שֶׁפַע עוֹה"ב ע"י עֲשִׂית רְצוֹן ה' בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹה"ז, וְכִמוֹ קֶרֶן שֶׁהוּא הַחוּזֵק הָעֲלִיוֹן שֶׁל כָּל הַגּוֹף כְּכֵן עֲשִׂית רְצוֹן ה', וְהֵנָּה לְעִיל בְּאוֹת א' מְבֹאֵר שֶׁהַקֶּרֶן הוּא הַרְצוֹן שֶׁה' רוֹצֵה בְּנוֹ וּמְרוֹמֵם קֶרֶנּוֹ, וְנִתְבָּאֵר שֶׁהוּא כְּתֵר הַתְּפִלִּין וְכו', וְכֵאֵן פִּירְשׁוּ עַל צְדָקָה, אֲבָל פְּשוֹט כִּי הַנּוֹתֵן צְדָקָה חֲשִׁיב כְּנוֹתֵן לְהַקְב"ה וְהוּא גוֹדֵל הַשְּׁבַח שֶׁהַקְב"ה מְקַבֵּל שֶׁעֲשׂוֹעַ מִמַּעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל וְנַעֲשֶׂה קֶרֶן קֵימַת לְגַלוּת הַטוֹב לְהַחֲזִיר בְּעֲלֵי תִשׁוּבָה וְגָרִים לְהַעֲלוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל לְהַאֲרִיךְ אֹרֶךְ הַיָּמִים, הַכֹּל תְּלוּי בְּצְדָקָה. וְהַפִּירוֹת וְהַהוֹלְדוֹת בְּעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה הַזֶּה הוּא ג"כ רַק לְצוּרֵךְ לְתֵת עוֹד צְדָקָה לְהִיּוֹת עוֹד קֶרֶנִים לְעוֹה"ב. צ"ע מֵה שֵׁיךְ קֶרֶן לְדָג, הֵא יוֹתֵר שֵׁיךְ לְפָרָה קֶרֶן וּפִירוֹת.

רִעָא וְאֲנִי גָנַזְתִּי לְמַעְלָה: מַעֲלַת כָּל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל גָּנוּז בְּמַחֲשֶׁבֶה הָעֲלִיוֹנָה. וּבְזֶה מוֹבֵן גַּם כְּפִשׁוּטוֹ מַעֲלַת הַנּוֹתֵן צְדָקָה לְעַנֵּי מִיִּשְׂרָאֵל לְהַחֲיוֹת נֶפְשׁוֹ הִרִי זֶה מַגִּיעַ עַד מַחֲשֶׁבֶה עֲלִיוֹנָה.

רִעָא ע"י הַצְדָּקָה נַעֲשֶׂה חִקִּיקָה: כְּתִיב כִּי שֵׁם חֲלֻקַת מַחֲקֵק סִפּוֹן, זֶה מִשֶּׁה כּוֹתֵב הַתּוֹרָה (וּבִּו בְּלִבֵּד נִאֲמַר כְּתִיבָה בְּתוֹרָה וְהִרְאִשׁוֹן כְּתֵב זֹאת זְכוּרֹן בְּסִפְרֵי) הַמְּגִיִּיר גָּרִים בְּקִבְרוֹ בְּאַרְץ מוֹאָב, כְּדֹאִיתָא (ע"י ס"י רטו), וִיתָא רֵאשִׁי עִם צְדָקַת ה' עֲשֶׂה, צְדָקָתוֹ שֶׁל מִשֶּׁה עוֹשֶׂה צְדָקָה עִם הַשִּׁי"ת וְכוֹלֵל כָּל רֵאשִׁי הָעַם לְכֵן יֵשׁ בּוֹ כַח לְגִיִּיר כָּל הָעוֹלָם.

רִעָב לְמַעְלָה מְכַל הָעוֹלָמוֹת, יָם הֵינּוּ הַמָּם ד' עוֹלָמוֹת, י' הוּא בְּחִי חֲכָמָה: הָאֲרַבְעָה הֵם אֲבִי"ע, וּבְכָל עוֹלָם יֵשׁ י' סְפִירוֹת לְכֵן הֵם ד' פְּעָמִים י' = מ', וְאַצִּילוֹת הֵיא עוֹלָם מַחֲשֶׁבֶה הָעֲלִיוֹנָה, וְאַרְבַּעַתָּם כְּנִגְדֵי דוּמָם צוּמַח חֵי מְדַבֵּר, חֵי כְּנִגְדֵי הַבְּרִיאָה, וּמְדַבֵּר כְּנִגְדֵי הָאֲצִילוֹת כְּנִגְדֵי הַשְּׁכָל וְהַמַּחֲשֶׁבֶה. וְהַחֲכָמָה שְׁבָה הִיא סוּד אוֹת י' הַמְתַּפְּשֶׁטֶת וּמַחִיָּה אֶת כּוֹלָם. כִּי גַם סוּף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשֶׁבֶה תַּחֲלָה. אֲבָל יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה אֲפִילוֹ מִזֶּה, וְהוּא נִקְרָא עוֹלָם א"ק, שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל בְּשֶׁרֶשׁם לְמַעְלָה מִד' עוֹלָמוֹת, וְזֶהוּ אֲד"ם א' קוּדֵם לְד"ם, שֶׁאֲפִילוֹ חֲכָמָה עֲלִיוֹנָה מְקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהֵם הַיּוֹעֲצִים שֶׁל הַכֹּל.

וְזֶהוּ בְרִיָּה קֵלָה שְׂבִיִּים, הֵינּוּ שְׂכָמוֹ שֶׁהַדָּבָר הַקְּלִירֵי הוּא צָרִיךְ לְמַעֲלָה, כִּן הַנְּשָׂמָה, שֶׁהוּא הַטּוֹב, הוּא לְמַעֲלָה מִכָּל הָעוֹלָמוֹת. וְהוֹינָא שֵׁין פְּרָסָה רֵעִי, דְּהֵינּוּ שֶׁהַנְּשָׂמָה נִזְכָּרַת שֶׁהִיָּתָה בְּבַחֲיִנַת 'יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחְשָׁבָה תַּחֲלָה', וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְלֵךְ בָּהּ בְּבְרִיָּאת הָעוֹלָם, בְּבַחֲיִנַת "הֵמָּה הַיּוֹצְרִים יִשְׂבִּי נְטָעִים עִם הַמֶּלֶךְ בְּמִלְאֲכָתוֹ", שֶׁנִּמְלֵךְ בְּנִשְׁמוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעַת בְּרִיָּאת הָעוֹלָם, דְּהֵינּוּ שֶׁהִיא נִזְכָּרַת שֶׁהִיָּתָה בְּמַעֲלָה גְּדוּלָה כְּזוֹ כַּנִּ"ל, וְעַתָּה הִיא הוֹלְכַת לְכֻלְיוֹן וְהַפְּסָד, חֵס וְשָׁלוֹם. שֵׁין זֶה בְּחִינַת הַמַּחְשָׁבָה, שֶׁנַּחֲלָקַת לְשֵׁלֶשׁ רָאשִׁים:

מַחְשָׁבוֹת שְׂכָלִיּוֹת, מַחְשָׁבוֹת מְדוּתִיּוֹת, מַחְשָׁבָה מְעִשִׂיּוֹת. פְּרָסָה בְּחִינַת רָגֵל, הֵינּוּ עֲצָה, כְּמוֹ (שְׁמוֹת י"א): "וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיךָ" הַנְּמַשְׁכִּים אַחַר עֲצָתְךָ, הֵינּוּ שֶׁהַנְּשָׂמָה נִזְכָּרַת שֶׁהִיָּתָה תַּחֲלָה בְּמַחְשָׁבָה, וְבָהּ נִמְלֵךְ וְנִתְיַעַץ בְּבְרִיָּאת עוֹלָמוֹ:

רֵעִי שֶׁהַדָּבָר הַקֵּל הוּא צָר לְמַעֲלָה: יְסוּד הָעֵפֶר מְטִיל כְּבוֹדוֹת לְהַמְשֵׁךְ לְמַטָּה, וְלַהִיפֵךְ הַמַּח לְמַעֲלָה מִכָּל הָאָדָם, וַיֵּשׁ מִלַּחְמָה בֵּין הַחוֹמֵר הַמוֹשֵׁךְ לְמַטָּה לְהַצּוּרָה הַצֶּפֶה לְמַעֲלָה, וְכַאֲן מִבָּאֵר שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת הֵם כְּחוֹמֵר לְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם כְּצוּרָה.

רֵעִי צָר: לְשׁוֹן צֶפֶה, הוּא מִשִׁ"כ לְעִיל שֶׁהַקַּב"ה צֶפֶה שִׁיְהִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁיעֲשׂוּ לוֹ תַעֲנוּג וְעִי"ז חֲשָׁב לְבְרוּא הָעוֹלָם, נִמְצָא הַבְּחִינָה שֶׁמַּעַל כּוֹלֵם הִיא בְּחִינַת הַצֶּפֶה. וְאוּלַי זֶה סוּד צֶפֶת לִישׁוּעָה, הֵינּוּ קָרָן יִשׁוּעָה הוּא קָרְנָא הָעוֹלָה מַעַל הַכֹּל וְעוֹשֶׂה שְׁעִשׂוּעִים לְמַעֲלָה שֶׁצֶפֶה הַקַּב"ה הַשְּׁעִשׂוּעַ שִׁיעֲלָה מִתּוֹךְ עוֹלָם הָעִשְׂיָה וְכַבֵּר הַשְּׁתַעֲשַׁע בְּתַחֲלָה כְּדַאֲמְרוּ חַז"ל. וְצָרִיךְ אָדָם לְצַפּוֹת בְּזֶה וּלְצַפּוֹת שִׁיתַּגְּלָה גְלוּי הַזֶּה שֶׁל הַצַּדִּיק. וְכֵן י"ל גַּם צֶפֶת בְּמַרְכָּבָה שְׁלִי וְכו'.

רֵעִי שֵׁין פְּרָסָה: נִרְאֶה לְפָרֵשׁ שֶׁהַאֲצִילוֹת שֶׁהִיא הַמַּחְשָׁבָה מִתַּחֲלָקַת לְג' סוּגִים וְהֵם חַב"ד חַג"ת נַה"י כִּידוּעַ שֶׁהֵם כְּלֵי פְּנִימִי אֲמַצְעֵי חֲצוֹן, וְהֵם שְׂרֵשֵׁי נִשְׁמַת רֹחַ נֶפֶשׁ, (וְכַנְגֵד הַנְּהַגָּה כַּח צוּרָה הַב"ל), אוֹתִיּוֹת הו"ה, וּבְתוֹכָם הַחִיָּה הִיא הַחֲכָמָה בְּחִינַת י'. וְכֹל זֶה מְלַבֵּשׁ לְרַגְלִים שֶׁל עוֹלָם שֶׁלְמַעֲלָה מֵהֵם הוּא רַגְלֵי א"ק, שֶׁכַּבִּיכּוֹל מַחְשַׁבַת הַקַּב"ה הוֹלֵךְ אַחַר עֲצַת יִשְׂרָאֵל הַקּוֹדֵם, כְּמוֹ 'הָעָם הַהוֹלְכִים אַחַר עֲצַתְךָ'.

וַיִּשְׂרָאֵל שֶׁהֵם הַכֹּתֵר הַצָּר מַעַל הָעוֹלָמוֹת הֵם בְּחִינַת הַמַּלְכוּת לְגַבֵּי מַה שֶׁלְמַעֲלָה יוֹתֵר, כִּי נִמְלֵךְ בְּחִינַת מַלְכוּת, שֶׁאֵין מֶלֶךְ בְּלֹא עִם וְצָרִיךְ לְהִימַלֵּךְ כְּדִי לְמַלּוֹךְ, וְזֶהוּ הֵמָּה הַיּוֹצְרִים יוֹשְׁבֵי נְטָעִים עִם הַמֶּלֶךְ בְּמִלְאֲכָתוֹ, כִּי כָּל הָעוֹלָמוֹת נַחֲשָׁבִים בְּעֶרְךָ עִשְׂיָה וּמַלְכוּת לְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם הַיּוֹצְרִים וְכו'. וְלָכֵן בְּמַתָּן תּוֹרָה אֵין אֲנִי עוֹלִים לְעוֹלָם הַמַּחְשָׁבָה בְּלִבָּד אִלָּא לְמַעֲלָה מִזֶּה וְלָכֵן אֲנִי יְכוּלִים לְחַדֵּשׁ בְּתוֹרָה כְּרַצוֹנָנוּ כִּי אֲנִי שׁוֹתֵפִים עִם הַמֶּלֶךְ בְּמִלְאֲכָתוֹ לִיַּצֵּר אֶת הַמַּחְשָׁבָה הָעֲלִיוֹנָה. וְזֶהוּ עֵץ הַחַיִּים עֲצוֹת לִיַּעַץ אֶת ה'.

וְשֵׁין הַזֶּה הוּא סוּד שֵׁין שֶׁל תַּפְלִין שֶׁהוּא הַקָּרָן, שֶׁמַּגְלָה שׁוֹרֵשׁ יִשְׂרָאֵל בְּפְנִימִיּוֹת וְשׁוֹרֵשׁ הַמַּחְשָׁבָה. וּפְשׁוּטוֹת שֵׁין פְּרָסָה בֹא לְהַפְּלִיג גְּדֻלוֹ הָעֲצוּם שֶׁל הַדָּג, שֶׁבֹא לְהַפְּלִיג גְּדֻלוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁכַּבִּיכּוֹל הַקַּב"ה מֵהַלֵּךְ אַחֲרֵיהֶם תְּמִיד הֵן בְּמַעֲשִׂים הֵן בְּמַדּוֹת הֵן בְּמַחְשָׁבוֹת הַכֹּל תְּלוּי בְּמַעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל הַתַּחְתּוֹנִים.

וְהִשְׁתָּא אֲזֵלִינָא לְפָמָא דְלוּיְתָן, הֵינּוּ לְכַלְיוֹן וְהַפְסָדִי"ח"ו, וְעַל יְדֵי זֶה מְרַחֶמֶת עַל
עֲצָמָה־רֵעִי וְנִתְעוּרְרַת לְשׁוּב לְשִׁרְשָׁה כְּנִ"ל, וְנִעְשִׂין בְּעָלֵי תְּשׁוּבָה וְגָרִים כְּנִ"ל. אָמַר
רַב אָשִׁי: הָאִי עֲזָא דִּימָא דְבַחִישָׁא וְאִית לָהּ קֶרְנִי. עֲזָא זֶה בְּחִינַת עֵז, הֵינּוּ יִרְאָה־רֵעִי,
בְּחִינַת "כִּי תִפְאָרֶת עֲזָמוּ אֶתְהָ" הַנִּ"ל. דְּבַחִישָׁא, הֵינּוּ בְּחִינַת הַצְּדִיק, שְׂמַחֲפֵשׁ
תְּמִיד אַחַר הַהִתְפָּאָרוֹת שְׂבִכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כְּנִ"ל. וְאִית לָהּ קֶרְנָא, הֵינּוּ בְּחִינַת
"וּבְרַצוֹנָךְ תָּרוּם קֶרְנִי"רֵעִי, הֵינּוּ הָאֱהָבָה־רֵי"ש, שְׁנִתְגַּלָּה עַל יְדֵי הַצְּדִיק כְּנִ"ל, כִּי עַל יְדֵי
כָּל בְּחִינּוֹת הַנִּ"ל נִתְגַּלָּה אֹר הַצְּדִיק, שְׁעַל יְדֵי זֶה זֹכִינַן לִירְאָה וְאֱהָבָה כְּנִ"ל:

רע"ו לכליון והפסד ח"ו: כי כל הגדלות הזה יורד ונמשך בתוך עולם הבחירה שיש סכנה שלא להבלע בפי הנחש שהוא פי הלוייתן נחש בריח ונחש עקלתון, ורבינו למד שהוא לשון תמיהה ואזילנא לפומא דלוייתן?! הרי אני גדול כ"כ! כי זה לעומת זה עשה אלקים כפי גודל ישראל כך גודל ההעלמה בבריאה ושליטת הנחש אדם הבליעל, שנאמר בו לא טוב היות לבדו כי בת זוגו מתה ונמלחה להיפך מהדג הנקרא טוב.

והיינו שהטוב הגדול תלוי באכילה התחתונה שאם יאכל באופן כליון ח"ו נפסד אבל אשרינו שהצדיק מאכיל אותנו קרבנות וקדשים לכלול ולהעלות הכל לטוב ע"י אכילה, ואז נקרא לויתן כעבודת שבט לוי הפעם ילוח אישי אלי חיבור דקדושה. ופה הלוייתן רמז גם לדבור שיהיה דבור ישראלי הקדוש ולא דבור הנחש. כי יש "מחשבה, דבור, מעשה". וזה ענין סעודת לויתן שיהיה בסוף וכן אכילת הדגים בשבת, שהכל חוזר לטוב.

רע"ז מרחמת על עצמה: כיון שקבלה דעת מי היא יש לה רחמנות, התלוי בדעת כדכתב בכמה מקומות, ועי"ז מתעורר הרצון הטוב שהוא רחמים.

רע"ח עוז ויראה: יראת הרוממות מרוב עוצם גדלות תפארת מעלתה. והיא יראה עזה וחזקה באמת. והיא בחינת כתר מלוכה בחינת מוראה של מלכות. ויראת קרני ההוד דסיני ומשה.

רע"ט וברצונך תרום קרננו: במזבח יש קרנות המזבח, כי הקרבנות עולים שם לרצון, וכן הדם ניתן שם לרצות כי הרצאה בדם, ובפרט דם חטאת שצריך יותר הרצאה הוא על הקרנות ממש, ולכן נקרא נתינת הדם "מתנות" כי אז המלך נותן מתנות לכל אחד ברצונו כנ"ל.

ר"פ קרנא היינו האהבה: וכבר נתבאר שהצדקה עושה ג"כ אהבה, כי ע"י אהבה בין ישראל יזכה להשיג אהבה הנסתרת בבריאה ויצא מהעלם אל הגלוי בבחינת צמיחת קרן, והיא אהבה האין סופית שאוהב עמו ישראל.

אות ט

[ט] וְזֶה רַפ"א: "וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שְׂקֵיהֶם רַפ"ב", הֵינּוּ בְּחִינַת "לְבָשׁוּ שָׁמַיִם קְדָרוֹת וְשָׁק וְכו'". 'שָׁמַיִם' הֵינּוּ יִרְאָה וְאַהֲבָה כַּנ"ל; וּכְשֶׁהֵם מְרִיקִים אֶת הַשָּׁק וְהַחֲשֵׁךְ מִן הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה וְהֵנָּה אִישׁ צָרוֹר כִּסְפוֹ בְּשִׁקּוֹ רַפ"ג. צָרוֹר כִּסְפוֹ זֶה בְּחִינַת הַצְּדִיק, בְּחִינַת (מְשֻׁלֵי ז): "צָרוֹר הַכֶּסֶף לָקַח בִּידוֹ" רַפ"ד, שֶׁהֵם הַצְּדִיקִים, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שָׁם. בְּשִׁקּוֹ, הֵינּוּ שָׁאוֹר הַצְּדִיק נִתְחַשֵּׁךְ וְנִתְלַבֵּשׁ וְנִתְכַּסֶּה בְּקְדָרוֹת וְשָׁק, הֵינּוּ שְׂמֵרָגִישִׁים שֶׁהַשָּׁק וְהַחֲשֵׁךְ רַפ"ה שֶׁהָיָה עַל הַיִּרְאָה וְהָאַהֲבָה, זֶה מַחְמַת שָׁק וְחֲשֵׁךְ, שֶׁנֶּחֱשֵׁךְ לָהֶם אֹר הַצְּדִיק כַּנ"ל:

וַיִּרְאוּ אֶת צָרוֹת כִּסְפֵיהֶם הֵמָּה וְאַבְיָהֶם, הֵינּוּ שָׂרְאוּ וְהִפְּירוּ, שֶׁצָרוֹת כִּסְפֵיהֶם תְּלוּי בְּהַחֲמָר וְהַצּוֹרָה, שֶׁנִּקְרָא הֵמָּה וְאַבְיָהֶם. הֵמָּה זֶה הַחֲמָר, שֶׁהֵם כְּלֵי הַמַּעֲשֵׂה, וְאַבְיָהֶם הוּא הַשֶּׁכֶל שֶׁנִּקְרָא אָב, בְּחִינַת אָב בְּחֻמְכָּה, הֵינּוּ כַּנ"ל, שֶׁהַתְּגָלוֹת אֹר

רַפ"א וְזֶה...: יוֹסֵף עָשָׂה צְדָקָה עִם כָּל הָעוֹלָם לְהַשְׁפִּיעַ אֲכִילָה לְהַעֲלוֹת כָּל הַבִּירוֹרִים כָּל הַטוֹב וְהַגְּרִים, וְהַשְׁפִּיעַ לְאֶחָיו כֶּסֶף תּוֹעֵפוֹת כֶּסֶף מִשְׁנָה כְּדִי לְהַרְבוֹת אַהֲבָה וְרַעוּת, אֲבָל עַדִּיין הִיא הָאוֹר נִסְתָּר כִּי לֹא יָדְעוּ שֶׁהוּא יוֹסֵף אַחֵיהֶם, וְכַשְׁאוֹר הַצְּדִיק נִסְתָּר הָאַהֲבָה נִסְתָּרָת.

רַפ"ב מְרִיקִים שְׂקֵיהֶם: הַבֵּר הוּא הַתְּבוּאָה הִיא מְכוּסָה בַשָּׁק, כִּי הָאֲכִילָה מְלוּבֶשֶׁת בְּגִשְׁמִיּוֹת. וְיוֹסֵף הוּא תִּיקוֹן הַמַּעֲשִׂים כְּדִלְקֻמֶן, כִּי הַצְּדִיק עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה גִשְׁמִי וּמֵיחַד לְמַעֲלָה עַד מַחֲשַׁבָה הָעֲלִיוֹנָה. וְזֶה אֹרוֹ שְׁמַגְלָה מִתּוֹךְ לְבוֹשׁ שָׁק הַגִּשְׁמִיּוֹת מַעֲלַת תְּפָאֶרֶת יִשְׂרָאֵל.

רַפ"ג וְהֵנָּה אִישׁ צָרוֹר כִּסְפוֹ בַשָּׁקוֹ: הַכֶּסֶף הִיא מְכוּסָה כִּי לֹא יָדְעוּ שְׁנוֹתֵן לָהֶם, וְבֹא לְרִמְזֵי שְׁסוֹד הַצְּדִיק וְצְדָקָה וְכֶסֶף תּוֹעֵפוֹת הוּא מְכוּסָה אֲצִלֵּם כְּמוֹ שֶׁהַשְּׁלִיכוֹהוּ בְּבוֹר וְכו', וְאִפִּילוֹ אֲצִל אֲבֵיהֶם הוּא מְכוּסָה כִּי גַם מֵיֵעֶקֶב נֵעֵלֵם אֹר יוֹסֵף הַצְּדִיק. הֵינּוּ גַם מִהַחֲכָמָה הָאֲבִי וְהַשּׁוֹרֵשׁ שֶׁל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי גַם מַחֲשַׁבָה הָעֲלִיוֹנָה וְהַתּוֹרָה הַכֹּל תְּלוּי בְּמַעֲשִׂים שֶׁל הַצְּדִיק אֶע"פ שֶׁהוּא עֹסֵק בְּגִשְׁמִיּוֹת בּוֹ תְּלוּי כָּל הָרוּחָנִיּוֹת וְהַתּוֹרָה שֶׁל יַעֲקֹב. כִּי דוֹקָא יוֹסֵף נִקְרָא חֲכָם וְנִבּוֹן (עֵי' תּוֹרָה ל"ו).

רַפ"ד צָרוֹר הַכֶּסֶף לָקַח בִּידוֹ: כֶּסֶף כְּסוּפִין וְאַהֲבָה וְדִבְקוֹת שֶׁל הַצְּדִיק מוּחָא חוּוֹרָא כְּכִסְפָּא. וּבְפִסּוֹק מְדוּבֵר מִהַסְתַּלְקוֹת הַצְּדִיקִים וְהָעֲלָמָתִים וְהַצְּדִיק הוּא 'נִתְעַלְסָה בְּאַהֲבִים' דְּקְדוּשָׁה וְכַשְׁנִסְתַּלֵּק נֹאחַז לְעוֹמֵת זֶה בְּאַהֲבוֹת הַנְּפוֹלוֹת הַקְּלִי' הַמְדוּמוֹת, אֲךָ לְיוֹם הַכִּסָּא יְבוֹא וַיִּשׁוּב הֵינּוּ כַשִּׁיתְגַּלָּה מַלְכוּתוֹ וַיִּשְׁבַּע עַל כִּסָּא כְּבוֹדוֹ הַמְתַּגַּלָּה מִתּוֹךְ מַכְסָּה, אֲזִי יִגְלָה יִרְאָתוֹ וַיִּבְטַל הַכֹּל, אֲבָל עַכְשָׁיו עַדִּיין אֹר הַיִּרְאָה וְהַמַּלְכוּת נֵעֵלֵם וּמִתְגַּבְּרִים אַהֲבוֹת וְרַצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה.

רַפ"ה הַשָּׁק וְהַחֲשֵׁךְ: "לֹא פִרְפַּרְתָּ יָדוֹעַ שֶׁהַשָּׁק הוּא נּוֹצֵת עֲזִים, וְבֵהֶם נֹאמֵר בְּרִישָׁא חֲשׁוּכָא כִּי הָעֲזִים שְׁחוּרִים, וְלַעֲיִל אִמֵּר שֶׁהָעֵז בְּחִינַת יִרְאָה, לִפ"ז גְּבוּרַת הַיִּרְאָה הַנְּפוֹלָה עוֹשֶׂה חוֹשֵׁךְ.

הַצַּדִּיק, שִׁיזְכוּ לְהַכִּירוֹ^{רפ"ו} וְלִהְבִּין וְלִטְעַם^{רפ"ז} וְלִרְאוֹת אֹרוֹ הַגָּדוֹל, הוּא תְלוּי בְשִׁלְמוֹת
הַמַּעֲשִׂים וּבְזָכוֹת הַשָּׂכָל. וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אָבִיהֶם, הֲיִנּוּ תוֹכַחֹת הַשָּׂכָל, שְׂמוּכִיחַ
אֶת הַחֲמָרִים, שֶׁהֵם כָּלֵי הַמַּעֲשָׂה, שֶׁהוּא תוֹלָה הַסְרָחוֹן בְּכָלֵי הַמַּעֲשָׂה:

זֶה: אֶתִּי שִׁכַּלְתֶּם^{רפ"ח}, שֶׁעַל יְדֵי הַמַּעֲשִׂים הָעֲכוּרִים גּוֹרְמִים כְּלִיּוֹן וְהַפְסַד לְהַשָּׂכָל.
יוֹסֵף אֵינְנוּ זֶה בְּחִינַת "הוֹן יִסִּיף רַעִים רַבִּים" הַנִּ"ל, וְשִׁמְעוֹן אֵינְנוּ^{רפ"ט} זֶה בְּחִינַת
"וְשִׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְדִינוֹת", הַנֶּעֱשֶׂה עַל יְדֵי בְּחִינַת "הוֹן יִסִּיף" כַּנִּ"ל, וְאֶת בְּנֵימִן
תִּקְחוּ^{ר"א} זֶה בְּחִינַת מַזְבַּח בְּחֻלְקוֹ שֶׁל טוֹרֵף, שֶׁהוּא בְּנֵימִין, שֶׁעָקַר שְׁלֵמוֹת הַשָּׂכָל

^{רפ"ו} לִהְכִירוֹ: כַּמ"ש וַיִּכַר יוֹסֵף אֶת אָחִיו וְהֵם לֹא הִכִּירוּהוּ. וְכֵן וַיִּתְנַכֵּר עֲלֵיהֶם שֶׁסָּבְרוּ נִכְרֵי
הוּא

^{רפ"ז} וְלִהְבִּין וְלִרְאוֹת וְלִטְעַם אֹרוֹ הַגָּדוֹל: כְּטוֹעַם מֵאֲכָל טוֹב וְכו' וּמִבֵּין וְרוֹאֵה בְעֵינָיו וְכו'.

^{רפ"ח} אוֹתִי שִׁכַּלְתֶּם: יִשְׂרָאֵל הֵם בְּנֵי הַמַּחֲשֵׁבָה דְקוֹב"ה, וְכַבִּיכּוֹל הַקַּב"ה מוֹכִיחִם אוֹתִי שִׁכַּלְתֶּם
פָּגַם יְלָדֵי הַמַּחֲשֵׁבָה הָעֲלִיוֹנָה בְּנִים אֲתֵם לֵה' אֲלֵקִיכֶם. וּפִירֵשׁ שֶׁכוֹל לְשׁוֹן כְּלִיּוֹן, הַיִּפְךְ הַצַּדִּיק
הַנִּקְרָא כָל שֶׁבִמְקוֹם לְכֻלּוֹת הוּא כוֹלָל, וְהַבֵּן.

^{רפ"ט} יוֹסֵף אֵינְנוּ וְשִׁמְעוֹן אֵינְנוּ: יוֹסֵף הוּא בְּחִינַת כְּלֵי הַמַּעֲשָׂה בְּחִינַת צְדָקָה, וְשִׁמְעוֹן בְּחִינַת
כְּלֵי הַמַּחֲשֵׁבָה - שְׁמִיעָה, הֵרִי הֵם נַעֲשָׂה וְנִשְׁמַע. וְהַקְדַּמַּת יוֹסֵף לְשִׁמְעוֹן הוּא הַקְדַּמַּת נַעֲשָׂה
לְנִשְׁמַע, אַע"פ שֶׁלִּפְיֵי סֹדֵר לִידְתָם הִיָּה שִׁמְעוֹן קוֹדֵם, כִּי הַשָּׂכָל קוֹדֵם בְּסֹדֵר הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת
לְהַעֲשִׂיָה, אֲבָל בְּשׁוֹרֵשׁ הַנַּעֲלָם עוֹלָה הָעֲשִׂיָה עַד לְמַעֲלָה בְּרֵאשִׁית הַמַּחֲשֵׁבָה, כִּי הַכֹּל הַתְּחִיל
ע"י שִׁצְפָה ה' אֶת יִשְׂרָאֵל הַתְּחַתּוֹנִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם, וְע"ז בֵּא הַשְּׁמִיעָה, וְכֵן מַעֲשִׂיו שֶׁל יוֹסֵף
גּוֹרְמִים שְׁלוֹם שְׁעִי"ז יִכּוֹל לְהַשְׁמַע דְּבוּרִים הַיִּשְׂרָאֵלִיִּים בְּכָל מְקוֹם וַיְבִינּוּ הַנִּשְׁמוֹת שֶׁזֶה
בְּחִינַת שִׁמְעוֹן שְׂמוּכִיחַ אֶת הַנִּשְׁמוֹת שֶׁנִּפְלוּ (כַּדְפִּירֵשׁ בְּתוֹרָה י' שְׁהוּא מוֹכִיחַ) וַי"ל שֶׁנַּעֲשׂוּ שְׁבִטוֹ סוֹפְרִים
וּמַלְמַדֵי תְנוּקוֹת הֵינּוּ סוֹד הַכּוֹתֵב בְּסֵפֶר לְהַשְׁמִיעַ וְהַמְלַמֵּד אֶת זֶרַע הַיְלֻדִים. וְלִכֵּן דוֹקָא
אֲצִלוּ הִיָּה נִסְיוֹן הַשְּׁנֵאָה וְתִקּוֹנוֹ כִּיּוֹן שֶׁהוּא בְּמְקוֹם זֶה שֶׁל הַכֹּתֵב הָאוֹרִים כַּח הַשְּׁמִיעָה
הַרוּחָנִית, וְלִכֵּן נַעֲשׂוּ עֲנִיִּים שְׂמוּכְרָחִים לְקַבֵּל צְדָקָה מִיוֹסֵף אֲבָל הֵם הַת"ח מְפִיצִים תּוֹרָה.
וְכִיּוֹן שֶׁשִׁמְעוֹן רָצָה רַק נִשְׁמַע וְלֹא נַעֲשָׂה לִכֵּן בִּקֵּשׁ לְעַקּוֹר אֶת יוֹסֵף, וְלִבְסוֹף הַשְּׁתַּחֲוָה
הַנִּשְׁמַע לְנַעֲשָׂה.

^{ר"א} וְאֶת בְּנֵימִין תִּקְחוּ: הוּא ג"כ כְּלֵי הַמַּעֲשָׂה כִּי מְקוֹם הַמְקַדֵּשׁ הוּא עֲשִׂיָה הַגְּשְׁמִית, וּבְנֵימִין
הַיְחִיד שֶׁנּוֹלַד בְּאֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל לִכֵּן אֲצִלוּ הַמַּזְבַּח אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל. אֲצִלוּ הָאֲכִילָה דְקְדוּשָׁה. אֲלֹא
שֶׁתְלוּי בְּיוֹסֵף הַנּוֹתֵן צְדָקָה וּמֵאִיר אֶת הָאֲכִילָה. וְכִידוּעַ בְּנֵימִין הוּא הַכְּלִי הַמְקַבֵּל הַשֶּׁפַע
מִיוֹסֵף הַגְּנוּז בּו. וְעֲלֵי הֵיוּ כוֹלְנָה עַל יַעֲקֹב אָבִיהֶם, וְהַכֹּל סוֹבֵב בְּעִיקָר עַל יְרִידַת בְּנֵימִין אֶל
יוֹסֵף שֶׁזֶה הִיָּה הַתִּיקוֹן כִּי הוּא הַמַּזְבַּח וּבֵא כָל הַלֶּחֶם דִּיוֹסֵף וְנִתְחַבֵּר עִם בְּחִי' מְקוֹם הַמַּזְבַּח
הַטּוֹרֵף דְקְדוּשָׁה, וְנִתְקִיִּים וְתַחֵי רוּחַ יַעֲקֹב וְנִקְרָא יִשְׂרָאֵל כִּי נִתְגַּלָּה הַהִתְפַּאֲרוֹת וִירָאָה
וְאָהֲבָה. כִּי בְּתַחֲלַת גְלוּי יוֹסֵף נִבְהִלוּ מִפְּנֵיו אֲבָל אַח"כ קִירַב אוֹתָם לְאָהֲבַת ה' שֶׁהַכֹּל מֵאִיתוֹ
יֵת' לְטוֹבַתָם.

תְּלוּי בְּזֶה כַּנְל; דְּהִינוּ שְׁהַשְׁכֵּל מוֹכִיחַ וְאוֹמֵר, שְׁעַקֵּר הַחֲסָרוֹן שְׁנִתְעַכֵּר הַמַּח הוּא תְּלוּי רַק בְּכָלִי הַמַּעֲשֶׂה, דְּהִינוּ צְדָקָה, שְׁהִיא תְּלוּי בְּמַעֲשֶׂה, בְּחִינַת (שְׁעִינְהוּ ל"ב): "וְהָיָה מַעֲשֶׂה הַצְּדָקָה", שְׁעַל יָדָה נְשָׁלֵם הַשְׁכֵּל כַּנְל, כִּי כְּשֶׁנּוֹתְנִין צְדָקָה, עַל יְדֵי זֶה נַעֲשִׂין גְּרָיִם כַּנְל, וְעַל יְדֵי זֶה נְשָׁלֵם הַמַּזְבֵּחַ, שְׁהוּא בְּחִינַת שְׁלַחְנוּ שָׁל אָדָם, דְּהִינוּ שְׁזוֹכִין לְאֹכֵל בְּקִדְשָׁה, וְאִזִּי נְשָׁלֵם הַשְׁכֵּל, וְאִזִּי זוֹכִין לְרְאוֹת אוֹר הַצְּדִיק, וְעַל יְדֵי זֶה מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ יְרָאָה וְאַהֲבָה כַּנְל:

פּרפּרַת בענין תּוּשִׁיָּה וּשְׁתִּיָּה

כְּתִיב לִי עֲצָה תּוּשִׁיָּה - הַתּוֹרָה אוֹמֵרַת שֶׁנִּמְלַךְ וְנִתְיַעֵץ בִּי בַתְּחִלַּת הַבְּרִיאָה, הַתּוֹרָה הִיא הָעֲצָה אֲסֵתְכֵל בְּאוֹרֵייתָא וּבְרָא עֵלְמָא, וְנִקְרֵאת תּוּשִׁיָּה, וְכְתִיב בְּרֵאשִׁית בְּרָא תִישׁ. וְלֵאדָם נֵאמַר יְתוּשׁ קְדַמְךָ שְׂאתָה מֵאוּחַר אֲפִילוּ לְהַחֲלֵשׁ בִּיּוֹתֵר וְא"כ אִיךְ יֵשׁ לְךָ כַח לְתַת עֲצָה קוֹדֵם הַכֵּל. וְרוֹמַז לְמַעֲלִיוֹתָא תּוּשִׁיָּה קְדַמְךָ בְּךָ נִתְיַעֵץ ה'. גַּם וּשְׁתִּי אוֹתִיוֹת יְתוּשׁ קְדַמָּה לְאֲסֵתֵר, וְעֲשֵׂתָה מִשְׁתָּה נְשִׁיִם וּש"ת, וְהִיא הָאֲחֵרוֹן שֶׁנּוֹתֵר מִמַּלְכוּת חַם נְבוֹכַדְנֶאצַּר שְׁחֻטָא בַּעֲרוּהּ בְּשְׁתִּית יִין הַרְאִשׁוֹן, וְכֵאֵן בְּשְׁתִּית יִין גַּם הִיא נַעֲנִשָׁה בַּעֲרוּהּ (וּמַעֲשֶׂה וּשְׁתִּי הִיא הַקְּדַמַּת רְפוּאָה עוֹד קוֹדֵם מִחֻשְׁבַּת הַגְּזִירָה כְּמוֹ בַח' עֲצָה שֶׁקְדַמָּה וְנִמְלַךְ וְכֵן הַמֶּלֶךְ נִמְלַךְ בַּחֲכָמִים).

וּיִשְׂרָאֵל בְּשְׁתִּית יִין פּוֹרִיִם אַע"פ שְׁמֵרָאָה חוֹלְשָׁה גְמוּרָה אֲבַל הֵם בַּעֲצָה תְּחִלָּה בְּסוּד גּוֹרֵל שְׁלַמְעֵלָה מֵהַשְׁכֵּל, כִּי שְׁתִּיָּה לְשׁוֹן כִּי שֵׁת לִי אֲלֻקִּים זֶרַע אַחַר הֵיִינוּ מִדַּת יִסוּד כְּמוֹ אֲבָן שְׁתִּיָּה מוֹצִיא לִידָה חֲדָשָׁה וְיוֹצֵא הַטּוֹב מִחֲדָשׁ. וְזֶהוּ וּדָם חֲלָלִים יִשְׁתָּה - וְנִכְסֵי עַמְמִיא יִירַת - מוֹצֵץ נְצוּץ הַטּוֹב מֵהַעֲמִים.

וְהֵנָּה מֵרַדְכֵי וְאֲסֵתֵר הֵם מִשְׁבֵּט בְּנֵימִין, וְכֵל הַמַּעֲשֶׂה דְּבִנְיָמִין וְיוֹסֵף הוּא עִם גְּבִיעַ הַמִּיּוֹעַד לְשְׁתִּית הֵיִין, בְּיוֹם שֶׁנִּשְׁתַּכְּרוּ עִם יוֹסֵף, כִּי בְּנִימִין הוּא סוּד הַכֵּלִי הַמְּקַבֵּל אֶת הַשְׁתִּיָּה.

הַרְאִשׁוֹנִים פִּירְשׁוּ תּוּשִׁיָּה מִשׁוֹרֵשׁ יֵשׁ, וְלַפְעָמִים הוּא חֲלָשׁוֹת וְתִשׁוֹת כַּח, [וּמִנְחָם חֲבָרוּ עִם יִשָּׁה וְהִשָּׁה - לְשׁוֹן מִנִּיעָה], וְנִרְאָה כִּי שׁוֹרֵשׁ הִישׁ הוּא בְּאֵמַת כַּחֲלָשׁוֹת, שְׁהַקְּב"ה מִתְיַעֵץ לְהוֹצִיא מֵאִין לִישׁ בַּח' מִמַּחֲשָׁבָה לְמַעֲשֶׂה, עִי' מִלְּבִי"ם (אִיּוֹב ה' יב) דְּתּוּשִׁיָּה הִיא הוֹצֵאת הָעֲצָה לְמַעֲשֶׂה, (וְכֵן גּוֹרֵל נִקְרָא חֲלָשׁ כִּי הַמְּפִיל גּוֹרֵל מוֹרָה עַל חוֹלְשַׁת חֲכָמָתוֹ לְגַבִּי זֶה וְשֵׁם תְּחִלַּת הַבְּחִירָה וְהַתְּהוּוֹת יֵשׁ).

הכנה לפורים

בפורים מתגלה הארת מרדכי הוא אור הצדיק ומתגלה יראה ואהבה גדולה, כמבואר במגלה איך נפל פחד מרדכי ופחד היהודים ומבואר בחז"ל דהדר קבלוה מאהבה. ולכן נאמר ויקר זה תפלין אשר המלך חפץ ביקרו הוא ההתפארות שמתגלה שה' מתפאר בישראל.

קריאת המגלה

כל יהודי קורא או שומע ספר מגלת אסתר כדי לגלות הטוב של כל יהודי הנסתר ונעלם בבריאה ובטבע, ומתגלה ע"י האותיות הכתובות במגלה שבאו ממקום עליון ממחשבת אבינו שבשמים ששם שורש נשמות ישראל, ונתלבשו בלבוש גשמי מאד בדוגמת ספור מעשה שהיה בזה העולם הגויי בדיו על עור בהמה. וכך מעורר אדם השקוע בעומק החומר ובלבולי המחשבות, ומראה לגוף איך נהפכו דברים בעולם ותוך כדי כך מזכיר לנשמה את עוצם מעלתה.

ובקצרה ממש סדר המגלה -

- א. המלכות ויקר תפארתה. מלכות ה' נסתרת ומכוסה כשרואים הצלחת מלכות הגוי בעל גאווה המתפאר בעושרו. וכל פרטי גדולתו הוא גדולת תפארת מלכות ה' המתפאר בעמו ישראל כמ"ש על ישראל גאותו, ומכוסה בגדולת הגוי.
- ב. הענשת ושתי היא קלי' השתיה שלוקחת לעצמה תאוות והנאות בלי גבול, ונכרת זרע נבוכדנאצר חם שהחריב עיר ה' וחלל שם כבודו בכל העולם.
- ג. אהבת הנשים שבו מלובש יופי התפארות הקב"ה בכנסת ישראל מה יפית ומה נעמת וכו' ולקיחת אסתר היא כנס"י שנסתרת ונעלם יפיה בגלות הגוף וגשמיות העולם.
- א. העלמת עמה ומולדתה, כי כן צוה מרדכי, הצדיק מלמד ליהודי איך נעלם מעלתו הן בהיותו "עם" נמוך ובאמת אין מלך בלא עם שמלכות ה' תלוי בו, וכן "מולדת" שנראה מגושם ובאמת בא ממחשבה קדושה של הקב"ה ממקום קדוש סוד צדיק.
- ב. הגדת מרדכי להצלת המלך, וגנוז בו בסתר איך יהודי מדבר טוב ועושה נחת נפלא להקב"ה עד שנכתב למעלה בספר הזכרונות. ועוד, ע"י דבור טוב מתחילים לעורר את היהודי השקוע בהתפארות גשמית ומלכות דקלי' כאחשורוש מתחיל לעוררו בהעלם ובלא יודעין כשבספר הזכרונות הגשמי שלו כתוב מעלת הטוב.
- ג. גדולת הרע הנאחז באכילה פגומה שמערבת את המח ברע {המן העץ - דעת טוב ורע} מתגבר במחשבותיו וחכמותיו להרע ומפיל את כל האמונה בה' עד שנראה ח"ו יש כח אחר ח"ו בעולם, כח הבחירה של כל גוי לעשות כרצונו. וטבעת המלך הוא הטבע נמסר להכופר כאילו שיש לו כח בטבע ומזל.
- ד. היהודי - צדיק אינו נכנע ומתחזק באמונת ה' בקדושת יהדותו שמגלה שם ה'. ואז הרע מתגבר במחשבתו עד שיעלים את טוב - ישראל בעומק מחשבתו שלא יוכלו להתקיים כלל בקדושת אמונתם ומחשבתם האלקית, כי יהדקם לגמרי בשכליותיו.

ה. וכך חושב לאבד את מציאות היהודי - להראות שאין שום חשיבות ח"ו בזרע ישראל, רק חשיבות למחשבותיו שנגד רצון ה' הנעלם. ומשתמש בפירוד בין ישראל. ואכן הטוב מוכן לכליון ח"ו.

ו. הצדיק זועק ומעורר גדול מעלת היהודי שצריך לזעוק על נפילתו ולא לתת להרע לגבור עליו ח"ו, כי יהודי חלק אלקי. ומלמד איך להתחיל מחדש ברצון טוב לעורר מחדש ומעיקרא רצון ה' שבחר בנו ורוממנו בתכלית המעלה העליונה. ופועל לאחד את העם כולו מחדש, כי כולו עם אחד ושורש אחד מאת ה'.

ז. מתגלה דברי הצדיק המגלה את הטוב להנשמה שנפלה מאד, וחוזר ומתעורר להזכר מעלת היהודי אצל ה'. ומגלה שה' חפץ בכבודו ויקרו ושלובש כתר של ה' התפלן שמפאר את ה'.

ח. ע"י שתיה מקבל הרע את חולשתו ככוס התרעלה, כיתוש במעשה בראשית. והצדיק להיפך מקבל נוסד מחדש בכח השתיה (שת) ומוציא את נצוץ הטוב ומפיל את הרע. מאותו מקום שהתחיל הרע להתגבר (עץ) שם נפל. וכל רבוי השפע הגשמי חוזר אל היהודי ומתעלה כקרבת ניחח לה'.

ט. וה' ברצונו ברחמיו הופך מחשבת הרע למחשבתו הקדושה שרוצה ובוחר בעמו ישראל מחדש ואדרבה נוקם בשונאינו. והטבע מסור ביד הצדיק מנהיג היהודים.

י. ונעשה גלוי חדש בתורה כספר תורה חדשה גלוי חכמה ורצון העליון ושורש נשמת ישראל בגוון חדש של גלוי התפארות יראה ואהבה.

יא. וכל זה מגלה הצדיק מתוך העלם והסתר הגלות וגם מתוך פיזור דובר שלום שכל יהודי שמזרע ישראל הוא טוב.

ידוע שבמגלה לא נזכר שם הוי"ה, כי הוא בהסתרה בהתלבשות הטבע, אבל דע כי נזכר יהודי והוא שם הוי"ה כי י' בתוך ד' הוא ה', כי יהודי הוא תפארת שמו ורצונו יתברך.

מתנות לאביונים

בממון כסף וזהב בוטחים כל הגוים ומתגאים, והוא העבודה זרה של עולם הזה שבממון נראה כאילו הכל ביד אדם והכל ברצונו. והממון מחבר וכולל את כל הדברים בעולם וכולם תאבים ואוהבים לבעל הממון.

אבל ישראל לוקחים הממון וזוכים לכח הקדושה העליונה הגנוזה בו, כח הצדיק המשפיע, דהנה כשנותנים צדקה בפועל נעשה אהבה ושלוש וחיבור בין ישראל, שמתאחדים דוקא (אפילו) בממון, וכך מטהר את העולם הגשמי והקלי' שיתגלה בו מעלת היהודי ואיש הישראלי שהוא תפארתו של ה', ומתעלים כל נצוציו הנפולים ונקודות טובות של יהודים וכל מיני רחוקים מתקרבים ואפילו גוים מתגיירים.

והצדקה עולה ונגזזת במקום עליון ביותר כקרבת העולה לשמים ומתקבל לנחת רוח לרצון לה' [נגד הרצון המדומה של הגוי בכספו] ומעורר רצון העליון ומחשבה הגנוזה ית"ש וחוזר ומגלה אהבתו וכספו ורצונו שרוצה ביהודי ונותן לו מתנות אהבה ותורה - קשר ואחדות שהקב"ה משתף אותנו במחשבותיו כביכול ולמעלה למעלה ביחוד גמור.

משלוח מנות

האכילה היא חיבור הגוף עם הנשמה, ובמקום שתגשם ותעכר את הגוף, אדרבה אצל יהודי היא כמו קרבן שמעלה את הגשמיות שלמטה עד למעלה לרצון העליון של הקב"ה, כך קדושת האכילה, כשהיא באחווה ורעות, הרי מאיר בה אור הצדיק שיהיה כקרבן שלמים העושה שלום בין ישראל ובין הקב"ה בבחינת אכלו רעים, בחינת רעים האהובים.

שמחה

ששון הוא לשון תפארת, כאמור ססגונא - שש ומתפאר בגוונים שלו, כך הקב"ה שש ומתפאר בגוונים של ישראל. ושמחה היא פנימיות הלב של ההתפארות, ששמח ה' במעשיו ושמח ישראל בעושיו, כי יודעים כמה טוב לב המלך ביהודי. (וכמו חקיקת שמות בני ישראל מפוארים על

לב אהרן).

משתה ויום טוב

כמו שאכילה עולה ומזינה את המח והיא כקרבן וקדשים, כך שתיה יורדת ומבסמת ומחזקת את כל המקומות החלשים, וכך מתחדש הטוב שבכל אחד שהיה שקוע בעומק מחשבות רעות, ויוצא משם הטוב שלו ומוציא את כל חלקי הטוב שנפלו מאד, וכמו נולד מחדש יוצא הטוב בדרך פלא ובלא יודעין רק בדרך נסתרת הידועה רק לה' ית' שבידו להפוך הכל לטובה. ונמצא איך כל היום מגלה את ה"טוב" הנעלם שהוא "נשמת ישראל".